

Budsjett 2022

Økonomiplan 2022-2025

Kommunestyrets vedtak 14. desember 2021

Møteprotokoll

Utvalg: Kommunestyret

Møtested: Rådhuset - 13. og 14. desember - Kommunestyresalen

Dato: 13.12.2021

Tidspunkt: 09:00 -16:30

Kommunestyrets behandling av sak 131/2021 i møte den 13.12.2021:

Vedtak

Formannskapetets innstilling med følgende vedtatte endringsforslag: Det estimeres at Statsbudsjett gir oss 9,65 mil.: Vi får 7,8 mill. – 1,350 barnehage makspris + 0.5 mill. naturfagtime + 2,7. mill. resurskrevende brukere = 9,65 mil

Driftstiltak:

Nye driftsmidler i statsbudsjettet	9.65mil.
Kuttliste Teknisk	0.9 mil.
Styrking byggesak og regulering	1.7 mil.

Sum 2.6 mil.

Rest økning satsbudsjett	7.05 mil.
Skole inkludert naturfagstime	1 mil.
Tidlig innsats	2 mil.
Helse og omsorg, hjemmebaserte tjenester	2,7 mil.
Reversere kutt i Omsorgslønn	0,136 mil.

Udisponert 1,214 mil Fordeles når statsbudsjettet er saldert

Innovasjonsfond:	10 mil- Disposisjonsfond
Barnehage:	4 mil- Disposisjonsfond
Tilflyttertorg:	0,5 mil- Disposisjonsfond
Inndekning fra disposisjonsfond	14.5 mil
Vekstmobiliserings pakke RU	2,5 mil
Inndekning: Næringsfondet	

INVESTERINGER:

Boligfelt Brennåsen

Menonrapporten er tydelig at behovet for sentrumsnære leiligheter vil komme først og der vil det være størst etterspørsel. Å bygge i høyden vil være et tiltak og videreføre arbeidet med byutvikling som innebærer bla å sørge for en god infrastruktur i sentrum for gående og sykklende. Etterspørselen etter boligtomtene i Brennåsen har vært lav og kommunen avventer å starte opp etablering av nye boligtomter i Brennåsen inntil videre.

Investering på 30 mill. kroner i 2022 gjennomføres ikke.

Rullerende opptak i barnehager

For at barnefamilier lettere skal kunne etablere seg i Rana innføres det rullerende opptak i barnehagene (så snart som praktisk mulig). I 2022 anses rullerende barnehageinntak som et prosjekt der Rådmannen kan benytte inntil 4 mil. kr av disposisjonsfondet. Kommunestyret holdes orientert. Rådmannen kommer tilbake til kommunestyret med en sak der kriterier og kostnader belyses. Viser til kommunestyre sak 74/21

Reversere kutt innen teknisk (tabellen på side 79)Følgende skisserte kutt iverksettes ikke:

- Avslutt veitilskudd private
- Reduksjon gartneri
- Redusere sesongarbeidere
- Redusere veivedlikehold
- Redusere ekstra vaktlag
- Støtte øvrig tjenesteproduksjon

Disse tiltakene ligger fast i økonomiplanperioden.

Tilflytter torg

Det etableres et tilflyttertorg i biblioteket.

0,5 mil 2022 og 0,5 mil 2023 Fra disp. fond. Øvrig finansiering eksternt.

Innovasjonsfond

Det opprettes et innovasjonsfond i kommunen. Startkapital i 2022 settes til 10 millioner fra disposisjonsfondet.

Årlig tilføres innovasjonsfondet 5 mil. Innovasjonsfondet skal utelukkende brukes til utvikling og innovasjon i Rana kommune. Kommunestyret ber rådmannen om å utarbeide forslag til hvordan dette kan innarbeides ved neste rullering av økonomiplanen.

Vekstmobilisering

Det vises til kommunestyrets vedtak i sak 25/21 om vekstmobilisering. Vekstmobilisering pakke 2,5 mil kr. For å følge opp vedtatt vekstmobiliseringsplan. Inndekning: Næringsfond

Covid 19- tiltak kultur

Oppvekst og kultur utvalget beholder udisponerte midler 2021 (frie søkbare kulturmidler)
Restmidler for 2021 overføres til budsjett for 2022.

Nytt punkt i driftsbudsjett: Bevilgning til Vitensenter Nordland. Bevilgning til Vitensenter Nordland.

Rana kommune opprettholder sin bevilgning på kr. 3.5 mill. til Nordland Vitensenter.
Kommunestyret ber ordfører om å fortsette dialogen med Nordland Fylkeskommune for å se på ulike alternativer til fylkeskommunalt bidrag til Nordland Vitensenter.

Innovasjonsfond: Ny siste setning som erstatter siste setning i innstillingen. Kommunestyret ber rådmannen om å innarbeide årlig tilførsel på 5 mill. til innovasjonsfondet innenfor de årlige driftsrammene fra 2023.

Rullering av kommunedelplan «byutvikling» som en del av vekstmobiliseringen tilføres følgende bestilling.

Målet med arbeidet er å bidra til at flere bolig- og næringsprosjekter blir regningssvarende og kan realiseres.

Derfor tilføres følgende bestilling:

- Utredning av fremtidige byggehøyder, tomteutnyttelse og plassering av høyhus i sentrum med et naturlig omegn, og resultatet av dette innarbeides i den pågående rulleringen av kommunedelplan for «byutvikling». med bla. Flerbrukshus med hotell/ bolig/ forretning ol i samme bygg/ prosjekt.
- Det reguleres for kraftig fortetting og økning av byggehøydene i området, samtidig som gode kvaliteter i kirke- og havmannsaksen søkes bevart.
- Planen skal inneholde føringer for hvordan krav til private felles uteoppholdsarealer i de enkelte prosjektene kan reduseres både gjennom samarbeid mellom aktørene/prosjektene om gode fellesløsninger, og ved nærhet til offentlige grøntarealer og byrom. Her må det tenkes nytt og kreativt.
- Det skal utarbeides konkrete krav til løsninger som prioriterer gående og syklende i detaljreguleringsplaner og gatefornyingsprosjekter (herunder også sykkelparkering).
- Her må det tenkes på å få en naturlig og attraktiv flyt av gående og syklende spesielt til/fra etableringen av Freyer sine fabrikker.
- Vurdering av parkeringsbehovet i sentrum og myke trafikanter:
- Iverksette vedtaket fra kommunestyret i sak 58/21 «Grønn omstilling og miljøvennlig persontransport i Rana», herunder:
- Prioritere dialogen med NFK om bedring av kollektiv tilbudet.
- Følge opp plan for sammenhengende gang- og sykkelvegnett med utarbeidelse av en tiltaksplan med prioritering og tidfesting av større og mindre tiltak som beskrevet i planen.

- legge til rette for bygging av boligprosjekter i området uten eller med så lave krav til antall parkeringsplasser som mulig. Det bør legges til rette for bildeling (carpool)

Verbalforslag:

- Rådmannen bes utrede og komme tilbake til kommunestyret med en sak som lukker det eksisterende finansielle gapet på 1 år med tanke på tilskuddet til private barnehager.
- Rådmannen ser på muligheter for omklassifisering av kommunal vei til privat, etter at de er rustet noe opp.
- Kommunestyret ber rådmannen om å utrede de økonomiske effektene av å benytte avsatte midler til kulturhus som egenkapital til planlagt nytt sykehjem.
- Kommunestyret ønsker økt utbytte fra Helgeland Kraft. Rådmann og Ordfører bes om å ta opp dette på eiermøte i Helgeland Kraft.
- Det skal utarbeides en Innovasjonsstrategi med leveranse til politisk behandling i kommunestyret i juni 2022. Formålet med innovasjonsstrategien er å forbedre kvaliteten på tjenestene, øke medarbeidernes tilfredshet og øke effektiviteten i kommunen.
- Det opprettes et innovasjonsfond i kommunen der formålet er å støtte innovasjonsstrategien. «Startkapital» i 2022 settes ved 10 mill. fra disposisjonsfondet.

Fra 2023 tilføres innovasjonsfondet fem millioner kroner. Innovasjonsfondet skal utelukkende brukes til utvikling og innovasjon i Ranakommune.

Basert på utarbeidet innovasjonsstrategi og etablering av innovasjonsfond, utarbeides det kriterier for tildeling av midler fra innovasjonsfondet.

1. Årlig innovasjonspris i Rana kommune fra 2022

Kommunestyret ber rådmannen om å fremme en sak for politisk behandling om kriterier for tildeling fra innovasjonsfondet, forslag til årlig tilføring av 5 mill kroner, samt kriterier for en innovasjonspris.

- Rana kommune kommer i årene fremover å få et betydelig større antall innbyggeresom flytter hit for å arbeide. Frivillig organisasjonsliv er en viktig innfallspport til inkludering og engasjement for mange, enten de er enslige eller partner til en som har fått jobb, og selv ikke har funnet sin jobb.

Det utarbeides en frivillighetsplan for Rana kommune. Planen har som formål å styrke samhandlingen mellom kommunen og frivilligheten.

Rana kommune starter et forprosjekt for å identifisere hvordan arbeidet med en frivillighetsplan skal organiseres og bli enig med frivilligheten om hvilket formål planen skal ha.

Det legges en sak til behandling med planprogram for en frivillighetsplan i kommunestyret juni 2022.

Den politiske ambisjonen er å sikre at samspillet mellom de frivillige, Rana kommune og innbyggerne er en sentral del i tjenesteutviklingen for våre innbyggere.

- Det skal utarbeides en strategi med handlingsplan med målsetning om redusert sykefravær. Redusert sykefravær gir handlingsrom for å fokusere på organisasjonsutvikling og rekruttering. Sykefraværet forventes redusert trinnvis over en periode på 2 år og rådmannen skal rapportere om utviklingen til kommunestyret halvårlig. En del av dette er resultater fra årlige medarbeiderundersøkelser blant kommunens ansatte.

Mål for sykefraværsreduksjon er totalt 2,5 % i løpet av perioden 2022-2024:

- Innen utgangen av 2022 skal sykefraværet være redusert 1%
- Innen utgangen av 2023 skal sykefraværet være redusert ytterligere 1%
- Innen utgangen av 2024 skal sykefraværet være redusert ytterligere 0,5%
- Kommunestyret ber rådmannen utrede kostnader for asfaltering av kommunale veiersom pr dags dato er uten fast dekke.
- Kommunestyret ber rådmannen utrede kostnader ved å ansette kommunal logoped for å innfri lovkrav om tjenesten, med en frist for fremlegging for kommunestyre i februar i 2022.

Rådmannens forslag til vedtak

1. Budsjett og økonomiplan vedtas med obligatoriske oppstillinger og budsjett skjema, samt økonomiske handlingsregler, mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som fremgår av dokumentet.

2. Årsbudsjett 2022 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 2 209 208 000 kr.

Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 620 829 000 kr med slik fordeling:

Støttetjeneste	115 526 000
Oppvekst og kultur	568 267 000
Helse og omsorg	627 179 000
NAV kommune.....	48 916 000
Tekniske tjenester.....	108 690 000
Kirkelig Fellesråd.....	16 068 000
Fellesområde drift.....	49 394 000
Rana Byggdrift KF.....	86 789 000

3. Investeringsbudsjett for 2022 vedtas med en total investeringsramme på 912,6 mill. kr. Samlet låneopptak til finansiering av investeringer vedtas med inntil 314,2 mill. kr fordelt med 179,1 mill. kr i ordinære lån og 135,1 mill. kr til selvfinansierende prosjekt.
4. Rammen for tildeling av startlån settes til 100 mill. kr. Tildeling av startlån vedtas finansiert ved opptak av startlån i Husbanken med 100 mill. kr.
5. Det kommunale skattøret settes til høyest tillatte sats.
6. Kommunale gebyrer og betalingssatser reguleres per 1. januar 2022 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og moderniseringsdepartementet til 2,5 prosent for 2022, dersom ikke annet fremgår av rådmannens forslag til vedtak.
7. Vann og avløpsgebyrene utskrives med 10 prosent økning for vann og 10 prosent økning for avløp.
8. Feie- og tilsynsgebyr vedtas i henhold til vedlegg 4.2.
9. Gebyrendringer innenfor areal og miljø i tekniske tjenester, økes i henhold til forventet lønns- og prisvekst på 2,5 prosent. Øvrige endringer vedtas i henhold til vedlegg 4.3 - Gebyrregulativ areal og miljø.
10. Gebyrer for husholdnings- og fritidsrenovasjon og kommunal septiktømming for 2022 fastsettes som vedtatt i representantskapsmøte til HAF IKS i henhold til vedlegg 4.4.

11. Eiendomsskatt vedtas i henhold til vedlegg 4.5. Takstene økes med 10 prosent (kontorjustering). Den generelle eiendomsskatten settes til 7 promille. Eiendomsskattesatsen på boliger og fritidseiendom settes til 2 promille. Bunnfradraget settes til 300 000 kr per boenhet på boligeiendommer.
12. Gebyrregulativ lokale retningslinjer for graving vedtas i henhold til vedlegg 4.6.
13. Gebyrregulativ for leie av offentlig areal til torgplass og leie av offentlig areal til uteservering vedtas i henhold til vedlegg 4.7.
14. Foreldrebetaling i barnehage settes fra 1.1.2022 til makspris fastsatt i statsbudsjettet for 2022 til 3 315 kr (3 230 i 2021).
15. Semesteravgiften for kulturskoleundervisning økes til 1 990 kr (1 840 kr i 2021).
16. Timesats korttidsparkering 09:00-16:00 mandag til fredag holdes uendret på 24 kr per time. Dagsats langtidsparkering mandag til fredag 09:00-16:00 holdes uendret på 24 kr per dag.
17. Frikjøpsbeløp parkering holdes uendret på 350 000 kr for parkeringsplass.
18. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier og leier inn for fremleie, samt helse-, sosial- og omsorgsboliger reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt.
19. Satsen for korttidsopphold i institusjon endres til 180 kr (175 kr) per døgn. Satsen for dagopphold endres til 100 kr (95 kr). Dette i henhold til regulering i Statsbudsjettet for 2022.
20. Mat fra sentralkjøkkenet:
 - Middag for hjemmeboende på hverdager 78 kr (76 kr), liten porsjon 59 kr (57 kr).
 - Middag inkludert dessert for hjemmeboende på søndager- og helligdager 93 kr (90 kr) per dag, liten porsjon 74 kr (71 kr).
 - Bosenter: To-retters middag 93 kr (90 kr), liten porsjon 74 kr (71 kr). Frokost og aftens 43 kr (42 kr) per måltid per dag.
 - Vask av ytre rom i bosenter økes til 305 kr (298 kr) per mnd.
21. Bruk av kommunens vaskemaskiner og vaskemiddel, til vask av privat tøy for beboere bosenter, økes til 213 kr (208 kr) per mnd.
22. Gebyrer for trygghetsalarm økes med lønns- og prisvekst til 246 kr (240 kr) per måned.

23. Betalingssatser for hjemmehjelp/praktisk bistand økes i henhold til tabell (2021 pris i parentes).

<i>Husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag</i>	<i>Minstepris og pris per time</i>	<i>Makspris per mnd.</i>
Under 2G (212 798 kr)	111 kr (108 kr)	215 kr (210 kr)
	Minstepris og pris per time for hjelp inntil 7 timer per mnd.	Pris for hjelp fra 7 timer per mnd.
2 til 3G (212 798 kr til 319 196 kr)	242 kr (235 kr)	1 694 kr (1 645 kr)
3 til 4G (319 197 kr til 425 595 kr)	388 kr (377 kr)	2 716 kr (2 640 kr)
	Minstepris og pris per time for hjelp inntil 8 timer per mnd.	Pris for hjelp fra 8 timer per mnd.
4 til 5G (425 596 kr til 531 994 kr)	420 kr (419 kr)	3 360 kr (3 352 kr)
	Minstepris og pris per time for hjelp inntil 9 timer per mnd.	Pris for hjelp fra 9 timer per mnd.
Fra 5G (531 995 kr)	420 kr (419 kr)	3 780 kr (3 771 kr)

G = Grunnbeløpet i folketrygden. Per 1.5.2021 er 1G 106 399 kr. Betaling per time skal ikke overstige selvkost, som i 2021 er 420 kr per time.

24. Festeavgiften etter Gravferdslovens § 21 for 2022 vedtas slik:

Festeavgift 20 år 1. festeperiode	5 600 (5 400)
Festeavgift 20 år, 21-40 år	6 600 (6 400)
Festeavgift 20 år, 41-60 år	7 600 (7 400)

Festeavgift for navnet minnelund vedtas slik:

Festeavgift 20 år 1. festeperiode	2 800 (2 700)
Festeavgift 20 år, 21-40 år	3 300 (3 200)
Festeavgift 20 år, 41-60 år	3 800 (3 700)

25. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:

- Avhende kommunal eiendom som ikke har kommunal anvendelse.
- Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør.
- Budsjettreguleringer innenfor sektorenes rammer.
- Gjennomføre låneopptak av nye lån og refinansiere tidligere låneopptak. Herunder aksept av lånebetingelser, inngå avtaler om fastrente og underskrift av gjeldsbrev på vegne av kommunen.
- Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtefond. Disponere rammebevilgning avsatt til samfunnsformål i henhold til kommuneplanens handlingsdel.
- Fordeling av bevilgning til småinvesteringer innenfor rammen på 10,0 mill. kr.
- Regulering av teknisk art innenfor drift og finans.
- Gjennomføre salg av konsesjonskraft.
- Kjøp og salg av boliger finansiert av boligfond.

Innholdsfortegnelse

Rådmannens forslag til vedtak.....	1
Innledning og sammendrag	5
Innretningen i økonomiplanen	6
Organisering og styring.....	8
Politisk organisering.....	8
Administrativ organisering.....	8
Plan og styringssystemet	9
Bærekraftig omstilling.....	9
Samfunn	11
Ringvirkninger og samfunnseffekter av Freyrs etablering i Mo i Rana	11
Sosial bærekraft	13
Økologisk bærekraft og grønn omstilling.....	14
Medarbeidere og organisasjon	20
Tjenester.....	23
Kommuneøkonomi.....	26
Forutsetninger og rammebetingelser.....	28
Handlingsregel for bærekraft.....	28
Investeringsnivå og risiko.....	28
Realkapital og vedlikeholdsetterslep	28
Usikre finansinntekter.....	29
Koronapandemien.....	30
Statsbudsjett 2022	30
Frie inntekter.....	31
Eiendomsskatt.....	33
Brukerbetalinger og salgs- og leieinntekter	34
Kommunale gebyrer.....	34
Budsjett og økonomiplan	38
Omstillingsbehov.....	38
Investeringer	41
Finans	48
Tjenesteproduksjon	55
Utfordringer på lang sikt.....	89
Befolkningsutvikling.....	91
Investeringsbehov i et langsiktig perspektiv.....	93
Vedlegg.....	96
Vedlegg 1. Bevilgningsoversikt drift.....	96
Vedlegg 2. Bevilgningsoversikt investering.....	97
Vedlegg 3. Hovedoversikt investeringer	98
Vedlegg 4. Gebyrregulativ.....	99
Vedlegg 5. Utgiftsutjevning 2022.....	111
Vedlegg 6. Befolkning og levekårssoner	112
Vedlegg 7.1 Eiendomsskatt og skattebelastning (satser 2021)	114
Vedlegg 8 Klimabudsjett	116
Figur- og tabelloversikt	123

Innledning og sammendrag

» FRA STAGNASJON TIL VEKST»

Rana samfunnet står ved et veiskille. Ny flyplass og etablering av nye arbeidsplasser, vil gi vekst, men i hovedsak mot slutten av økonomiplanperioden.

Rådmannens forslag til budsjett- og økonomiplan er tilpasset de økonomiske rammebetingelsene vi har i dag.

Ambisjonen er å legge til rette for gode fremtidsrettede tjenester, samtidig som en bærekraftig kommuneøkonomi sikres.

Optimismen i Rana er stor. Ny flyplass og etablering av nye arbeidsplasser skaper forventning til vekstmobilisering. Samtidig må kommunen innpasse aktiviteten innenfor en bærekraftig kommuneøkonomi der faktiske demografitall gir uttelling i kommunekassa.

Analyse fra Menon Economics viser at Freyrs etablering i Rana kan gi en befolkningsvekst på opp mot 5 000 personer på sikt, som vil medføre en betydelig endring i befolknings-sammensetningen.

Oppskalering av tjenester utfra forskuttet vekst er ikke forsvarlig. Utvikling av tjenestetilbud må skje gradvis i takt med demografiske endringer. I budsjett og økonomiplanen legges det derfor opp til en moderat vekst med økt tilflytting i slutten av perioden. Prognosene vil bli justert i takt med utviklingen.

Rana kommune har robust økonomi. Samtidig utfordres bærekraftsbalansen av økt gjeld, lavere disposisjonsfond, høyt investeringsbehov og demografiske utfordringer. Budsjett- og økonomiplanen er stramt innrettet for å dempe risiko og begrense ubalansen i den økonomiske bærekraften.

Velferdstjenester på nye måter

Ambisjonen i økonomiplanen er å legge til rette for gode fremtidsrettede tjenester til innbyggerne innenfor de økonomiske rammene vi har.

Allerede før forventet vekst slår inn, står vi overfor store utfordringer på tjenestesiden som følge av demografisk utvikling med økende andel eldre og pressede driftsrammer. Samtidig har vi kapasitet til å møte en befolkningsvekst i skole og barnehage.

Det skal være godt å vokse opp og bli gammel i Rana. Gode tjenestetilbud skapes ikke av kommunen alene, men gjennom samarbeid med andre. Tidlig innsats, forebygging og tilpassede helhetlig tjenester er avgjørende, for at innbyggerne skal få tjenester som skaper livsmestring i dag og i fremtida.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge for fremtidas generasjoner.

Bærekraftsmålene er kommunens rammeverk for planlegging og utvikling i planperioden.

Klimabudsjettet

Det er et nasjonalt mål at Norge skal være et lavutslippssamfunn innen 2050.

Klimabudsjett med tiltak legges frem som en integrert del av kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan.

Innretningen i økonomiplanen

Budsjettet for 2022 har en samlet inntektsramme på 2,2 mrd. kr, og inneholder omstillingstiltak tilsvarende 15 mill. kr i 2022, som øker til 60 mill. kr i 2025. I økonomiplanperioden planlegges det investeringer til 1,83 mrd. kr.

Fakta om budsjett og økonomiplan

Økonomiske tall i mill. kroner	2022	2025
➤ Brutto driftsinntekter	2 209	2 243
➤ Omstillingsbehov	-15	-60
➤ Omstillingsbehov i prosent av tjenesteproduksjon	-0,9 %	-3,8 %
➤ Omstillingsbehov omgjort i årsverk	-24 1)	-98
➤ Driftsrammer tjenesteproduksjon	1 620	1 580
➤ Lønnsutgifter	1 163	1 149
➤ Antall årsverk 31.8.2021	1 722	
➤ Brutto driftsresultat (BDR)	-53,7	-173,3
➤ Netto driftsresultat (NDR)	-48,7	-106,0
➤ Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	2,2 %	4,7 %
➤ Disposisjonsfond (akkumulert)	179	179
➤ Investeringer (akkumulerte tall)	912,6	1 833,5
➤ Gjeldsgrad	108,7	105,8
➤ Renter og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter	6,6 %	9,5 %
➤ Fondsutvikling	662	660
➤ Lønns- og prisvekst 2021-2022	2,5 %	

1) Reduserte årsverk illustrerer omstillingsoppgaven omdefinert i årsverk.

Risiko i opplegget

Det er viktig å ha økonomisk kontroll på drifta og et tilstrekkelig handlingsrom, som tillater rask kursendring når det er nødvendig.

Budsjett- og økonomiplanen er basert på forutsetninger og prognoser. Følgende momenter vurderes som usikre og vil påvirke kommunens tjenester og økonomi fremover:

- Regjeringens anslag for skatteinngang.

- Finansinntekter knyttet til eiendomsskatt, kraft og utbytte.
- At drifta klarer å levere i henhold til fastsatte omstillingskrav.
- Vekstmobilisering og økt press på tjenester.
- Demografisk utvikling.
- Rekruttering av relevant arbeidskraft.
- Klimakonsekvenser.
- Krav til ny tjenstedesign med bærekraftige tjenester og smart drift.
- Vedlikeholdsetterslep.
- Varierende pensjonskostnader.

Reetablering av økonomisk bærekraft

Kommunen har handlingsregler for økonomisk bærekraft (KØB-modellen), som setter ambisiøse krav til styring av kommunen.

I planperioden reduseres pensjonskostnadene med opptil 40 mill. kr, som følge av årlig bruk av 70 mill. kr av kommunens premiefond i KLP til delbetaling av pensjonskostnader.

Omstillingskravet i sektorene øker i perioden 2023-2025, mens det forventes økt inntekt av salg av konsesjonskraft og eiendomsskatt.

Økte finansinntekter og reduserte pensjonsutgifter, gir et midlertidig økt handlingsrom og legges ikke permanent inn i driftsopplegget. For å minske risikoen og håndtere uforutsette hendelser, legges det først opp til oppbygning av disposisjonsfondet til et bærekraftig nivå, etter utbetaling til flyplassprosjektet. Deretter økes egenkapital til investeringer i form av økt overføring fra drift, samtidig som avdragene økes for å dempe den kraftige gjeldsveksten. Dette krever et netto driftsresultat på over 3,0 prosent ut over i økonomiplanperioden.

Tiltakene vil ikke være tilstrekkelig til å hindre at gjeldsgraden fortsetter å øke langt ut over vedtatt handlingsregel, men prognosene viser at vi på lang sikt kan være tilbake til et bærekraftig nivå.

Om dokumentet og prosessen

Forslag til budsjett og økonomiplan for 2022-2025 bygger på følgende forutsetninger:

- Vedtatt økonomiplan 2021-2024.
- Vedtak i kommunestyret i løpet av året.
- Kommuneproposisjon og forslag til Statsbudsjett 2022.
- Kommunestyrets bestillinger - herunder perspektivanalyse.
- Kommuneplan 2017-2027.

Det er utarbeidet grunnlagsdokumenter og analyser som følger prosessen. Utdrag av analysene gjengis i dette dokumentet. Det er også utarbeidet et sammendrag av den samfunnsøkonomiske analysen, utarbeidet av Menon Economics. Analysen tar for seg samfunnsøkonomiske ringvirkninger av Freyr etableringen.

Kommunelov - lovgrunnlag

Budsjett og økonomiplan 2022-2025 er utarbeidet i tråd med bestemmelsene i kommuneloven.

Rådmannen velger innledningsvis å understreke budsjett og økonomiplanens juridiske status med hensyn til balansering og behandling.

Økonomiplan

Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas av kommunestyret før årsskiftet.

- Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.
- Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger og målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens

økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

- Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.
- Økonomiplanen skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel. Årsbudsjettet skal deles inn i et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett og stilles opp på samme måte som økonomiplanen.
- Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 fjerde ledd.
- Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyre. Dette gjelder ikke for innstillinger om endring i vedtatt økonomiplan eller årsbudsjett.

Vedtatt budsjett og økonomiplan skal sendes departementet ved Statsforvalteren til orientering.

Budsjett

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret og underordnede organer. Utbetalinger som kommunen har en rettslig plikt til å foreta er unntatt bestemmelsen.

Kommunestyret skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse. Rådmannen skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal rådmannen foreslå endringer i årsbudsjettet.

Organisering og styring

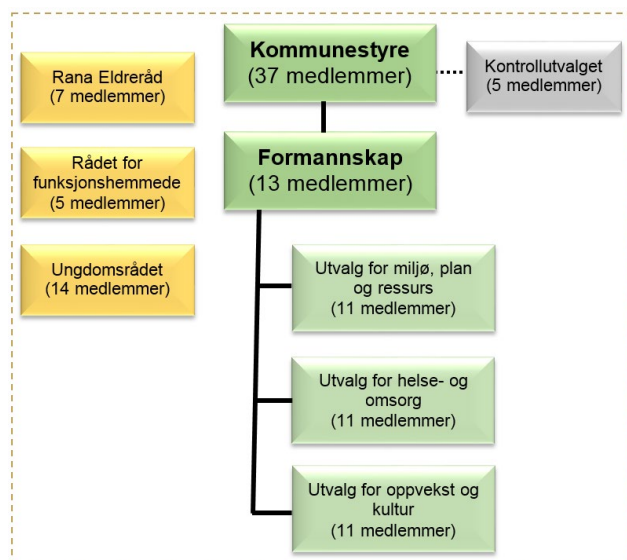
Politisk organisering

Rana kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Kommunestyret har 37 medlemmer og er øverste politiske organ.

Rana kommune har tre hovedutvalg:

- **Utvalg for helse og omsorg**
- **Utvalg for miljø, plan og ressurs**
- **Utvalg for oppvekst og kultur**

Figur 1. Politisk struktur

Administrativ organisering

Rana kommune er administrativt organisert i en tradisjonell linjeorganisasjon. Rådmannen er kommunens øverste administrative leder, og ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak. Rådmannens ansvar og myndighet fremgår av delegasjonsreglementet.

En organisasjon i endring

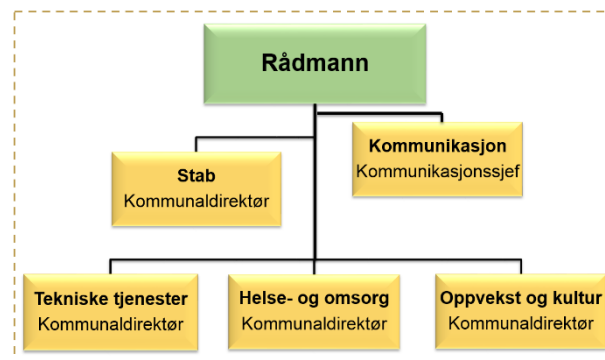
Kommuneorganisasjonen må løpende tilpasses utfordringsbildet for å sikre en

fremtidsrettet og bærekraftig organisering der brukerfokus og helhetstenking vektlegges.

Gjennom helhetlig virksomhetsstyring sikres effektiv drift og gode tjenester, samtidig som vi ivaretar nødvendig utviklingsarbeid og innovasjon i tråd med samfunnets og innbyggernes behov.

- **Våre organisasjonsprosjekt skal bidra til bærekraftig utvikling.**

Figur 2. Administrativ struktur (nivå 1)

Styringsmodeller

Kommunen benytter ulike styringsmodeller for å iverksette politiske vedtak, skape resultat og styre samfunnsutviklingen i ønsket retning.

- Linjestyring - styring av basisorganisasjonen.
- Prosjektstyring - styring av midlertidig organisasjon som et prosjekt eller program.
- Kontraktstyring - styring av tjenester som ikke produseres i egen regi.
- Eierstyring - styring av selskaper som kommunen eier helt eller delvis.
- Samstyring/nettverksstyring – lede, planlegge og styre samskappingsprosesser på tvers av samfunnssektorer, organisasjoner og aktører.

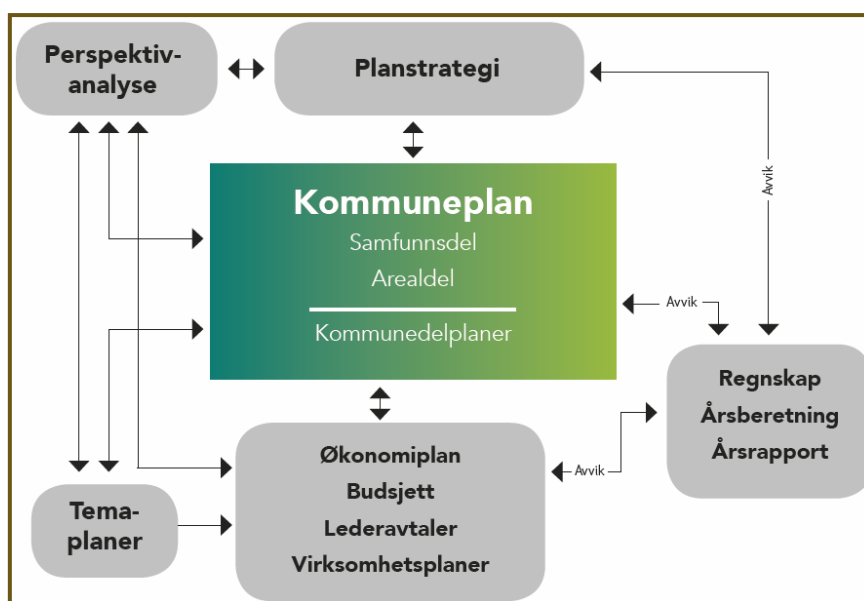
Plan og styringssystemet

God ledelse og gode plan- og styringsprosesser er en forutsetning for at Rana kommune kan ivareta rollen som tjenesteyter, samfunnsutvikler og demokratisk arena.

Plan- og styringssystemet skal ivareta de folkevalgtes ansvar for strategisk styring og prioriteringer, og rådmannens ansvar for å iverksette politiske vedtak og styringssignaler.

Planlegging i en periode med vekst og store samfunnsendringer krever en mer effektiv, dynamisk og helhetlig tilnærming enn tidligere. I 2022 starter kommunen opp en planprosess der flere strategier/planer utarbeides samtidig. Økt bruk av samskaping som arbeidsform i plan- og utviklingsprosesser er en forutsetning for å møte fremtidens utfordringer og nå bærekraftsmålene.

Figur 3. Illustrasjon plan- og styringssystemet

Styringsindikatorer

For å se om utviklingen går i ønsket og bærekraftig retning, setter vi mål og følger med på samfunnsindikatorer. Indikatorene er «temperaturmålere» som gir grunnlag for å vurdere utviklingstrekk. I 2022 vil vi i større grad ta i bruk indikatorer rettet mot kommunestyrets prioriterte bærekraftsmål.

- **Plansystemet videreutvikles med fokus på bærekraftsmål og bærekraftsindikatorer, sammenheng og samskaping.**
- **Kommuneplanens handlingsdel og klimabudsjett er en del av Budsjett-økonomiplan 2022-2025.**

- **Kunnskapsbasert og effektiv planlegging vektlegges.**

Bærekraftig omstilling

FNs 17 bærekraftsmål for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft er innført som nytt rammeverk for kommunenes planlegging og samfunnsutvikling. Målene skal bidra til å stoppe klimaendringer, bekjempe ulikhet og utrydde fattigdom innen 2030. Bærekraftsmål nr. 17 «Samarbeid for å nå målene» plasseres øverst, som en forutsetning for å nå de andre bærekraftsmålene.

Figur 4.FNs bærekraftsmål

I 2020 var Rana kommune med å etablere det Nasjonale Bærekraftsnettverket, et nettverk av kommuner og fylker som samarbeider om å sette fart på bærekraftig omstilling og nå FNs bærekraftsmål innen 2030. Nettverket samarbeider om å utvikle nye former for planlegging, ledelse og samarbeid på tvers – med utgangspunkt i bærekraftsmål nr. 17 «Samarbeid for å nå målene».

Både Rana, Narvik og Bodø er med i Bærekraftsnettverket, og samarbeider om bærekraftig omstilling i Nordland. De tre kommunene har sammen søkt om og fått tildelt skjønnsmidler og regionale utviklingsmidler til etablering av bærekraftssenter og utvikling og bruk av digitale tvillinger.

Digital tvilling er et verktøy som kan visualisere store mengder data i en 3D-modell av kommunen. Formålet er å fremme forståelse av utfordringer og løsninger på tvers av samfunnssektorer og ressurser gjennom visualisering.

Bærekraftssenteret i Rana er i prosjektfasen, og vil i 2022 etableres som en partnerskapsmodell mellom kommunen og samarbeidspartnere fra privat, offentlig og frivillig sektor.

Bærekraftssenteret skal være en innovasjon- og læringsarena der lokale/regionale ressurser, kompetansemiljøer og partnere kan møtes og samarbeide om konkrete prosjekter.

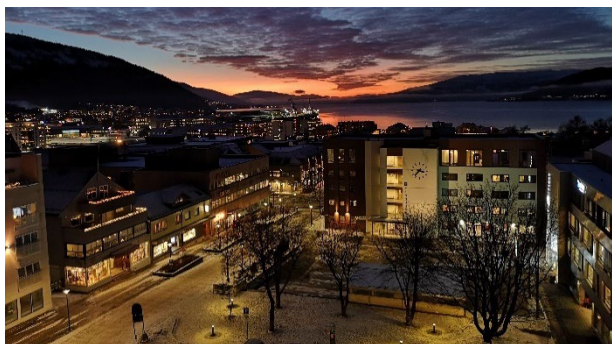
- **I 2022 etableres det et bærekraftssenter i Rana kommune.**
- **Rana kommune deltar videre i det nasjonale Bærekraftsnettverket.**
- **Bærekraftig omstilling prioriteres i økonomiplanperioden.**
- **FNs bærekraftsmål og indikatorer innarbeides som rammeverk for planlegging og styring.**
- **Digital tvilling utvikles videre som verktøy i plan – og utviklingsprosesser.**

Samfunn

Kommunens rolle som samfunnsutvikler er satt under press, med positivt fortegn. Med overskriftene Norges grønne industrihovedstad, etablering av Freyr, ny flyplass og dypvannskai står Rana kommune fremfor en betydelig befolkningsvekst i årene som kommer. Samtidig er FNs bærekraftsmål overordna rammeverk for planlegging og samfunnsutvikling. Mange store prosjekter og samfunnsutfordringer vil kreve bedre samarbeid på tvers. Vekstmobilisering og prosesser knyttet til rekruttering av arbeidskraft, bygging av boliger og infrastruktur, og omstilling i kommunale tjenester må ses i en ny kontekst. Kommuneplanen, økonomiplanen og plansystemet – må videreutvikles som et effektivt og godt styringsverktøy.

Kommunen som samfunnsutvikler drives frem på et bredt spekter av tema. Perspektivanalysen viser til muligheter og forventninger knyttet til vekstmobilisering. Samtidig skal vi mobilisere til samarbeid for å løse samfunnsutfordringer. Klima- og miljø, utenforskap, demografiske endringer og geografiske levekårsforskjeller er eksempler.

Kommuneplan 2017-2027 er kommunens overordnede styringsdokument. Gjeldende kommuneplan peker ut en retning mot kommune 3.0 og prioriterer fire satsingsområder for ønsket og bærekraftig samfunnsutvikling:

- Vekstkraft og attraktivitet
- Grønn omstilling
- Livskvalitet og mestring

- Framtidsretta infrastruktur

Kommuneplanen prioriterer syv bærekraftsmål:

- Mål nr. 3. God helse.
- Mål nr. 4. God utdanning.
- Mål nr. 9. Industri, innovasjon og infrastruktur.
- Mål nr. 10. mindre ulikhet.
- Mål nr. 11. Bærekraftige byer og samfunn.
- Mål nr. 13. Stoppe klimaendringer.
- Mål nr. 17. Samarbeid for å nå målene.

Ringvirkninger og samfunnseffekter av Freyrs etablering i Mo i Rana

Sysselsetting og befolkningsutvikling

I en fersk rapport utarbeidet av Menon Economics, viser prognoser at Freyrs etablering i Rana kommune totalt kan legge grunnlag for ca. 2 500 nye arbeidsplasser i privat næringsliv. I tillegg vil det bli behov for økt sysselsetting i offentlig sektor. Økte arbeidsplasser vil i hovedsak bli dekket opp av økt innflytting til kommunen, mens en mindre andel vil komme fra økt innpendling.

Tilflyttere vil imidlertid ikke komme alene, men ha med seg både partnere og barn. Menons analyse viser at den totale befolkningsveksten indusert av Freyr, kan bli omkring 5 000 personer på sikt.

Den største befolkningsveksten vil komme i aldersgruppen 25-35 år og i aldersgruppen 0-5 år, men også øvrige aldersgrupper vil øke. Dette medfører at demografisk sammensetning i kommunen vil endres vesentlig.

Analysen viser at innflyttingen til Rana vil bli langt høyere enn historisk nivå, men at også utflyttingen fra Rana vil øke. På det meste anslår Menon at nettoinnflyttingen til Rana kan bli ti ganger så høy, sammenlignet med de siste 20 årene. Freyr vil være en ung bedrift med mange unge, internasjonale ansatte, og dermed ha høy turnover, noe som øker behovet for ny arbeidskraft.

Boligmarkedet

Boligmarkedet er en nøkkel for vellykket etablering av Freyr. For å kunne tiltrekke seg arbeidstakere utenfor regionen, er det essensielt at disse får et sted å bo. Økt befolkningsvekst vil medføre betydelige endringer i byggetakten for å imøtekomme økt etterspørsel etter boliger. Menon anslår at boligbehovet vil øke med 1 800 - 2 150 boliger frem mot 2030. Størst behov vil være knyttet til nye leiligheter og et høyt antall utleie leiligheter, for å sikre rekrutteringsmuligheter.

Kartlegging av tomter som inkluderer både ferdig regulerte tomter for boligformål og tomter som er under regulering for boligformål, viser at det anslagsvis er mulighet for 2 000 boliger i eksisterende planer som enten er ferdig regulerte eller under regulering.

Analysen viser at det er mulig å håndtere utfordringene på boligmarkedet, men det krever endring. For å lykkes med økt boligbygging, bør kommunen sikre kapasitet til å følge opp plan- og byggesaker raskere og dermed bidra til kortere prosesser. I tillegg er det en fordel å hente erfaringer fra kommuner

som har gjennomgått store samfunnsendringer med påfølgende vekst tidligere.

Offentlige tjenester og økonomi

Analysen viser at selv om kommunens økonomi er relativt sunn og kan klare en økning i investeringsbehov, kan det bli utfordringer knyttet til timing. Inntekts-systemet til kommunene er bygd opp slik, at kommunen kompenseres for økt utgiftsbehov på etterskudd.

Fysisk kommunal infrastruktur som sykehjem og skoler, vurderes som tilstrekkelig, for å imøtekomme økt behov. Rekruttering av relevant arbeidskraft kan imidlertid by på økte utfordringer for kommunen, en utfordring vi allerede har i dag. En overordnet modell utarbeidet av Menon, viser at Rana kommune kan få behov for opp mot 400 nye sysselsatte i kommunal sektor. Størst behov vil være innen helse- og omsorgssektoren og innen grunnskoleutdanning.

For å møte behovet for rekruttering, bør kommunen jobbe aktivt med rekruttering. Samtidig viser Menon til at tilflyttingen til Rana i høyere grad er en mulighet enn en flaskehals. Partnerne til nye ansatte på Freyr vil utgjøre en viktig pool med potensiell arbeidskraft for kommunen, og arbeidet med rekruttering bør skje i tett dialog med Freyr.

Lokale klima- og miljøeffekter

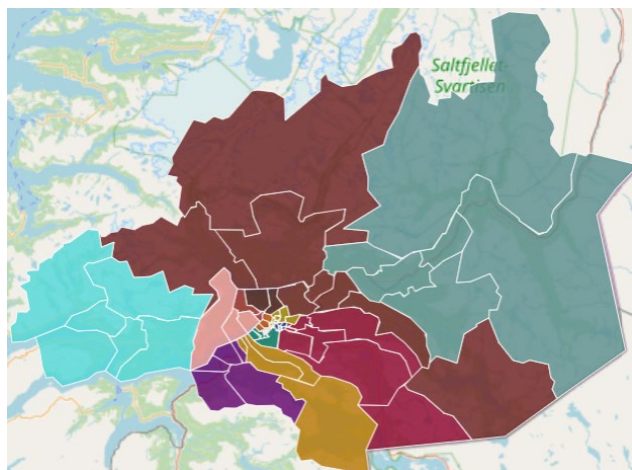
Etableringen av batterifabrikken fører med seg økt industriell aktivitet og befolkningsvekst som påvirker klimagassutslipp. De viktigste driverne av økte utslipp vil være persontransport med bil og godstransport med skip, med et årlig utslipp på henholdsvis 3 400 og 2 400 tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e) fra 2026. Av disse forventer Menon at 1 800 tonn CO₂e inngår i Rana kommunes klimagassregnskap. Dette tilsvarer en økning på om lag 0,5 prosent, hovedsakelig som følge av økt persontransport.

Sosial bærekraft

Sosial bærekraft handler om innbyggerne og hvordan vi har det i samfunnet. Kommunen kan bidra til å fremme gode oppvekst- og levekår og lik tilgang på goder og ressurser som skole, bolig, utdanning, arbeid, kulturtilbud og helse- og omsorgstjenester. Sosial bærekraft handler også om opplevd tilhørighet, tilgang på relasjoner og sosiale nettverk, og om tillit, demokrati og samfunnsdeltakelse.

I 2021 har Rana kommune utarbeidet en levekårsanalyse der vi ser på geografisk fordeling av faktorer som påvirker levekår, helse og sosial ulikhet. Analysen viser hvordan utdanningsnivå, økonomi, sysselsetting og sosiale forhold er fordelt i de ulike bydelene. Levekårsanalysen viser blant annet at Skonseng, Alteren og Steneset, Båsmoen, Ytteren og Åga/Hauknes viser få tegn til levekårsutfordringer. Sentrumssonene og Gruben sentrum har flest levekårsutfordringer samlet. Se vedlegg 6 for detaljert oversikt.

Figur 5. Levekårssoner Rana

I tillegg har vi i dokumentet «Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2019» pekt ut noen hovedutfordringer som skal prioriteres denne planperioden, for å fremme sosial bærekraft:

Sosial ulikhet

For barn og unge har levekår og livskvalitet sammenheng med foreldrenes sosiale og økonomiske status. Innsats for å fremme gode oppvekst- og levekår, forebygge utenforskap, og sikre lik tilgang på goder og ressurser som skole, utdanning, arbeid, kulturtilbud og helse- og omsorgstjenester, bidrar til å utjevne sosiale ulikheter.

Frafall i videregående opplæring

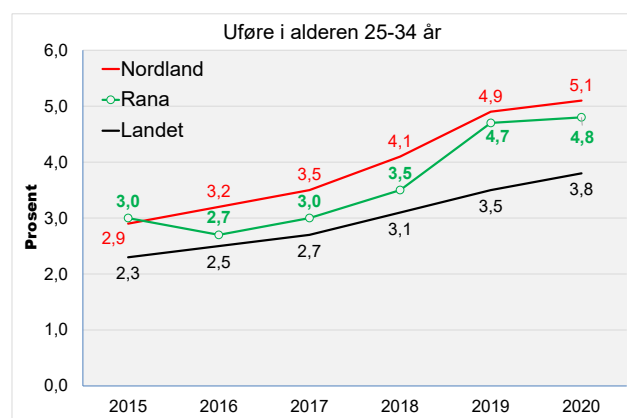
Rana har et høyt frafall i videregående skole. Frafall reduserer muligheter for videre utdanning og deltakelse i arbeidslivet, og øker risikoen for uføretrygd, dårligere levekår og uhelse. Frafall i videregående skole varierer systematisk etter foreldrenes utdanningsnivå og bidrar til å opprettholde sosiale ulikheter.

Utenforskap

Omsorgssvikt, frafall i videregående opplæring, langvarig sykefravær, manglende integrering, rus, psykiske helseproblemer, mobbing og fattigdom er eksempler på årsaker til utenforskap.

I Rana har vi en høy og økende andel som står utenfor utdanning og arbeid. Samtidig har vi lav arbeidsledighet og et næringsliv med store rekrutteringsutfordringer i årene som kommer.

Figur 6. Unge uføre i alderen 25-34 år.

Andel uføre er en indikator på utenforskap. Rana og Nordland har en vesentlig høyere andel unge uføre enn landsgjennomsnittet.

I Rana var 166 personer i alderen 25-34 år utføre ved årsskiftet. Dette er økning på 80 prosent i løpet av fem år.

«Tidlig inn Rana» med formål om å forebygge ungt utenforskap og snu ressursinnsatsen fra reparasjon til forebygging og tidlig innsats ble startet opp i 2021, og videreføres som prioritert innsatsområde i planperioden.

Psykiske problemer og ensomhet

Ungdata indikerer at Rana har en høyere andel ungdommer som opplever psykiske problemer, ensomhet og mobbing. I dagens samfunn opplever også mange eldre ensomhet. Innen psykisk helse opplever kommunale tjenester stor og økende etterspørsel fra alle samfunnslag.

Tilhørighet, relasjoner, sosiale nettverk, og samfunnsdeltakelse er viktige kilder til helse og trivsel for alle aldersgrupper.

Økologisk bærekraft og grønn omstilling

Generelt kreves det mer effektive tiltak og bedre samarbeid på tvers av samfunns-sektorer og aktører for å bekjempe/stoppe klimaendringer og negative miljøpåvirkninger.

Det er også behov for å videreutvikle gode lokale indikatorer som samlet kan vise om utviklingen går i bærekraftig retning innenfor klimagassutslipp, energibruk og grønn omstilling.

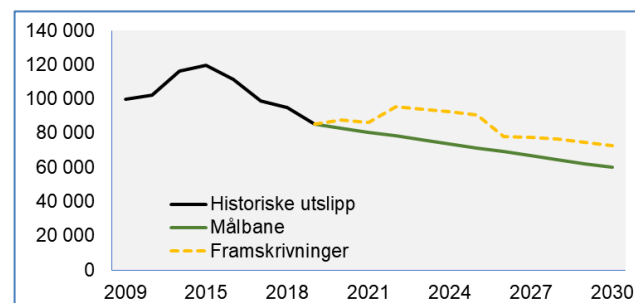
Klimabudsjett

Klimabudsjettet skal være et styringsverktøy for å nå kommunens klimamål og erstatter kommunedelplan for klima og energi. Klimabudsjettet gir en oversikt over klimatiltak og skal vise anslått reduksjon av klimagassutslipp og økonomisk kostnad for de enkelte tiltakene.

Klimamålet for Rana kommune er å redusere klimagassutslippene i ikke-kvotepliktig sektor med 40 prosent innen 2030 og 90 prosent innen 2050 sammenlignet med referanseår 2009.

Rana kommune må jobbe med å gjennomføre gode klimatiltak i årene som kommer. Framskrivningene av utslippene i kommunen viser at bygging av ny flyplass og battericelleindustri med påfølgende befolkningsøkning vil føre til økte utslipp den neste femårsperioden.

Figur 7. Klimagassutslipp i tonn CO₂

Figuren ovenfor viser historiske klimagassutslipp (2009-2019) i ikke-kvotepliktig sektor i Rana kommune, med framskrivning og mål. Tall i tonn CO₂e.

Utslippene i Rana er synkende, med 15 prosent utslippsreduksjon i ikke-kvotepliktig sektor sammenlignet med 2009.

I 2021 er det iverksatt en rekke klimatiltak som elektrifisering av deler av kommunens bilpark, gratis utleie av el-sykler i samarbeid med BUA, og mer miljøvennlige byggeprosesser.

Det blir viktig fremover å fokusere på tiltak som fører til reduksjon i klimagassutslipp i ikke-kvotepliktig sektor. De største utslippskildene i Rana er veitrafikk, anleggsmaskiner, avfallshåndtering og jordbruk. Her må innsatsen settes inn de neste årene. Kommunen skal i første omgang gjennomføre tiltak som vil ha effekt i neste planperiode (2022-2025).

Tilrettelegging for elektrifisering av bilpark i kommunen, ved utbygging av nødvendig ladeinfrastruktur, forbedring av og krav om nullutslipp i kollektivtransport og tiltak på avfallshåndtering er eksempler på områder som blir viktige fremover.

Kommunen skal oppfylle målsettingen om å bli Norges grønne industrihovedstad. Det skal derfor jobbes videre med å legge til rette for grønn industrietablering. Vi skal også samarbeide med næringslivet om miljøvennlige løsninger gjennom nyetablert bærekraftslab.

Klimaendringer medfører økte økonomiske utgifter i forbindelse med flom og springflo. For eksempel vil bygningsmasse og strukturer nært elveløp og hav bli mer utsatt for oversvømmelser. Dette erfarte vi høsten 2020 da store nedbørsmengder førte til flom og skader for mange millioner. Endret klima vil også kunne påvirke landbruket i kommunen. Dette er hensyn som må belyses og avveies i planprosessene fremover.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Rana kommune har de siste årene jobbet systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og har et godt og oppdatert planverk. Koronapandemien og ekstremvær

har satt oss på prøve, og viser at det kommunale beredskapsarbeidet i større grad må se utover vante organisasjonsgrenser og arbeidsmåter.

Lovpålagt ROS-analyse viser at kommunen må intensivere innsatsen på forebygging i årene fremover. Vi må sikre tilstrekkelig beredskap for å kunne stå i imot og tilpasse oss klima-relaterte farer og naturkatastrofer. Samtidig må vi være beredt på å håndtere langvarige pandemikriser og konsekvenser av smitteverntiltak.

Tilskudd

Kommuneplanen forutsetter at kommunen, innbyggere, frivillige og næringsliv skal bidra til å utvikle samfunnet gjennom mobilisering av ressurser. Engasjement gjennom deltakelse og medvirkning skaper mangfold og kan gjøre en forskjell i våre innbyggers liv.

Tilskudd er et verktøy som benyttes for å tilrettelegge for ønsket samfunnsutvikling. Rana kommune yter tilskudd til en rekke formål. Tilskuddsporteføljen har vært økende de siste årene og finansiering dekkes gjennom omfordeling av midler fra kommunens kjerne-tjenester.

Tabell 1. Tilskudd 2022

2022			
Rana Utviklingsselskap	6 128	Polarsirkelen Friluftsråd	541
Nordland teater	5 259	Gruben flerbrukshall	375
Vitensenter Nordland *)	3 500	BUA	321
Helgeland reiseliv	2 603	Fageråsen hoppbakke	300
Helgeland museum	2 552	Karrieresenteret	259
Frivillighetssentralen	2 087	Åarjelhsaemien teater	242
Idrett og friluftslivsformål	2 055	Åga IL	210
Stålhallen	2 000	FFO Rana	115
Øvrige kulturformål	1 846	Rana studentråd	81
Skillevollen idrettspark	1 313	De norske lenker	74
Driv karriere	1 152	LHL Rana	58
Termik	634	Midtskandia	48
Kunnskapsparken	578	Radio Rana	33
Sum løpende tilskudd		34 365	

*) Tilskuddet faller bort dersom vedtatt forutsetning for driftsfinansiering ikke kommer på plass.

Tilskudd som reguleres med kommunal lønns- og prisstigning, er justert med forventet lønns- og prisvekst fra 2021 til 2022 på 2,5 prosent.

Prioriterte tiltak skal støtte opp under kommunens satsingsområdene i vedtatt kommuneplan. Tilskudd må håndteres innenfor rammen av fastsatte handlingsregler og ved løpende status vurdering av kommunal økonomisk bærekraft.

Tilskuddet til Nordland teater reguleres i henhold til egen avtale og beregnes ut fra tilskuddet som staten bevilger gjennom statsbudsjettet. Staten yter et tilskudd på 70 prosent, mens regionen dekker 30 prosent av kostnadene. Av den regionale andelen på 30 prosent, finansieres 40 prosent av Rana kommune og 60 prosent av Nordland fylkeskommune.

Egne partnerskapsavtaler regulerer tilskudd til Stålhallen, Skillevollen idrettspark, Fageråsen hoppanlegg, Åga IL og ny flerbrukshall på Gruben. Det er lagt inn en forutsetning om tre måneders drift av ny flerbrukshall.

Kirkens bymisjon har søkt om en treårig partnerskapsavtale på 500 000 kroner per år. BUA Rana har søkt om å få økt tilskuddet fra 300 000 kroner til 500 000 kroner per år. Det

er ikke funnet rom til å prioritere søknadene innenfor handlingsreglene.

Tilskuddet til frivilligsentralen for 2022 er inkludert kommunestyrevedtak om økt tilskudd ut over generell lønns- og prisvekst i 2021 på 250 000 kr i sak 159/20. Tilskuddet for 2022 inkluderer også øremerket tilskudd for frivilligsentraler til Rana kommune. Øremerket tilskudd fra staten til Rana kommune, utgjorte 440 000 kr i 2021, men ble feilaktig budsjettet til 1,0 mill. kr. Dette korrigeres i budsjettrammen for 2022.

I sak 68/17 vedtok kommunestyret finansiering av Vitensenter Nordland med en forutsetning om at Nordland fylkeskommune og forskningsrådets vitensenterprogram gikk inn med driftstilskudd tilsvarende Rana kommunes. Nordland Fylkeskommune har hittil ikke prioritert sin andel av driftsfinansieringen.

Dersom fylkeskommunen i budsjett 2022 ikke prioriterer driftstilskudd til vitensenteret, faller tilskuddet på 3,5 mill. kr fra Rana kommune bort.

Kommuneplanens handlingsdel

Handlingsdelen viser hvordan kommuneplanen skal følges opp i økonomiplanperioden. I kolonnen økonomi vises det hvordan tiltaket er finansiert. Drift (D), investering (I), omstilling (O) eller en kombinasjon av disse.

Tabell 2. Kommuneplanens handlingsdel

		Ar	Øk.
 Bærekraftig omstilling	Deltakelse i det nasjonale Bærekraftsnettverket og Bærekraft i Nord	2022-2025	D
	Bærekraftig omstilling med fokus på ledelse- og organisasjonsutvikling og plansystemet	2022-2025	D
	Delta i programmet bærekraftig ledelse i regi av Bærekraftsnettverket	2022-2023	D
	Videreutvikle plansystemet som mobiliseringsverktøy og videreutvikle indikatorer	2022-2025	D
	Etablere bærekraftssenter som partnerskapsmodell	2022-2025	D/I
	Videreutvikle bruk av digital tvilling	2022-2023	D
	Utrede bærekraftskonsekvenser i relevante saker til politisk behandling	2022-2025	D
VEKSTKRAFT OG ATTRAKTIVITET - DEMOGRAFISK BÆREKRAFT			
Slik vil vi ha det (Strategier)	Slik gjør vi det i 2022 -2025 (Tiltak)	Ar	Øk.
Vekst i offentlig og privat virksomhet samt Campus	Støtte nyskaping - flyplass og sykehus (se Framtidsretta infrastruktur senere)	2022-2025	D/I
	Støtte nyskaping - campus og studentboliger (studietilbud og reguleringsplan)	2022-2025	D
	Støtte nyskaping - dypvannskai (se Framtidsretta infrastruktur senere)	2022-2025	D
	Støtte nyskaping - batterifabrikk (tomtemuligheter og reguleringsplan)	2022-2025	D
	Støtte nyskaping - FV810 Bustnes og E6 Mo (se Framtidsretta infrastruktur senere)	2022-2025	D
	Støtte nyskaping - veksmobilisering (smidighet og kapasitet)	2022-2025	D
	Støtte til gjennomføring av vekstkraft og attraktivitetstiltak	2022	D
	Strategisk bruk av kommunens næringsetat for å nå mål om vekstkraft og attraktivitet	2022-2025	D
	Utøve aktiv eierstyring i selskaper der kommunen har eiereinteresser	2022-2025	D
Industriby med ren luft og rent vann	Utvikling av gode barnehager, skoler og øvrig kommunalt tjenestetilbud (detaljer kommenteres i budsjett- og økonomiplanen sektorvis).	2022-2025	D/I
	Utvikle kommunen - luftkvalitet (måleprogram og tiltaksplan)	2022-2025	D/I
Attraktive kulturtilbud og møteplasser for alle	Utvikle kommunen - vannkvalitet (måleprogram og VA-plan)	2022-2025	D/I
	Bidra til å videreutvikle Nordland vitensenter og Newtonrom Rana.	2022-2025	D
	Utvikling av kulturkvartalet.	2022-2025	D/I
	Inngå samskapsavtaler med kulturelle aktører for å skape positive synergier og merverdi.	2022-2025	D
	Videreføre "aktivitetstilbud i Mo aktivitetshus «for målgruppen eldre.	2022-2025	D
	Videreføre biblioteket som sosial møteplass for kunnskap og forståelse.	2022-2025	D
Styrket identitet gjennom satsning på fortrinn og særpreg	Kulturmidler skal sikre mangfold og kvalitet i lag og organisasjonsarbeid.	2022-2025	D
	Prioritere tilskuddsmidler til aktiviteter og arrangement som bidrar til å bygge opp om og styrke kommunens identitet.	2022-2025	D
	Bygge identitet gjennom kultur.	2022-2025	D
GRØNN OMSTILLING - ØKOLOGISK BÆREKRAFT			
Samarbeid med næringsliv om utvikling i grønn retning	Målretta rekruttering og omdømmebygging internt og i samarbeid med andre.	2022-2025	D
	Utvikle kommunen - miljøfyrtårn (bedrifter)	2022-2025	D
Bærekraftig utnyttning av fornybare ressurser.	Utvikle kommunen - plastreduksjon (kommunen)	2022-2025	D
	Utvikle kommunen - fjernvarme og klimatilbud (bedrifter og kommunen)	2022-2025	D/I
Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk.	Undervisningsopplegg i barnehager og skoler kildesortering/søppel som ressurs.	2022-2025	D
	Sikre infrastruktur - næring/boligtomter og bygg/infrainvesteringer (grønt fokus)	2022-2025	D/I
	FNs bærekraftsmål som overordna rammeverk for planlegging og utvikling	2022-2025	D
	Fortløpende vurdering av EL-biler som tjenestebiler i kommunen.	2022-2025	D
	Iverksetting av ny skolestruktur: Redusert antall kvadratmeter. Renovering/nybygg med mere bærekraftige materialer og lavere livssyklus-kostnader.	2022-2025	D/I
	Få på plass en samarbeidsavtale med Vitensenter Nordland	2022-2025	D
Byutvikling med vekt på grønnstruktur og urbanisering	Videreføre byutvikling - Moheiakvartal (veikryss ved skole)	2022-2025	D/I
	Videreføre byutvikling - Havmannakse (Jernbanepark og scene)	2022-2025	D/I
	Videreføre byutvikling - Bane NOR (Jernbanekvartalet og AMFI)	2022-2025	D
	Videreføre byutvikling - byplan (byutviklingsprosjekt og komunedelplan)	2022-2025	D

LIVSKVALITET OG MESTRING - SOSIAL BÆREKRAFT		År	Øk.
Fokus på tidlig innsats og forebygging	Implementere tilbudet «rask psykisk helsehjelp».	2022-2025	D
	Gjennomføring av "Tidlig inn Rana"	2022-2025	D
	Videreutvikling av Foyerkonseptet med Foyer familie og Foyer barn.	2022-2025	D
	Prosjekt helsesøstertjenesten - fokus på barnets første leveår.	2022-2025	D
	Tilbud til familier med overvekt - helsesøstertjenesten.	2025-2025	D
	Aktivitetstilbud i Mo aktivitetshus for målgruppen eldre.	2022-2025	D
	Tidlig innsats - innsatsteam innen helse og omsorg	2022-2025	D
	Fokus på "Leve hele livet" og de fem innsatsområdene i reformen i hele kommunen, der eldre er aktive medaktører og ressurspersoner i samfunnslivet.	2022-2025	D
	Pårørendeskoler –demenssykdom.	2022-2025	D
	Opprette personsentrert helsetjenestetsteam i samarbeid med Helgelandssykehuset.	2022-2025	D
	Fosterhjem på Helgeland- prosjekt.	2022	D
Reduksjon av sosiale ulikheter.	Satsing på kvalitet i skolen og SFO - med formål å redusere og utjevne fravall.	2022-2025	D
	BUA-utstyrssentral.	2022-2025	D
	Opplevelseskort rettet mot barn og unge.	2022-2025	D
	Fokus på boligpolitisk handlingsplan, heri differensiert botilbud for vanskeligstilte, og husleienivået	2022-2025	D/I
	Måltrett og koordinert bruk av virkemiddelapparat i boligsosialt arbeid.	2022-2025	D
	Tilvisningsavtaler som virkemiddel.Vurdere/ta i bruk virkemiddelet "fra leie til eie".	2022-2025	D
	Videreføre prosjektet om skolemat i ungdomsskolene i Rana.	2022-2025	D
	Ansvarlige anskaffelser.	2022-2025	D/I
	Fritidstjenesten med gratis tilbud.	2022-2025	D
	Redusert betaling i barnehager for lavinntektsfamilier.	2022-2025	D
God integrering, økt deltakelse og egeninnsats.	Fokusområde:Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier. NAV (HOLF).	2022	D
	Aktiv bruk av Husbankens virkemidler (startlån , bostøtte mv.)	2022-2025	D/I
	Etablere nye bærekraftig løsninger boliger -boligpolitisk handlingsplan	2022-2025	D/I
	Bedre samarbeid og synergier integreringsarbeid.	2022-2025	D
	Kommunen som praksisarena.	2022-2025	D
	Rask psykisk helsehjelp videreutvikles	2022-2025	D
	FACT- team – fleksibelt aktivt oppsøkende behandlingsteam for personer med lang-varige og sammensatte tjenestebehov innenfor rus -/psykisk helse (sykehus, Hemnes og Rana kommuner).	2022-2025	D
	IPS –individuell jobbstøtte. Prosjekt for å hjelpe personer med psykiske lidelser-/og eller rus problemer ut i ordinært lønnet arbeid. (NAV, kommune, sykehus).	2022	D
	FOYER boliger.	2022-2025	D
	Videreutvikle/ta i bruk tilbagemeldingsverktøyet FIT (feedback informerte tjenester) i PHST og systematikk i andre brukerundersøkelser i hele helse og omsorg	2022-2025	D
Helsefremmende kommunale tjenester.	Personsentrert helsetjenestetteam og innsatsteam	2022-2025	D
	Helsefremmende barnehager og skoler	2022-2025	D
	Styrke folkehelse - fritidspark og fritidsanlegg	2022-2025	D/I
	Styrke folkehelse - GS-veier	2022-2025	D/I
	Styrke folkehelse - turløyper og skiløyper	2022-2025	D
	Styrke folkehelse - uteområder	2022-2025	D/I
FREMTIDSRETTET INFRASTRUKTUR - ØKONOMISK BÆREKRAFT			
Regionalt logistikkknutepunkt med stor flyplass	Støtte nyskaping - flyplass (grunnerverv og gjennomføringsavtale)	2022-2025	D/I
	Støtte nyskaping - dypvannskai (reguleringsplan og miljømudring)	2022-2025	D/I
	Støtte nyskaping - FV12 Bustneslia (plan og tunnel)	2022-2025	D
	Støtte nyskaping - E6 Mo i Rana (plan og vei)	2022-2025	D
Fortsatt tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen	Støtte nyskaping - sykehus (saksutredninger og sykehjemssalg)	2022-2025	D
Verdibevarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg	Sikre infrastruktur - vedlikeholdsetterslep (veiplaner, VA-planer og anleggsplaner)	2022-2025	D/I
Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon	Realisere sektorvise IKT-strategier -prosjekter innenfor rammen av digitaliseringsstrategien.	2022-2025	D/I
	Styrking av IKT – infrastruktur.	2022-2025	D/I
	Styrke kompetanse på innovasjon i offentlig sektor.	2022-2025	D
	Vurdere innføring av Digihelse: innbyggerdialog via pasientjournalen.	2022-2025	D
	Deltakelse utvikling av velferdsteknologisk knutepunkt (VKP) via Norsk Helsenett for samhandling/info av pasientdata mellom journalsystem	2022-2025	D
	Ta aktivt i bruk nye samarbeidsformer, innovasjon og ny teknologi – satsing på brukermedvirkning i utviklingen.	2022-2025	D
	Ta i bruk digitale trygghetsalarmer med sensorteknologi og andre velferdsteknologiske løsninger.	2022-2025	D/I
	Digitalt løft i Rana-skolen i samsvar med fagfornyelsens føringer.	2022-2025	D/I
	Digitalisere og robotisere alle administrative arbeidsprosesser som er mulig.	2022-2025	D/I
	Tilrettelegge for samskaping.	2022-2025	D
	Utvikle tjenesteportal -"ei dør inn" .	2022-2025	D/I

Styringsindikatorer

Styringsindikatorer skal vise om utviklingen går i riktig og bærekraftig retning. Oppfølging skjer gjennom faste rapporteringspunkt - årsberetning og økonomiplan. Rana kommune henter i hovedsak nøkkeldata og styringsinformasjon fra offentlige datakilder som KOSTRA, kommunehelse, statistikkbank, kommunebarometeret og Statistisk Sentralbyrå.

Forklaringer til indikatorbeskrivelser

Vurdering av resultatoppnåelse ses opp mot definerte målsettinger i økonomiplan, prioriterte bærekraftsmål, og utfordringer og samfunnsmål i kommuneplanen og tilhørende planverk.

Utvikling i indikatorer markeres med fargekoder

	Grønn	Mål oppnådd
	Gul	Delvis måloppnåelse
	Rød	Mål ikke oppnådd
	Ingen farge	Ikke tilgjengelige data for å vurdere utviklingsmål/ikke relevant å sette mål

Tabell 3. Utvalgte styringsparametere samfunn

SAMFUNN	Vekstkraft og attraktivitet - demografisk bærekraft				
	<i>Indikator</i>	<i>Forrige måling</i>	<i>Siste måling</i>	<i>Mål 2025</i>	<i>Status</i>
	Antall innbyggere	26 083	26 145	27 000	
	Andel av befolkningen alderen 0-17 år (KHS)	19,8 %	19,5 %	21,0 %	
	Aldersbæreevne	3,73	3,60	4,00	
	Arbeidsledighet	2,0 %	3,0 %	1,7 %	
	Andel sysselsatte 15-74 år	66,4 %	66,1 %	70,0 %	
	Andel innvanderbefolkning (KHS)	8,3 %	8,2 %	10,0 %	
	Kommunebarometer	234	183	150	
	Grønn omstilling - økologisk bærekraft				
	<i>Indikator</i>	<i>Forrige måling</i>	<i>Siste måling</i>	<i>Mål 2025</i>	<i>Status</i>
	Luftkvalitet. Overskridelse grenseverdi pr/år (PM10)	11	8	7	
	Vannkvalitet. Kjemisk tilstand basert på tjærestoff i blåskjell	God	Ikke god	God	
	Utslipp klimagasser utenom industri, i 1000 t CO2 ekv	95	85	60	
	Miljøsertifiserte virksomheter	31	34	50	
	Energiforbruk kommunale bygg (kwh/m2)	187	181	185	
	Husholdningsavfall - hvor mye til materialgjenvinning	42	48	55	
	Livskvalitet og mestring - sosial og økonomisk bærekraft				
	<i>Indikator</i>	<i>Forrige måling</i>	<i>Siste måling</i>	<i>Mål 2025</i>	<i>Status</i>
	Tillit: Meget stor eller stor tillit til lokalpolitikere (Ungdata 2019-VG3)		15,0 %	30 %	
	Andel som har videregående eller høyere utdanning, 30 -39 år (KHS)	77,0 %	77,0 %	80,0 %	
	Antall som bor trangt, 0-17 år (KHS)	16,0 %	15,0 %	13,5 %	
	Andel unge uføretrygdde 25 - 34 år (SSB)	4,7 %	4,8 %	3,0 %	
	Andel uføretrygdde 18 - 67 år (SSB)	14,4 %	14,6 %	12,0 %	
	Overgang fra introduksjonsprogram til arbeid-/utdanning	48,2 %	71,4 %	70,0 %	
	Grunnskolepoeng snitt siste 5 år (KB-skala 1-6)	3,1	3,0	4,0	
	Andel elever på laveste mestringsnivå 5. trinn snitt siste 5 år (KB-skala 1-6)	3,6	3,9	4,5	
	Andel elever på laveste mestringsnivå 9. trinn snitt siste 5 år (KB-skala 1-6)	3,5	3,2	4,5	
	Elevscore trivsel 7. trinn snitt siste 5 år (KB-skala 1-6)	4,0	4,0	5,0	
	Elevscore trivsel 10. trinn snitt siste 5 år (KB-skala 1-6)	3,7	3,4	5,0	
	Gjennomføring i videregående opplæring i løpet av 5 år (KHS)	71,0 %	71,0 %	77,0 %	
	Med i fritidsorganisasjon (Ungdata 2019)	63,4 %	60,0 %	65,0 %	
	Plaget av ensomhet, ungdomstrinn (Ungdata 2019)	25,6 %	27,0 %	22,0 %	
	Fornøyd med helsa, ungdomstrinn (Ungdata 2019)	65,7 %	70,0 %	72,0 %	

Medarbeidere og organisasjon

FNs bærekraftsmål nr. 8. Rana kommune – en attraktiv arbeidsgiver i en innovativ, dynamisk lærende organisasjon.

I årene fremover vil Rana kommune utfordres som arbeidsgiver og tjenesteleverandør som følge av stadig skiftende kompetansekrav og økt konkurranse om arbeidskraft.

For å møte utfordringsbildet må kommunen utvikle, anskaffe og beholde kompetent arbeidskraft, skape heltidskultur, øke nær- været, utøve tillitsbasert ledelse, ivareta tillit til kommunen og ha evne til innovasjon og nyskaping. En god arbeidsgiverpolitikk er en forutsetning for å lykkes.

Status

Våre medarbeidere er vår viktigste ressurs og en forutsetning for god tjenestekvalitet. Kommunens ansatte leverer gode tjenester og bidrar til at det er godt å leve og bo i Rana.

Rana kommune har 2 039 fast ansatte fordelt på 1 721,1 årsverk (per 31.8.2021). 38 prosent av de ansatte går deltid – de fleste kvinner. Gjennomsnittlig stillingsstørrelse er relativt stabil (84,3 prosent) og vi står lengre i jobb.

Tabell 4. Årsverk per sektor

Sektor	31.12.2020	31.08.2021	Endring
Støttetjeneste	64,1	64,2	0,1
Oppvekst og kultur	694,0	678,4	-15,7
Helse og omsorg	801,2	817,0	15,8
NAV kommune	21,5	18,6	-2,9
Tekniske tjenester	143,1	143,5	0,4
Sum årsverk	1 723,9	1 721,6	-2,3

*) Tallene er eksklusive Rana Bygghjelp KF

Per 1.10.2021 er sykefraværet 9,6 prosent, 0,7 prosentpoeng høyere enn på samme tid i fjor. Sykefraværet er bekymringsfullt sett i lys av kommunens samlede rekrutteringsutfordring.

Vedtatt arbeidsgiverstrategi (2018-2024) fastsetter fire satsingsområder:

- godt lederskap
- myndiggjorte medarbeidere med rett kompetanse
- mangfold og inkludering
- innovasjon og utvikling

Godt lederskap

Ledelse av morgendagens kommuner er å lede i endring, omstilling og utvikling. Gjennom tillitsbasert ledelse skal våre ledere sammen med motiverte medarbeidere tilrettelegge for effektive tjenester i dialog med innbyggere og andre aktører.

I 2022 satses det på lederutvikling og systematisk opplæring av ledere i arbeidsgiverrollen og ledelse mot bærekraftsmål. Lederavtaler med resultatkrav videreføres.

- I 2022 videreutvikles lederplattformen.
- Tema 2022: Ledelse mot bærekraftsmål.
- I 2022 gjennomføres KS- 10 Faktor medarbeiderundersøkelse.

Myndiggjorte medarbeidere med rett kompetanse

Krav og forventninger til kommunen øker, og det vil fortsatt være stor konkurranse om arbeidskraft. Flere må jobbe lengre (økt pensjonsalder), flere må jobbe mer (heltidskultur), og kompetanse må utvikles og oppdateres i takt med utviklingen.

Å mobilisere, utvikle og anskaffe nødvendig kompetanse har høy prioritert. Ledere og medarbeidere skal jobbe sammen for å skape gode og attraktive arbeidsplasser. Gjennom strategisk kompetanseplan 2022-2024, intensiveres Rana kommunes satsing på god kompetanseforvaltning.

Kommunen er en viktig praksisarena og døråpner til yrkeslivet. Det skal vurderes om praksisområdene kan samordnes bedre.

Rana kommune skal fortsatt tilrettelegge for aktivitet som kan bidra til fremtidig rekruttering. I 2022 videreføres siste år i opptrappingsplan for læringer for å nå målet om to læringer per 1 000 innbyggere.

- **Det avsettes 1 mill.kr til lærlingeordningen.**
- **I 2022 slutføres den digitale ansettelsesreisen -onboarding.**

Mangfold og inkludering

Rana kommunes arbeidsgiverpolitikk vektlegger inkludering og mangfold. Mangfold er en styrke som bidrar til utvikling og fornyelse. Deltakelse i arbeidslivet er grunnleggende for

sosial bærekraft, og det er viktig å redusere sosial ulikhet og utenforskap.

Kommunens arbeidsgiverpolitikk er individorientert og rettet mot utfordringer i alle livsfaser. Dette innebærer satsing på økt nærvær, heltidskultur og inkludering av de som står utenfor arbeidslivet. Rana kommune arbeider aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Heltidskultur

Rana kommune har som resten av Kommune Norge deltidsutfordringer, spesielt innenfor helse- og omsorgssektoren. Det skal leveres gode tjenestetilbud kontinuerlig. For å få dette til må flest mulig gå i hele stillinger. Flere heltidsstillinger bidrar til å utvikle solide fagmiljø som sikrer rekruttering på sikt.

I 2022 videreføres systematisk arbeid med heltidskultur og fleksible arbeidstidsordninger.

Sykefravær

Rana kommune har over tid hatt høyt sykefravær. Det er satt et ambisiøst mål for sykefraværet på 7 prosent eller lavere. Dette målet nås ikke i år, men måltallet videreføres. I 2022 vil det bli lagt frem egen sak for intensivering av arbeidet med sykefravær - økt nærvær.

Innovasjon og utvikling

For å opprettholde god tjenestekvalitet og utvikle tjenester og samfunn, må vi ha evne til endring og fornyelse. Rana kommune skal ha en organisasjonskultur som understøtter dette. Gjennom å omsette kunnskap til ny praksis, skal kommunen videreutvikles som en innovativ og lærende organisasjon.

Gjennom å utvikle organisasjonen skal det oppnås bedre ressursutnyttelse, mer tid til kjerneoppgaver, nye arbeidsformer og større trivsel og arbeidsglede.

- **Kontinuerlig forbedringsarbeid i kommunens kvalitetsportal prioriteres.**

Handlingsplan og styringskort - arbeidsgiverstrategi

Vedtatt arbeidsgiverstrategi konkretiseres i egen handlingsplan som følges opp i linjeorganisasjonen som del av ordinær virksomhetsstyring. Rapportering på resultatoppnåelse inngår som del av årsberetningen.

Tabell 5. Handlingsplan –arbeidsgiverstrategi

GODT LEDERSKAP			
Slik vil vi ha det (Satsingsområde)	Dette gjør vi i 2022 -2025	År	Øk.
Ledere skal gjennom sitt lederskap bidra til at kommunen når sine mål.	Lederavtaler med resultatkrav (nivå 1, 2 og 3).	2022-2025	D
	Felles lederutvikling og fagdager for ledere for å sikre samhandling og enhetlig ledelse mot bærekraftsmål.	2022-2025	D
	Opplæring i lov og avtaleverk - arbeidsgivers styringsrett.	2022-2025	D
	Medarbeiderkartlegging - KS 10 faktor	2022	D
	Tilrettelegge for ledernetverk på tvers av tjenesteområder.	2022-2025	D
MYNDIGGJORTE MEDARBEIDERE MED RETT KOMPETANSE			
Utvikle og rekruttere medarbeidere med rett kompetanse	Implementering av kompetanseplan	2022-2025	D
	Lønnspolitikk og system for lønnsfastsettelse	2022	D
	Introduksjon nyansatte	2022-2025	D
	Videreføre deltakelse på rekrutteringsarenaer.	2022-2025	D
	Samorde og koordinere praksisområdene i Rana kommune	2022	D
	Rekrutteringstrategi for fremtida.	2022	D
MANGFOLD OG INTEGRERING			
Benytt kompetanse og ressurser uavhengig av kjønn, alder, funksjonsevne, etnisitet og livssyn.	Videreføre det systematiske nærværarbeidet.	2022-2025	D
	Aktiv bruk av virkemidler i vedtatt livsfasepolitikk.	2022-2025	D
	Utpøring av turnus-/arbeidstidsordninger for å redusere uønsket deltid.	2021-2024	D
INNOVASJON OG NYTENKING			
En nytenkende, innovativ og endringsdyktig organisasjon med gjennomføringskraft.	Metodikk gevinstrealisering. Styrke prosesskompetanse.	2022-2025	D
	Aktiv bruk av kvalitetsportal som verktøy i forbedringsarbeide.	2022-2025	D
	Følge opp planlagte tiltak i digitaliseringstiltak	2022-2025	D
	Videreutvikle teams som samhandlings og delingsportal	2022-2025	D

Styringskort medarbeidere og organisasjon

Tabell 6. Utvalgte styringsparametere medarbeidere og organisasjon

Arbeidsgiverstrategi 2022-2025					
MEDARBEIDERE	Indikator	Forrige måling	Siste måling	Mål 2025	Status
	Sykefravær	8,7 %	9,6 %	7,0 %	●
	Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	83,4 %	84,3 %	86,0 %	●
	Avgangsalder ansatte	63,5	64,7	64,0	●
	Antall lærlinger og praksisplasser	304	-	280	●
	Mestringsorientert ledelse		3,8	4,2	●
	Indre motivasjon		4,2	4,3	●
	Turnover (andel ansatte som har sluttet)	12,5 %	11,0 %	11,8 %	●

Tjenester

Knappe ressurser må styres godt, slik at Rana kommune kan levere gode og effektive tjenester, med rett kvalitet til brukere og innbyggere. Tjenestene skal være bærekraftige og gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring.

For å møte fremtidens behov, må tjenestene utvikles og fornyes og vi må se på nye måter å løse oppgaver på. Det kan være stor avstand mellom forventninger og minstestandarder og vi må se på ambisjonsnivået og vurdere hva som er «godt nok» og standardisere tjenestene. Sammen med innbyggere, frivillighet og næringsliv, må vi samarbeide for å nå målene.

For å sammenligne kommunens ressursbruk med andre kommuner og vurdere kvaliteten på tjenestene, benyttes KOSTRA og kommunebarometeret som styringsinformasjon. I tillegg gjennomføres brukerundersøkelser innenfor flere av kommunens tjenesteområder.

Kommunebarometeret

Kommunebarometeret er en sammenligning av alle landets kommuner innenfor 12 ulike sektorer. Hensikten med barometeret er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver.

Barometeret gir en indikator og mulighet for å stille spørsmål, men rangeringen er ingen kvalitetskontroll. Det er naturlig at en kommune har noen gode og noen dårlige plasseringer, samtidig kan spesielle forhold gi kraftige utslag, og en dårlig plassering kan ha en god forklaring.

Antall kommuner er redusert fra 428 kommuner til 356 kommuner, noe som påvirker endringer i plasseringene fra 2020 til

2021. Rana lå noe under gjennomsnittet på totaltabellen i 2020 med en 234.plass, og ligger nå midt på treet med en 183.plass. Plasseringen i 2021 er dermed noe bedre enn i fjor, når vi tar hensyn til reduksjon i antall kommuner.

Tabell 7. Kommunebarometeret 2019-2021

	Vekt	2019	2020	2021
Totalplassering		257	234	183
Grunnskole	20,0 %	280	261	231
Pleie og omsorg	20,0 %	241	290	300
Barnevern	10,0 %	299	346	310
Barnehage	10,0 %	236	248	135
Helse	7,5 %	291	248	183
Sosial	7,5 %	199	202	140
Kultur	2,5 %	82	70	44
Miljø og ressurser	2,5 %	118	142	55
Saksbehandling	2,5 %	160	362	304
Vann, avløp og renovasjon	2,5 %	221	108	56
Økonomi	10,0 %	35	26	15
Kostnadsnivå	5,0 %	95	87	20

Plasseringene er ikke sammenlignbare over tid, siden plasseringene i 2019 og 2020 er basert på fjorårets Kommunebarometer.

Bruk av grunnlagsdata og nøkkeltall, samt vektning av kriterier endres fra et år til et annet. Det er derfor vanskelig å si om kvaliteten på tjenestene er endret, eller om endret plassering skyldes endringer i Kommunebarometeret.

Når vi korrigerer for 72 færre kommuner, får Rana en bedre totalplassering og bedre plasseringer enn i fjor på de fleste områdene. På grunnskole, pleie og omsorg, og barnevern oppnår vi en lavere plassering i kommunebarometeret sammenlignet med i fjor.

KOSTRA

Gjennom KOSTRA samordnes rapportering fra kommunene på tjenestene, og skal gi relevant styringsinformasjon om ressursbruk og prioriteringer til tjenestene.

Tabell 8. Ressursbruk per sektor 2020 *)

Tjeneste	(Kr per innbygger)		(Mill. kr)
	Rana	KG 9	Diff. snitt KG 9
Pleie og omsorg	18 701	18 491	5,5
Grunnskole	13 908	14 421	-13,4
Barnehage	8 422	9 262	-21,9
Adm. og styring	3 944	4 392	-11,7
Kommunehelse	3 281	3 371	-2,3
Sosiale tjenester	3 125	2 723	10,5
Kultur og idrett	2 699	2 249	11,7
Samferdsel	2 323	1 080	32,4
Barnevern	1 872	1 848	0,6
Brann og ulykkesvern	991	851	3,7
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	716	687	0,8
Pensjon og fellesutgifter	685	-63	19,5
Kirke	659	665	-0,2
Bolig	464	24	11,5
Voksenopplæring	349	271	2,0
Vann, avløp og ren.	-261	-475	5,6
Øvrige områder	-1 644	668	-60,3
Totalt	60 234	60 465	-6,0

*) Ressursbruken er korrigert for utgiftsbehov

I 2019 var netto driftsutgifter korrigert for utgiftsbehov 7,2 mill. kr høyere enn gjennomsnittet i KG 13, mens ressursbruken i 2020 var 6,0 mill. kr lavere enn KG 9.

I 2020 hadde Rana en høyere ressursbruk enn KG 9 på områdene samferdsel, sosiale tjenester, barnevern, pleie og omsorg, kultur og idrett, kommunale boliger, brann og ulykkesvern, plan kulturminner, natur og nærmiljø, pensjon og fellesutgifter, samt bolig og voksenopplæring. Totalt var ressursbruken på disse områdene 104 mill. kr høyere enn gjennomsnittet i KG 9.

På de øvrige av kommunens tjenesteområder, var ressursbruken totalt 110 mill. kr lavere i Rana enn gjennomsnittet i KG 9.

Det er viktig å ta hensyn til at Rana har en lavere arbeidsgiveravgift enn de fleste andre kommunene i sammenligningsgruppa. Dersom

vi korrigerer for redusert arbeidsgiveravgiftsats på 5,1 prosent i Rana, og oppjusterer til 14,1 prosent, ville ressursbruken i Rana vært ca. 91 mill. kr høyere.

Sammenheng mellom ressursbruk og kvalitet

KOSTRA - tallene viser fortsatt liten sammenheng mellom ressursbruk på tjenesteområdene sett opp mot resultatene i Kommunebarometeret.

Sammenligning av ressursbruk i KOSTRA og resultater i Kommunebarometeret viser tydelig at høy eller lav ressursbruk på et område nødvendigvis ikke slår direkte inn på kvaliteten.

Satsingsområder tjenester

Utfordringene for de kommunale tjenestene varierer, men fellestrekk oppsummeres slik:

- Krav til løpende behovstilpasning og bærekraftige tjenester.
- Dokumentere og synliggjøre resultat og kvalitet av tjenesteleveranser.
- Sikre god brukermedvirkning og løpende utvikling i tjenesteytingen.
- Digital tilgjengelighet, innovasjon og anvendelse av ny teknologi.

For å sikre rett utvikling skal det fokuseres på kvalitet, samskaping og tilgjengelighet.

God nok kvalitet

Det skal defineres hva som er god nok kvalitet på kommunale tjenester. Knappere ressurser krever prioritering. Det må være tydelig hva som er god nok standard og hva innbyggerne kan forvente.

Brukerundersøkelser skal gjennomføres jevnlig for å oppnå kunnskapsbasert styring og utvikling av tjenestene. Det er et krav at undersøkelsene sammenligner status og utvikling opp mot andre kommuner.

Brukermedvirkning og samskaping

Det skal legges til rette for god brukerdiallog og brukermedvirkning. Dette skal følges opp i daglig drift i tjenestene. I tråd med forutsetningene i kommuneplanen skal vi samarbeide med andre aktører for å sikre innovasjon og nyskaping i de kommunale tjenestene.

Tilgjengelig tjenester

Rana kommune legger vekt på at innbyggere og næringsliv kan komme i kontakt med kommunen på en enkel måte. Bruk av sikker digital post skal videreutvikles og det skal satses videre på klart språk for å forenkle kommunikasjon og dialog med innbyggerne.

Rana kommune skal videreutvikle sine digitale kanaler og sikre gode digitale tjenester gjennom nett og sosiale media.

Kommunikasjon og digitalisering

Rana kommune skal bruke kommunikasjon som et strategisk verktøy for å nå målene i kommuneplanen og FNs bærekraftsmål.

For Rana som vertskommune, med visjon om å bli Norges grønne industrihovedstad, er kommunikasjon et viktig virkemiddel i arbeidet med å tiltrekke seg grønne bedrifter og kompetanse. Parallelt med dette øker utfordringen med å rekruttere nødvendig kompetanse for å opprettholde kommunale tjenester.

Stadig større krav til effektivisering og endret bruksmønster blant innbyggere og næringsliv krever at kommunen utvikler gode digitale løsninger. Digitalt førstevalg innebærer at kommunen så langt som mulig skal være tilgjengelig 24/7 ved å tilby et bredt spekter av digitale tjenester.

Som et ledd i dette arbeidet vil kommunen i 2022-2025 videreutvikle sin nye tjenesteportal, der digitale selvbetjeningsløsninger er sentrale. Portalen vil utvikles kontinuerlig, og automatisering av arbeidsprosesser vil være en del av utviklingsarbeidet.

Rana kommune står overfor store utfordringer som følge av den demografiske utviklingen. Andelen eldre er økende, det blir færre unge og det setter rammene for drift under press. En felles forståelse for omstillingsbehov og strukturelle endringer er avgjørende for å lykkes.

Dette vil kreve mobilisering både av ansatte, innbyggere og næringsliv gjennom samskaping der god kommunikasjon er et av flere verktøy i arbeidet med å oppnå satte mål.

Dette krever at vi har fokus på hvordan kommunen markedsføres og legger til rette for nyetableringer og innflyttere.

I 2022 prioriteres:

- **Strategisk bruk av kommunikasjon som verktøy for nå kommunens mål.**
- **Videre satsing på digitalisering og automatisering av arbeidsprosesser.**
- **Etablere strategi for medvirkning og samskaping**
- **Videreutvikling av ny tjenesteportal – «Ei dør inn».**

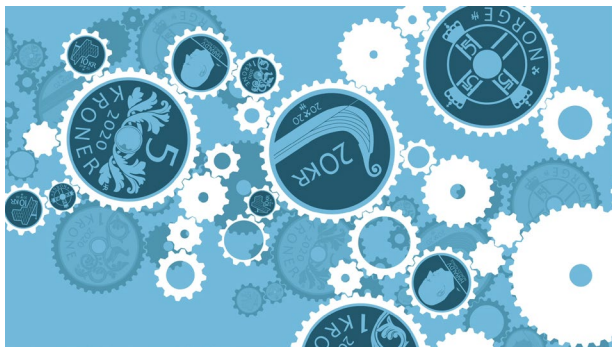
Styringsindikatorer tjenester

Målområdene er gjennomgående for tjenesteyting i organisasjonen og gir føring for målstyringen for alle tjenesteområder i tillegg til de generelle målene som settes på overordnet nivå.

Tjenesteområdenes spesifikke resultatmål fremkommer under sektorkommentarene.

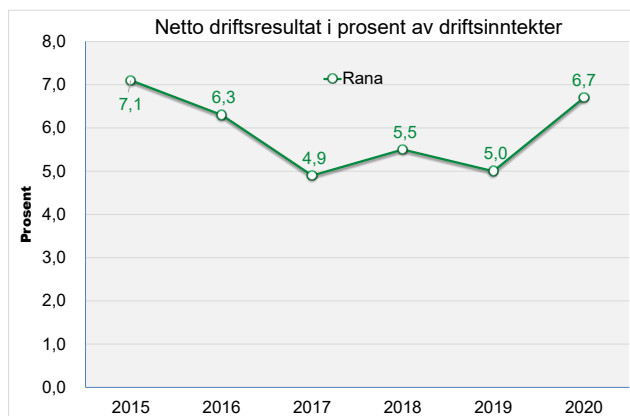
Kommuneøkonomi

En sunn kommuneøkonomi karakteriseres av evnen til å håndtere uforutsette hendelser og ha handlingsrom til å kunne foreta egne valg på kort og lang sikt.

For å ha kontroll på utgiftsveksten, må kommunal drift styres i samsvar med de budsjettbetingelser som kommunestyret setter i årsbudsjett og økonomiplan. Det langsiktige bildet er at kommunen løpende tilpasser utgiftene til inntektsgrunnlaget.

Figur 8. Økonomisk styring

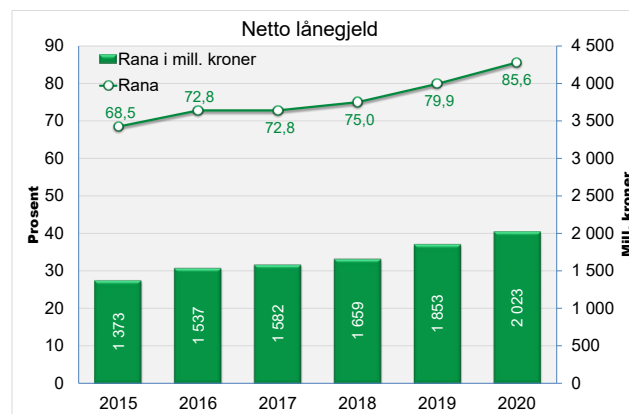

(1000 kroner)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rana	143 192	132 449	107 398	121 626	115 477	158 885

Netto driftsresultat (NDR) viser resultatet etter at renter, avdrag og utlån er belastet regnskapet. NDR er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger. Over fremgår kommunens netto driftsresultat i kroner og i prosent av sum driftsinntekter i Rana kommune. I perioden har NDR i Rana kommune ligget over anbefalte nivåer fra

teknisk beregningsutvalg (TBU) og over nivået i handlingsregelen for økonomisk bærekraft.

Figur 9. Gjeldsgrad

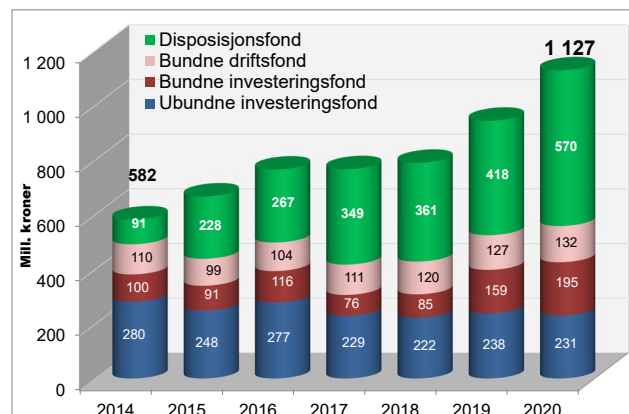

Grafen illustrerer lånegjeldsutviklingen i Rana i prosent av driftsinntekter.

Indikatoren viser netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrasket totale utlån og ubrukte lånemidler.

Netto lånegjeld i Rana kommune var ved utgangen av 2020 2 022,9 mill. kr mot 1 853,5 mill. kr i 2019 og utgjorde 85,6 prosent av brutto driftsinntekter i 2020, mot 79,9 prosent i 2019. Netto lånegjeld øker i Rana som følge av økt investeringsvolum. Netto lånegjeld er høyere enn måltall på 75 prosent for økonomisk bærekraft.

Figur 10. Utvikling fondsmidler i 2020 kroner

Figuren over viser fondsbeholdningen i millioner kroner i 2020 kroner. Det har vært en kraftig oppbygging av disposisjonsfondet etter 2008 hvor det ble helt tømt.

Økningen i 2015 er i hovedsak en følge av terraoppkjøret. Ellers har, foruten Terrainn-betalinger, positive netto driftsresultat og budsjetterte avsetninger bidratt til fondsoppbyggingen. Per 31.12.2020 utgjør disposisjonsfondet 50 prosent av kommunens samlede fondsbeholdning og 24,7 prosent av brutto driftsinntekter. Måltallet i handlingsregel for bærekraft på disposisjonsfond på 8 prosent er oppfylt også i 2020.

Status regnskap 2. tertial 2021

Samlet sett viser perioderegnskapet for 2. tertial økonomisk kontroll. Finansområdet bidrar positivt, noe som i hovedsak skyldes merinntekter knyttet til frie inntekter og renter.

Driften ser ut til å ha god kontroll, men sektorene helse og omsorg og tekniske

tjenester har utfordringer med å opprettholde budsjettbalansen.

Det er usikkerhet knyttet til sluttregnskapet for koronapandemien. Dersom kommunen ikke blir fullt ut kompensert, vil dette kunne påvirke regnskapsresultatet.

Økonomisk utfordring

Rana kommune har gjennom flere år tilpasset driftsnivået til reduserte driftsrammer. Tjenestene har evnet å omstille driften og levert positive resultat som har gitt kommunen økt handlingsrom. Behovsendringene knyttet til demografi er også håndtert.

Tabellen under viser omstillingsoppgaven for perioden 2013- 2024. I 2020 var omstillingsmålet 263 mill. kr og resulterte i en mål-oppnåelse på 310 mill. kr, det vil si. 47 mill. kr over målkravet.

Rana kommune har en stor oppgave fremover med å stabilisere ubalansen i bærekraften. Garantisten for dette vil være drift og tjenester som leverer med overskudd.

Tabell 9. Måloppnåelse

Måloppnåelse	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2024
Omstillingsmål akkumulert	118	163	208	223	243	263	292	307	322	337	352
Avvik omstillingsmål (res. drift)	-10	26	8	5	-7	47					
Akkumulert måloppnåelse	108	189	215	227	236	310					

Tabell 10. Utvalgte styringsparametere økonomi

ØKONOMI	Økonomi				
	Indikator	2020	Mål 2022	Budsjett 2022	Status
	Netto driftsresultat	6,8 %	3,0 %	2,2 %	●
	Gjeldsgrad	82,9 %	75,0 %	108,7 %	●
	Disposisjonsfond	24,7 %	8,0 %	8,0 %	●
	Egenkapital fra drift til investeringer	2,5 %	25,0 %	5,6 %	●

Forutsetninger og rammebetingelser

I dette kapittelet omhandles forutsetninger og rammebetingelser som har betydning for det økonomiske opplegget i planperioden.

Handlingsregel for bærekraft

Modellen for økonomisk bærekraft setter krav til langsiktighet i den økonomiske styringen av kommunen. Modellen er et viktig hjelpemiddel til kommunikasjon og beslutningsgrunnlag for utvikling i kommuneøkonomien.

Handlefrihet og ivaretagelse av generasjonsprinsippet er bærende elementer i modellen. Kommuneøkonomien skal kunne håndtere uforutsette hendelser uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet.

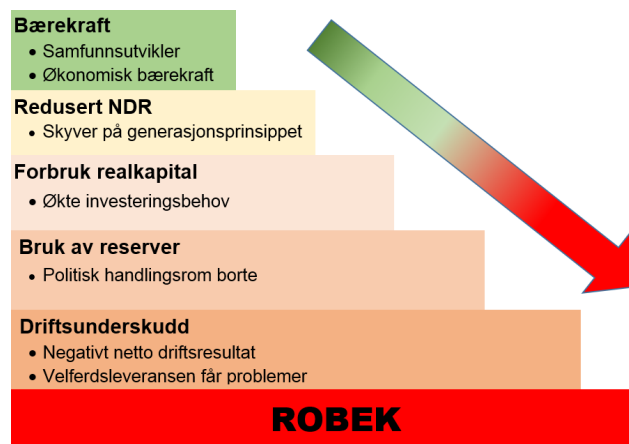
Modellen har mål om netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter på 2 prosent.

Handlingsregelen er dynamisk. Mål for driftsresultatet settes i økonomiplanperioden høyere enn 2 prosent for å kompensere noe for det store investeringsvolumet og for å bygge opp disposisjonsfondet igjen etter flyplassutbetalingene. Jo høyere en setter driftsresultatet, jo forttere vil kommunen nå bærekraftsnivået.

Bærekraftmodellen kan også illustreres i ei bærekraftstrapp som viser de ulike fasene i et kommunaløkonomisk opplegg.

I økonomiplanen etterleves ikke handlingsreglene. Kommunen har økende bærekraftig ubalanse på grunn av store investeringer som en konsekvens av etterslep på vedlikehold.

Figur 11. Bærekrafts trappa

Investeringsnivå og risiko

Investeringsløftet på skole og investeringsbehov på øvrige kommunale områder, skaper et høyt trykk på investeringsområdet. Investeringer binder utgifter i 40 års tid, og det er viktig å gjøre riktige investeringsvalg når kommunens tjenester skal betale regningen. Det må investeres smart for fremtiden.

Etterlevelse av bærekraftsprinsippet er en garanti for at tjenestene belastes etter evne på lang sikt. Investeringsbehovet overskrider grenseverdiene i bærekraftelementene og setter tjenestene i en utsatt posisjon.

Kombinasjonen av reduserte reserver i form av fondsmidler og krav til stadig økende drifts-overskudd for å dekke stigende lånegjeld, er ikke gunstig og en situasjon kommunen må unngå. I tillegg er det utsikter til strammere rammebetingelser og fortsatt krav om effektivisering i kommunesektoren fremover.

Realkapital og vedlikeholdsetterslep

I et langsiktig perspektiv, er det viktig å bevare kommunens realkapital. Rana kommune har over tid nedprioritert vedlikehold og bevaring av bygg og anlegg, noe som fører til at realkapital forbrukes og forringes. Forfallet i kommunens eksisterende bygningsmasse eskalerer og går spesielt ut over tekniske

anlegg. Oppgradering og investeringer i skolebygg, har bidratt til en betydelig reduksjon i vedlikeholdsetterslepet.

Når vedlikeholdsetterslepet på bygg og anlegg er kommet så langt at disse må totalrenoveres og oppgraderes til dagens standard, må dette løses med investeringsmidler. Det anslås et vedlikeholdsetterslep på rundt 1,3 mrd. kr etter at skoleinvesteringene er tatt. I tillegg anslås vedlikeholdsetterslepet på vann- og avløpsnett på ca. 2,2 mrd. kr.

Fra og med 2021 ble ansvar for vedlikehold av bygningsmassen skilt ut i et eget foretak, Rana Bygghold KF. Formålet med selskapet er å redusere antall kvadratmeter kommunen eier og leier, og styrke vedlikehold av kommunens bygningsmasse.

Vedlikeholdsfond

Rådmannen foreslår i egen sak til kommunestyret, at salgsgevinsten knyttet til salg av eiendom skal benyttes som egenkapital til investeringer. Budsjettert egenkapitalfinansiering i form av overføring fra drift til investeringer, reduseres tilsvarende og settes av til oppbygging av vedlikeholdsfond. I tillegg kan merinntekter på finansområdet i form av økt eiendomsskatt og salg av konsesjonskraft ut over vedtatt budsjett, avsettes til vedlikeholdsfond.

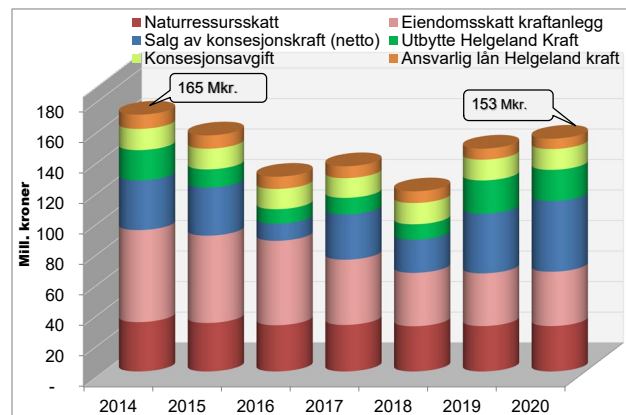
Vedlikeholdsfondet skal bidra til verdivarende vedlikehold av kommunens bygg, veier og anlegg for å sikre en fremtidsrettet infrastruktur jamfør satsingsområde i kommuneplanens samfunnsdel.

Usikre finansinntekter

Rana kommune har høyere driftsinntekter enn sammenlignbare kommuner knyttet til kraftproduksjon. Dette gir merinntekter til kommunen i form av eiendomsskatt fra kraftverk, salg av konsesjonskraft, naturressursskatt, konsesjonsavgift samt renter og utbytte fra eierskap.

Kraftinntektene varierer fra år til år og er avhengige av makroforhold og strategi for salg av konsesjonskraft. Prisjustert til 2020 kroner, har inntektene variert mellom 118,1 mill. kr og 168,4 mill. kr de siste sju årene.

Figur 12. Usikre finansinntekter

Som følge av endret regelverk og bortfall av kompensasjonsordning, har eiendomsskatten fra kraftanlegg de siste årene blitt redusert fra rundt 60 mill. kr per år til 34 mill. kr i 2020 målt i dagens kroneverdi.

Kommunens økonomiske opplegg bør i størst mulig grad baseres på at tjenesteleveransen finansieres av løpende overføringer fra staten og egne driftsinntekter, mens de variable finansinntektene i hovedsak bør gå til utgifter som forbedrer kommuneøkonomien på sikt. For eksempel til verdivarende vedlikehold, nedbetaling av gjeld, smarte investeringer og samfunnsutvikling.

Koronapandemien

Koronapandemien har satt verden på prøve, og vist en sårbarhet for samfunnsendringer som vi ikke var forberedt på. Både kommune, næringsliv og befolkning berøres av tiltakene som har blitt iverksatt. Samfunnet åpner opp igjen, men vi har ingen fasit på hvordan sluttregnskapet vil se ut.

Det er usikkerhet knyttet til direkte og indirekte langsiktige økonomiske og sosiale konsekvenser av pandemien og hvordan staten følger dette opp med kompenserende tiltak. Dersom konsekvensene blir store og kommunen ikke får kompensert, vil dette påvirke ordinær drift og velferdsleveransen.

Statsbudsjett 2022

Regjeringen legger opp til en realvekst i frie inntekter til kommunesektoren på 1,6 mrd. kr. Dette er nederst i intervallet som ble varslet i kommuneproposisjonen for 2022 og 0,4 mrd. kr lavere enn realveksten i statsbudsjett 2021.

I kommuneproposisjonen ble det ikke varslet nye statlige satsinger og prioriteringer, men i statsbudsjettet har regjeringen begrunnet 100 mill. kr av veksten med å legge til rette for flere barnehagelærere i grunnbemanningen. Satsingen ses i lys av ambisjonen om at 50 prosent av ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere innen 2025. Videre begrunnes 75 mill. kr av veksten med tiltak for barn og unges psykiske helse, herunder lavterskeltilbud.

Samlet lønns- og prisvekst fra 2021 til 2022 anslås til 2,5 prosent. Årslønnsveksten forventes å bli på 3,0 prosent, mens konsumprisindeksen anslås til 1,3 prosent.

Det foreslås ingen vesentlige endringer i inntektssystemet for 2021, men regjeringen har tidligere satt ned et utvalg som skal gå igjennom hele inntektssystemet og levere sin utredning innen 1.juni 2022.

Regjeringen foreslår en rekke innlemminger av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet.

I tillegg er det gjort flere korrigeringer som følge av økt ansvar og nye oppgaver.

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen innebærer at kommunene får et større finansielt ansvar. Rammetilskuddet økes med 1,3 mrd. kr som følge av endringen. Tidligere øremerket finansiering av stillinger i barnevernet innlemmes i rammetilskuddet fra 2022. Stortinget har også vedtatt nye krav om relevant utdanning for ansatte i barnevernet, med en implementeringsperiode på ti år.

Øvrige endringer fra og med 2022

- Forvaltning og drift av nasjonale e-helse-løsninger.
- Implementering av rusreformen.
- Dagsats tiltakspenger.
- Tolkeloven.
- Inntektsgradert foreldrebetaling SFO.
- Innlemming øremerkede midler lærer-tetthet.
- Barnekoordinator.
- Ekstra skoletime i naturfag i grunnskolen.
- Redusert pensjonstilskudd, private barnehager.
- Universell utforming IKT.

Effekten av endringer i Statsbudsjettet er lagt inn som nye tiltak i sektorrammene.

Ressurskrevende tjenester

Innslagspunktet i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester foreslås økt fra 1 430 000 kr til 1 520 000 kr i 2022. Dette er en økning ut over anslått lønns- og prisvekst på ca. 54 000 kr og tilsvarer ca. 2,7 mill. kr i økt egenfinansiering for Rana kommune.

Også i 2021 ble innslagspunktet økt ut over generell lønns- og prisvekst, noe som utgjorde ca. 2,0 mill. kr i økt egenfinansiering for Rana.

Kompensasjon for utgifter ut over innslagspunktet på 80 prosent holdes uendret.

Frie inntekter

Tabell 11. Frie inntekter 2021-2025

Frie inntekter	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring fra 2021	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Innbyggertilskudd	647 067	683 679	36 612	686 300	691 700	695 200
Utgiftsutjevning	-10 941	-11 190	-249	-13 000	-13 900	-13 200
Korr. statlige skoler	6 075	6 893	818	6 900	6 900	6 900
Inntektsgarantiordning	-987	-1 262	-275	-1 000	-1 000	-1 000
Særskilt fordeling	6 058	7 614	1 556	7 600	4 400	4 400
Nord-Norge-tilskudd	48 728	48 540	-188	48 700	48 900	49 200
Skjønnstilskudd	0	0	0	0	0	0
Sum rammetilskudd	696 000	734 274	38 274	735 500	737 000	741 500
Skatt på inntekt og formue	748 700	778 326	29 626	779 700	781 700	785 200
Inntektsutjevning	83 000	83 500	500	83 800	83 800	84 300
Sum skatt og inntektsutjevning	831 700	861 826	30 126	863 500	865 500	869 500
Frie inntekter	1 527 700	1 596 100	68 400	1 599 000	1 602 500	1 611 000

Frie inntektene består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 70 prosent av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene fritt kan disponere, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Kommunene har ulik geografi, alderssammensetning, og ulike levekår. Noen har mange barn i skolealder, andre har lang reiseavstand, spredt bosetting, og/eller mange eldre som trenger omsorgstjenester. Dette gjør at kommunale tjenester, som grunnskole, barnehage, og omsorgstjenester, ikke koster det samme å tilby i alle kommuner.

Skatteinntektene varierer til dels mye mellom kommunene, og gjør at kommunene har et ulikt utgangspunkt for å tilby et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere.

Et viktig formål med inntektssystemet er å bidra til at kommunene kan gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne gjennom å kompensere for slike ufrivillige kostnadsforskjeller.

For å ivareta målet om at inntektssystemet skal utjevne kommunenes forutsetninger, består inntektssystemet av ulike elementer

som omfordeler inntektene mellom kommunene.

Rammetilskuddet fordeles først med et likt beløp per innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevningen, som omfordeler ufrivillige konstadsulempen, mens inntektsutjevningen omfordeler skatteinntektene.

I rammetilskuddet inngår også regionalpolitisk begrunnede tilskudd. Disse tilskuddene skal ivareta ulike hensyn, som regional- og distriktspolitiske mål, høy befolkningsvekst og storbyutfordringer. Tilskuddene omfatter distriktstilskudd Nord-Norge, distriktstilskudd Sør-Norge, storbytilskudd, regionsenter-tilskudd og veksttilskudd.

Skjønnstilskudd er også et element i rammetilskuddet som skal kompensere for spesielle lokale forhold, som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet fordeler skjønnstilskuddet mellom fylkeskommunene, som fastsetter den fylkesvise fordelingen av tilskuddet til kommunene. Statsforvalteren fordeler tilskuddet mellom kommunene basert på gjeldende retningslinjer, som skal

sikre en likeverdig behandling av kommunene i alle landets fylker.

Ut over de frie inntektene, har kommunene inntekter som øremerkede tilskudd, gebyrer, brukerbetalinger, eiendomsskatt, moms-kompensasjon og utbytte. Disse inntektene er ikke med i denne oversikten.

Samlet øker de frie inntektene med 68,4 mill. kr tilsvarende en økning på 4,5 prosent, sammenlignet med vedtatt budsjett 2021. Økningen er knyttet til nye oppgaver og økt ansvar, innlemming av tidligere øremerkede midler, økte demografikostnader og skal dekke lønns- og prisvekst på 2,5 prosent.

Skatt og inntektsutjevning

Skatteinntektene lokalt anslås til 29 714 kr per innbygger, mens nasjonalt anslag er på 34 771 kr per innbygger. Ranas andel utgjør dermed 85,5 prosent av landsgjennomsnittet. Differansen mellom skatt pr innbygger nasjonalt og kommune, kompenseres delvis gjennom inntektsutjevningen. Samlet anslås skatt og netto inntektsutjevning til 32 904 kr per innbygger og anslås å utgjøre 94,6 prosent av nasjonalt skattenivå per innbygger.

Skatt og inntektsutjevning anslås å øke med 30,1 mill. kr, en økning på 3,6 prosent.

Rammetilskudd

Innbyggertilskudd

Innbyggertilskuddet blir først fordelt med et likt beløp per innbygger som er 26 133 kr i 2022. Multiplisert med 26 161 innbyggere, gir dette et innbyggertilskudd på 683,7 mill. kr, en økning på 36,6 mill. kr fra 2021.

Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevningen består av en rekke kriterier som omfordeler innbyggertilskuddet mellom kommuner med lavt beregnet utgiftsbehov til kommuner med høyt beregnet utgiftsbehov. Dette skal gi kompensasjon for forskjeller i utgiftsbehov som kommunene ikke kan påvirke selv. Målet er å overføre midler fra

lettdrevne kommuner til tungdrevne kommuner.

Rana har færre barn og unge enn landsgjennomsnittet, samtidig synker andelen barn og unge mer enn i resten av landet. Samlet trekk gjennom utgiftsutjevningen knyttet til aldersgruppene 0-15 år er på 38,7 mill. kr i 2022.

Rana har en høyere andel personer i alderen 67 år og over, samtidig øker aldersgruppen mer enn i resten av landet, slik at Rana får ytterligere økt rammetilskudd gjennom utgiftsutjevningen. Samlet tilførsel gjennom utgiftsutjevningen knyttet til aldersgruppene 67 år og over er på 50,9 mill. kr i 2022.

Samlet blir Rana fremdeles definert som en lettdrevet kommune og får et trekk på 11,2 mill. kr gjennom utgiftsutjevningen. Dette er 0,3 mill. kr mer i trekk enn i 2021.

Vedlegg 5 viser nærmere detaljer rundt utgiftsutjevningen og hvilke komponenter som endres fra 2021 til 2022.

Korreksjonsordning for elever i statlige og private skoler

Trekkordningen for statlige og private skoler medfører at kommuner med elever i statlige og private skoler trekkes 103 800 kr per elev for de elevene kommunene ikke yter grunnskoletjenester til. Summen av trekk fra kommuner med elever i statlige og private skoler fordeles ut igjen til alle landets kommuner etter kommunenes andel av beregnet utgiftsbehov.

64 av Rana kommunes 6-15 åringer fikk ved registreringstidspunktet vanlig undervisning ved private skoler i kommunen, mot 68 elever året før. Dette gir et trekk i rammeoverføringen på 6,6 mill. kr.

Samlet tilbakeføring til Rana utgjør 13,5 mill. kr, slik at samlet kompensasjon knyttet til denne ordningen utgjør 6,9 mill. kr etter uttrekket på 6,6 mill. kr.

Inntektsgarantiordningen

Inntektsgarantiordningen (INGAR) skal skjerme kommunene mot brå nedgang i rammetilskuddet som følge av befolkningsnedgang og systemendringer i inntektsystemet fra et år til det neste.

Endringer ordningen omfatter er strukturelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd, endringer i befolknings-tall og kriteriedata, og endringer i regional-politiske tilskudd. Ordningen er utformet slik at ingen kommune skal ha en vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er lavere enn 400 kroner under veksten på landsbasis, målt i kroner per innbygger.

Veksten i rammetilskuddet fra 2021 til 2022 på landsbasis er på 1 028 kr per innbygger. Dette innebærer at kommuner som har en vekst i rammetilskuddet som er lavere enn - 628 kr per innbygger, vil bli kompensert opp til denne vekstgrensen.

Rana kommunes vekst i rammetilskuddet er på 1 137 kr per innbygger og kommunen får dermed ingen kompensasjon gjennom denne ordningen.

Alle kommuner er med på å finansiere ordningen og blir trukket med et likt beløp per innbygger. For 2022 er trekket på - 48 kr per innbygger, som gir et samlet trekk på 1,3 mill. kr i rammetilskuddet.

Særskilt fordeling

Under særskilt fordeling får Rana 7,6 mill. kr. Av dette er 4,4 mill. kr knyttet til helsestasjon og skolehelsetjeneste, mens 3,2 mill. kr er knyttet til innføring av barnevernsreformen.

Nord-Norge tilskudd

Nord-Norge tilskuddet for Nordland er satt til 1 861 kr per innbygger for 2022. Dette er samme sats som i fjor og gir en samlet en overføring til Rana på 48,5 mill. kr.

Ordinært skjønnstilskudd

Rana får ingen ordinære skjønnsmidler i 2022.

Eiendomsskatt

Endring av regelverk

Stortinget vedtok ved behandlingen av Statsbudsjett 2019 å fjerne verker og bruk som kategori for eiendomsskatt og at produksjonsutstyr og installasjoner ikke skal beskattes fra og med 2019.

Eiendomsskatten i Rana vil som følge av denne endringen bli redusert med totalt 4,9 mill. kr i året, når endringen får full effekt fra og med 2025.

Kommunene skulle kompenseres for deler av tapet, men på grunn økt egenandel blir Rana kommune ikke kompensert for inntektstapet. For 2022 vil inntektstapet utgjøre 2,8 mill. kr.

Boliger og fritidseiendommer

Regjeringen foreslår ingen endringer i statsbudsjettet for 2022 og maksimal skattesats for boliger og fritidsboliger er fire promille. I Rana er satsen to promille. Kommunen kan fritt sette ned skattesatsen, men eiendomsskatten skal minst være en promille. Kommunen kan maksimalt sette opp skattesatsen med en promille per år.

Boliger og fritidseiendommer skal ha en obligatorisk reduksjonsfaktor i eiendoms-skattetakstene på minst 30 prosent, uavhengig av hvordan de er taksert.

I Rana er det bare utskrevet eiendomsskatt i byområdene, noe kommunen kan videreføre. Kommunen har også et bunnfradrag på 300 000 kr som kan videreføres eller endres.

Vannkraftbeskatning

Regjeringen har vedtatt endringer i vannkraftbeskatningen med virkning fra og med inntektsåret 2021. Endringen går ut på omlegging av grunnrenteskatten, slik at det gis umiddelbart fradrag (kontantstrømskatt) for nye investeringer. Tidligere ble investeringskostnader avskrevet over en periode på inntil 67 år.

I statsbudsjettet for 2022 foreslås videreføring av endringene, ved at sats for grunnrenteskatt økes fra 37 prosent til 47,4 prosent. Endringen antas å gi økt eiendomsskattegrunnlag de første fem årene og lavere grunnlag deretter.

Valg av takseringsmetode

Rana kommune hadde omtaksering i 2010 med virkning fra 2011. Dette betyr at ny alminnelig taksering etter hovedregelen skal skje i 2020 med virkning fra 2021, [eiendoms-skatteloven § 8 A-3 \(2\)](#). For 2021 ble det vedtatt utsettelse av alminnelig taksering, og gjeldende takster fra 2010 ble benyttet for 2021. Rana kommune kan la takstene stå urørt i opptil tre år, det vil si for årene 2021, 2022 og 2023.

Kommunen anbefales å vedta takseringsmetode i løpet av 2022. Kommunen kan velge mellom ny kommunal taksering, formuesverdi eller kontorjustering. Dersom ny kommunal taksering skal utføres, må dette ut på anbud.

Ny kommunal taksering medfører en engangskostnad. Forrige taksering kostet 12 mill. kr. Kommunen kan velge å foreta kontorjustering av takstene i 2022, hvor de økte eiendoms-skatteinntektene kan benyttes til å dekke hele eller deler av omtakseringskostnadene. Det er lagt inn 15,0 mill. kr fordelt over to år til taksering og en årlig inntektsøkning på 5,0 mill. kr som følge av kontorjusterte takster for bolig og fritidseiendommer og nærings-eiendom. Rådmannen vil komme tilbake med egen sak i forbindelse med valg av takseringsmetode.

Brukerbetalinger og salgs- og leieinntekter

Budsjettopplegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen, for å unngå at budsjettets inntektsside sakker akterut i forhold til utgiftene i tjenestene. Lønns- og prisvekst i kommunal sektor er anslått til 2,5 prosent i 2022.

Det budsjetteres med 70,3 mill. kr i brukerbetalinger i 2022, en reduksjon på 0,6 mill. kr fra budsjett 2021 (0,9 prosent).

Salgs- og leieinntekter øker fra 192,1 mill. kr i 2021 til 206,4 mill. kr i 2022, en økning på 14,2 mill. kr (7,4 prosent). Økningen er i hovedsak knyttet til forventet høyere inntekter fra salg av konsesjonskraft på 5,0 mill. kr og økte gebyrinntekter på vann og avløpsområdet.

Kommunale gebyrer

Renovasjon

Rana kommune er med i en interkommunal ordning som ikke er en del av kommunens budsjett. Kommunestyret skal i henhold til avfallsforskriften § 15-3 fastsette avfallsgebyret. I forslag til vedtak er det lagt inn gebyr for 2022 basert på vedtak i representantskapsmøte i HAF IKS 22.10.2021.

Husholdningsrenovasjonsgebyret foreslås økt med ca. 2 prosent i 2022.

Septikgebyr foreslås uendret med unntak av tillegg for traktortømming som øker med ca. 25 prosent

Fritidsrenovasjonsgebyr foreslås redusert.

Vann og avløp

Kommunen har et stort vedlikeholdsetterslep, spesielt på ledningsnett. Det skal gjennomføres store investeringer, som nytt avløpsrenseanlegg til erstatning for Moskjæran og en rekke rehabiliteringsprosjekter på ledningsnett. I tillegg gir økte klimautfordringer og skjerpede rensekrav utfordringer på avløpsnett som må håndteres.

Med forutsetningene som er lagt til grunn, anbefales det at vann- og avløpsgebyrene øker med 10 prosent.

Med disse forslagene til gebyrendringer, vil kommunens selvkostfond holdes på et forholdsvis lavt nivå, på rundt 7 mill. kr totalt for begge områdene. Fondene skal fungere som en buffer for uforutsette hendelser og

sørge for et jevnere gebyrnivå over tid, slik at vi unngår høye gebyrendringer enkelte år.

Det vises ellers til forslag til budsjettvedtak og vedlagt forslag til gebyrregulativ for 2022.

Feie- og tilsynsgebyr

Gebyrene økes i henhold til forventet lønns- og prisvekst i kommunal sektor på 2,5 prosent og endrede forutsetninger for produksjon. Differensiering av gebyr justeres etter nye erfaringstall.

Byggesak, plan og oppmåling

Gebyrinntektene på selvkostområdene plan, oppmåling, seksjonering og byggesak dekker fortsatt ikke kommunens utgifter på det enkelte området. Dette gjelder særlig områdene plan, oppmåling og seksjonering, hvor dekningsgraden for 2020 lå rundt 50 prosent.

Vi foreslår derfor en økning utover lønns- og prisvekst med 10 prosent for byggesak og 25 prosent for de andre områdene og deretter en gradvis opptrapping mot selvkost. Det vises til vedlegg 4.3 for nærmere detaljer.

Demografiske rammer

Tabell 12. Demografiske rammer

Statistikk	1.7.2020	1.1.2021	1.7.2021	Endring	Ramme overføring	SUM endring
Sum innbyggere	26 145	26 083	26 161	16		-3 264 000
0-1 åringer	435	428	456	21	-17 000	-357 000
2-5 åringer	1 051	1 042	1 014	-37	152 000	-5 624 000
6-15 åringer	3 021	2 987	2 973	-48	98 000	-4 704 000
16-22 åringer	2 267	2 196	2 152	-115	-17 000	1 955 000
23-66 åringer	14 749	14 724	14 764	15	-23 000	-345 000
67-79 åringer	3 250	3 326	3 397	147	-4 000	-588 000
80-89 åringer	1 108	1 099	1 117	9	95 000	855 000
90 år og over	264	281	288	24	231 000	5 544 000
<i>Personer med nedsatt funksjonsevne over 16 år</i>	<i>114</i>		<i>118</i>	<i>4</i>	<i>785 000</i>	<i>3 140 000</i>

Rammeoverføringen fra staten er basert på sammensetningen av befolkningen 1.7 året før. Tabellen over viser endringer i rammeoverføringen basert på inntektssystemet knyttet til endringer i befolkningssammensetningen fra 1.7.2020 til 1.7.2021. Skatt og inntektsutjevning og øvrige kriterier i utgiftsutjevningen er ikke med i disse tallene.

Samlet har folkemengden økt med 16 innbyggere, men gir isolert sett en redusert rammeoverføring på 3,3 mill. kr. Hovedårsaken skyldes en stor nedgang i antall personer i alderen 2-5 år og 6-15 år. Veksten i antall personer i alderen 67 år og over, gir ikke tilsvarende økt overføring til kommunen.

Rammeoverføringen er basert på kommunens befolkningssammensetning og utviklingen sammenlignet med landet. Dersom antall eldre i Rana for eksempel er uendret og andel eldre i landet øker, vil Rana få en lavere overføring. Dette skyldes at Rana ville fått en lavere andel eldre sett i forhold til landet.

Tabellen over viser hvordan de ulike aldersgruppene er priset i inntektssystemet for 2022 inkludert innbyggertilskudd. Den viser for eksempel at dersom kommunen hadde fått en ny innbygger i alderen 2-5 år, ville dette gitt en økt rammeoverføring på 152 000 kr.

I tillegg får Rana kommune inntektsutjevning per innbygger, så lenge kommunen ligger under landsgjennomsnittet på skatteinntekter. Inntektsutjevningen blir basert på bakgrunn av antall innbyggere 1.1.2022 og er anslått til 83,5 mill. kr for 2022.

Endret befolkningssammensetning gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Inntektssystemet er lagt opp slik at staten overfører mest midler til kommunen for innbyggere som krever ulike kostnadskrevende tilbud fra kommunen.

Innbyggere i alderen 2-5 år og 90 år og over har en høyest enhetspris gjennom inntektssystemet. Dette henger sammen med at disse aldersgruppene i stor grad har behov for kommunale tjenester i form av enten barnehageplass eller institusjonsplass.

Vi ser også at aldersgruppene 0-1 år, 16-22 år, 23-66 og 67-79 år gir økt trekk i rammeoverføringen. Dette skyldes at personer i disse aldersgruppene i liten grad har behov for kostnadskrevende kommunale tjenester, og dermed ikke skal utgjøre store kostnader for kommunen. Det ligger forutsetninger om at 0-1 åringene i liten grad har behov for kommunale tjenester, mens personer i alderen 16-22 år er under videregående opplæring finansiert av fylkeskommunen.

Personer i alderen 23-66 år er enten under utdanning eller i arbeid og skal generere skatteinntekter til kommunen.

Aldersgruppen 0-1 år øker med 21 personer og gir en økt rammeoverføring på 357 000 kr.

Aldersgruppen 2-5 år reduseres med 37 personer og gir en redusert rammeoverføring på 5,6 mill. kr.

Aldersgruppen 6-15 år reduseres med 48 personer og gir en redusert rammeoverføring på 4,7 mill. kr.

Antall personer i alderen 16-22 år reduseres med 115 personer, mens aldersgruppen 23-66 år øker med 15 personer. Samlet gir dette en økt rammeoverføring på 1,6 mill. kr.

Aldersgruppen 67-79 øker med 147 personer og gir en redusert rammeoverføring på 0,6 mill. kr.

Aldersgruppen 80-89 år øker med ni personer og gir en økt rammeoverføring på 0,9 mill. kr. Størst økning kommer i aldersgruppen 90 år og over, som øker med 24 personer. Dette er en prosentvis økning på 9,1 prosent og gir en økt rammeoverføring på 5,5 mill. kr.

Antall psykisk utviklingshemmede i kommunen har økt med fire personer og gir en økt rammeoverføring på 3,1 mill. kr.

Endringer i befolkningssammensetningen følges opp i budsjett og økonomiplanperioden ved justering av sektorenes budsjettrammer.

Budsjett og økonomiplan

I økonomiplanperioden oppstår en ubalanse i forhold til handlingsregelen om økonomisk bærekraft knyttet til netto lånegjeld. Dette gir følgende situasjon:

Tabell 13. Bærekraftindikatorer

	Mål	2020	2025	Avvik mål 2025
Netto driftsresultat	3,0 %	6,8 %	4,7 %	1,7 %
Disposisjonsfond	8,0 %	24,7 %	8,0 %	0,0 %
Netto lånegjeld	75,0 %	82,9 %	105,8 %	30,8 %

Disposisjonsfondet planlegges etterfylt etter utbetaling til flyplassprosjektet, slik at det allerede i 2023 er reetablert i henhold til målet på 8 prosent av driftsinntektene, tilsvarende ca. 180 mill. kr. Dette forutsetter at drifta leverer overskudd i henhold til det økonomiske opplegget.

Netto driftsresultat er på 2,2 prosent i 2022 og øker ut over i økonomiplanperioden til 4,7 prosent i 2025. Herav utgjør reduserte pensjonskostnader på 40 mill. kr en forbedring av netto driftsresultat på 1,8 prosent i 2025. Korrigert for bruk av premiefond i perioden, er netto driftsresultat i gjennomsnitt på 2,8 prosent, noe lavere enn måltallet på 3,0 prosent.

Avviket på netto lånegjeld i 2025 på 30,8 prosent tilsvarer et bærekraftavvik på 690 mill. kr.

Økt gjeldsgrad gir driftsmessige utfordringer med å dekke økte renter og avdrag, og medfører økt risiko for kommuneøkonomien og tjenesteleveransen. Lavt rentenivå bidrar positivt, men samtidig er det varslet økt rentenivå i økonomiplanperioden, som øker utfordringen ytterligere.

Rana kommune må bruke tid for å komme i balanse i forhold til handlingsregelen for bærekraft. Kommunen må endre kurs for å redusere bærekraftavviket og det må jobbes med å tilpasse både drift og investeringer til et bærekraftig nivå.

I økonomiplanen legges det nå opp til en ny og mer bærekraftig økonomisk innretning. Midlertidig besparelse på pensjonskostnader og økte finansinntekter, innrettes mot oppbygning av disposisjonsfond og redusere økningen i gjeldsgraden.

Avdrag på lån økes både i henhold til regelverk om minsteavdrag, og ut over dette, mens egenkapital til investeringer i form av økt overføring fra drift øker.

Omstillingsbehov

Økonomiske drivere

Statlige overføringer og egne inntekter dekker ikke økt utgiftsbehov knyttet til demografi, nye brukere, statlige og kommunale satsinger og vedtak, kapitalkostnader og styrking av kommunens handlingsrom. Resultatet blir en omfordeling av kommunal drift hvor driften finansierer det økte utgiftsbehovet.

For å få budsjettet i balanse og for å skjerme tjenestene mot ytterligere nedtrekk, er det i 2022 satt et netto driftsresultat på 2,2 prosent, som er 0,8 prosentpoeng lavere enn måltallet på 3,0 prosent.

Demografi og kapitalkostnader er de store driverne bak omstillingsbehovet i planperioden, samt reetablering av økonomisk bærekraft. Lavere pensjonskostnader og økte finansinntekter gir en lettelse i oppgaven på kort sikt.

Staten fullfinansierer ikke behovsveksten som følger av flere eldre. Dette gir utfordringer i økonomiplanperioden og utover i perioden

Samlet for perioden skisseres et omstillingsbehov på 60 mill. kr, tilsvarende 3,9 prosent av nettobudsjett til tjenestene. Omstillingsbehovet i budsjettåret 2022 er på 15 mill. kr, tilsvarende 0,9 prosent av nettobudsjettet.

Tabellen under viser endringer i forhold til budsjett 2021. Omstillingsbehov oppstår når

veksten i utgiftsbehovet er større enn inntektsveksten.

Tabell 14. Økonomiske drivere 2022-2025

	2022	2023	2024	2025
Frie inntekter	-68 400	-71 300	-74 800	-83 300
Lønns- og prisstigning	40 000	40 000	40 000	40 000
Statsbudsjettet nye/økte oppg.	19 400	19 400	19 400	19 400
Demografi	6 800	4 500	11 200	17 500
Sum statsbudsjettet	-2 200	-7 400	-4 200	-6 400
Pensjon	-5 500	-19 500	-24 900	-25 000
Kapitalkostnader	13 787	27 704	26 931	24 396
Konsesjonskraft	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Eiendomsskatt	-4 300	-3 600	-2 900	-2 900
Kontorjustering eiendomsskatt	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Utbytte Helgeland Kraft	-5 000	0	0	0
Redusert integreringstilskudd	5 000	5 800	6 800	6 800
NDR - økonomisk bærekraft	13 053	25 086	50 409	69 394
Sum finans	7 040	25 490	46 340	62 690
Nye tiltak/behov drift	10 160	11 910	2 860	3 710
Sum omstillingsbehov	15 000	30 000	45 000	60 000

Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan

Budsjettet for 2022 er balansert med totale driftsinntekter på 2 209,2 mill. kr. Det er 85,0 mill. kr høyere enn budsjett for 2021 (2 124,2 mill. kr). Driftsrammen for tjenesteproduksjon er på 1 620,8 mill. kr. Netto driftsresultat (NDR) er i forslaget på 2,2 prosent for 2022, som er 0,8 prosentpoeng lavere enn målsetningen.

Driftsinntektene har en vekst fra 2021 på 1,8 prosent. Rammetilskudd og skatt øker med 65,4 mill. kr, som utgjør 4,4 prosent.

Eiendomsskatt øker med 9,4 mill. kr, naturressursskatt og konsesjonsavgift er

uforandret. Andre overføringer og tilskudd fra staten reduseres med 2,7 mill. kr.

Overføringer og tilskudd fra andre reduseres med 0,6 mill. kr.

Brukerbetalinger reduseres med 0,6 mill. kr. Salgs- og leieinntekter øker med 14,2 mill. kr,

Driftsutgiftene øker med 45,6 mill. kr i 2022. Lønnsutgiftene øker med 36,0 mill. kr, mens sosiale utgifter reduseres med 5,7 mill. kr. Kjøp av varer og tjenester øker med 12,8 mill. kr, opp 3,0 prosent fra 2021.

Avskrivningene øker med 14,9 mill. kr i 2022.

Samlet gir dette et brutto driftsresultat på 53,7 mill. kr, tilsvarende 2,4 prosent av brutto driftsinntekter, mot 27,3 mill. kr i budsjett 2021 (1,3 prosent).

Finansinntektene øker med 2,9 mill. kr i 2022 som følge av økt utbytte.

Finansutgiftene øker med 36,6 mill. kr på grunn av økte renteutgifter og økte avdrag på lån.

Samlet gir dette et netto driftsresultat på 48,7 mill. kr tilsvarende 2,2 prosent av brutto driftsinntekter. Netto driftsresultat er på 1,8 prosent, dersom det korrigeres for økt bruk av premiefond. Netto driftsresultat foreslås disponert som avsetning til disposisjonsfond og egenkapital til investeringer.

Økonomiplanperioden 2023 - 2025

Endringer i perioden er knyttet til endringer på finans og drift i form av økonomiplantiltak, både økninger og reduksjoner. Driftsfølggevirkninger av investeringer og demografiske forhold ligger inne i opplegget. For ytterligere detaljer vises det til tabellene «endring rammer finans» og «endring driftsrammer».

Tabell 15. Økonomisk oversikt drift

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
Driftsinntekter						
Rammetilskudd	-834 770	-782 000	-817 774	-819 300	-820 800	-825 800
Inntekts- og formuesskatt	-686 577	-719 200	-748 826	-750 200	-752 200	-755 700
Eiendomsskatt	-82 286	-80 060	-89 360	-88 660	-87 960	-87 960
Andre skatteinntekter	-42 698	-42 500	-42 500	-42 500	-42 500	-42 500
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-60 017	-40 499	-37 826	-36 982	-36 004	-36 004
Overføringer og tilskudd fra andre	-286 002	-196 818	-196 247	-196 092	-196 273	-195 098
Brukerbetalinger	-69 824	-70 950	-70 312	-69 963	-70 038	-69 522
Salgs- og leieinntekter	-241 199	-192 125	-206 363	-215 527	-223 335	-230 335
Sum driftsinntekter	-2 303 373	-2 124 152	-2 209 208	-2 219 224	-2 229 110	-2 242 919
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	1 154 440	1 127 170	1 163 150	1 157 965	1 153 084	1 149 346
Sosiale utgifter	202 177	209 583	203 843	181 186	165 202	152 880
Kjøp av varer og tjenester	562 504	429 376	442 199	427 859	419 476	418 696
Overføringer og tilskudd til andre	164 702	232 032	232 697	229 053	227 126	225 544
Avskrivninger	103 232	98 683	113 600	115 433	117 699	120 187
Sum driftsutgifter	2 187 055	2 096 844	2 155 489	2 111 496	2 082 587	2 066 653
Brutto driftsresultat	-116 318	-27 308	-53 719	-107 728	-146 523	-176 266
Finansinntekter og finansutgifter						
Renteinntekter	-23 184	-13 667	-11 567	-12 067	-12 467	-12 467
Utbytter	-27 049	-10 000	-15 000	-10 000	-10 000	-10 000
Renteutgifter	43 978	33 497	46 470	53 843	59 732	62 159
Avdrag på lån	69 656	75 100	98 700	103 800	120 227	150 727
Netto finans	63 401	84 930	118 603	135 576	157 492	190 419
Motpost avskrivninger	-103 230	-98 683	-113 600	-115 433	-117 699	-120 187
Netto driftsresultat	-156 147	-41 061	-48 716	-87 585	-106 730	-106 034
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	11 572	822	20 262	80 985	98 781	97 266
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	7 222	-4 138	-3 536	6 600	7 949	8 768
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	101 601	44 377	31 990	0	0	0
Bruk av tidligere års mindreforbruk	-20 899					
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	99 496	41 061	48 716	87 585	106 730	106 034
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	-56 651	0	0	0	0	0
Sum egenkapital til investeringer 2022-2025		297 294				
Sum avsetninger eller bruk av bundne fond 2022-2025		19 781				
Sum avsetninger eller bruk av disposisjonsfond 2022-2025		31 990				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	6,8 %	1,9 %	2,2 %	3,9 %	4,8 %	4,7 %
Brutto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	5,0 %	1,3 %	2,4 %	4,9 %	6,6 %	7,9 %
Netto driftsresultat korrigert for økt bruk av premiefond			1,8 %	3,0 %	3,4 %	2,9 %

Investeringer

Brutto investeringsutgifter i planperioden utgjør 1,834 mrd. kr. Dette inkluderer 450 mill. kr i bidrag fra kommunen til ny flyplass. Beløpet er forutsatt utbetalt i 2022. Netto investeringsutgifter etter inntektsført momskompensasjon, tilskudd og øvrige inntekter beløper seg til 1,483 mrd. kr.

I første kolonne i investeringstabellene (tabell 17 og 18), vises antatt totalkostnad for prosjektene. Tallene er kvalitetssikret i varierende grad og usikkerheten er høy inntil det foreligger konkrete anbud. I andre kolonne vises vedtatt budsjett for 2021. I de påfølgende kolonnene vises forslaget til budsjett for 2022 og økonomiplan 2023-2025.

På grunn av tidsforskyvninger på prosjektene i forhold til budsjett 2021 og tidligere, stemmer ikke totalkostnaden for prosjektene med summering av beløpene i årene 2022-2025. Der summen av kolonnene 2021-2025 er høyere enn totalkostnaden for prosjektet, betyr det avvik mellom bevilgningen i 2021, og det som faktisk vil bli forbrukt, eller overførte bevilgninger fra tidligere år. For større prosjekter som er planlagt startet i slutten av perioden, vil en del av planlagt forbruk havne utenfor planperioden. I henhold til regelverket skal det budsjetteres med påregnelige utbetalinger i budsjettåret.

Forslaget til økonomiplan forutsetter bruk av kommunens fondsmidler med 561 mill. kr, overføring fra drift med 299,5 mill. kr og bruk av lån med 630,8 mill. kr. Av dette utgjør lån til selvfinansierende prosjekter 391,6 mill. kr.

Dette fordeler seg med 327,9 mill. kr til vann og avløp og 63,7 mill. kr til omsorgsboliger og bofellesskap.

Låneopptak som belaster driftsbudsjettet fullt ut med renter og avdrag i perioden utgjør 239,3 mill. kr. Andelen egenfinansiering via overføring av driftsmidler og bruk av fond utgjør 58 prosent av netto investeringsutgifter.

Det forutsettes at kommunens bidrag til ny flyplass finansieres fullt ut ved bruk av disposisjonsfond. I tillegg planlegges det å bruke 111 mill. kr av ubundne investeringsfond. Bruken knytter seg til infrastrukturprosjekter.

Forslag til budsjett for 2022 omfatter brutto investeringer på 912,6 mill. kr, inkludert utbetalingen på 450 mill. kr til flyplassen. Netto investeringer etter inntektsført momskompensasjon er på 843,3 mill. kr (393,3 mill. kr).

Finansieringen omfatter bruk av fondsmidler med 478 mill. kr, og bruk av lån med 314,2 mill. kr. Låneopptaket er fordelt med 135,1 mill. kr til selvfinansierende prosjekter (VA 86,3 mill. kr), 179,1 mill. kr i ordinære lån, og overføring fra drift med 20,3 mill. kr.

De finansielle konsekvensene av investeringene og utvikling i kommunens fondsmidler er omhandlet i avsnittet om finans.

Tabell 16. Finansiering av investeringer

Finansiering	Totalt 2022-2025	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025
Salg AM, tilskudd	-175 610	-26 780	-32 790	-26 720	-4 400	-111 700
Brutto investeringsutgifter	1 833 500	925 350	912 600	308 850	340 950	271 100
MVA kompensasjon	-174 540	-82 850	-69 350	-32 090	-41 550	-31 550
Netto investeringer	1 483 350	815 720	810 460	250 040	295 000	127 850
Bruk av tomtefond	-108 000	-47 125	-25 000	-41 000	-41 000	-1 000
Bruk av ubundne kapitalfond/disp.fond	-453 000	-254 500	-453 000	0	0	0
Avsetning til ubundne kapitalfond	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Selvfinansierende VA- lån	-327 865	-80 000	-86 250	-105 741	-104 850	-31 024
Selvfinansierende øvrig	-63 690	-10 800	-48 810	-14 880	0	0
Ordinære lån	-241 501	-206 791	-179 138	-9 434	-52 369	-560
Overført fra drift	-297 294	-49 631	-20 262	-80 985	-98 781	-97 266
Netto finansiering	-1 483 350	-646 847	-810 460	-250 040	-295 000	-127 850

Tabell 17. Selvfinansierende investeringer og investeringer finansiert av fond/egenkapital

Prosjekter - Brutto utgifter før mva. komp.	Totalt kalkyle	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025
Flyplass	450 000	400 000	450 000			
Trafikksikkerhetstiltak	Årlig ramme	3 750	3 750	3 750	3 750	3 750
Boligfelt Brennåsen - gang og sykkelvei	41 250	21 250				
Brennåsen boligfelt - utbygging (KST-sak 56/21)	140 000		30 000	50 000	50 000	
Kjøp av tomtegrunn	Årlig ramme	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Småinvesteringer - under 1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Egenkapitalinnskudd ny pensjonsordning	Årlig ramme	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400
Investeringsprosjekter finansiert av fond/egenkapital		437 400	496 150	66 150	66 150	16 150
Hovedplan vannforsyning	Årlig ramme	42 700	27 850	30 430	28 650	40 000
Hovedplan avløp	Årlig ramme	38 300	58 400	81 220	76 200	40 000
Selvfinansierende investeringsprosjekter - VA		81 000	86 250	111 650	104 850	80 000
4 omsorgsboliger - Storforshei	13 500	10 000				
Bofelleskap - Kløverbakken 2 (7 boenheter samdrift)	34 500	15 000	25 000	7 500		
Bofelleskap - Tjærahågen/Nordmohøgda (6 enheter m/l)	44 500		19 000	25 500		
Bofelleskap - Tjærahågen/Nordmohøgda (6 enheter u/t)	25 500		12 000	13 500		
To Småhus (3,5 mill. kr pr stk.)	7 000	2 250	6 500			
Selvfinansierende investeringsprosjekter - øvrige		27 250	62 500	46 500	-	-

Tabell 18. Investeringer finansiert av lån

Prosjekter - Brutto utgifter før mva. komp.	Totalt kalkyle	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025
Skolebygg oppgradering/nybygg						
Selfors barneskole - gymsal	46 600	25 000	25 000	19 100		
Båsmo barneskole - ny skole	247 500	120 000	77 500			
Gruben barneskole - ny skole	272 000	135 000	2 000			
Båsmo barneskole - gymsal	46 600	5 000	25 000	19 100		
Riving Båsmo barneskole inkl. gymanlegg	8 000		8 000			
Riving Selfors gymanlegg	3 000	3 000				
Investeringer omsorg, helse og sosial						
Nytt sykehjem og sentralkjøkken - 2025	290 000		2 000	8 000	140 000	140 000
Oppgradering Ytteren bosenter	22 000	12 000	22 000			
Ytteren sykehjem - nytt sykesignalanlegg	5 000		5 000			
Infrastrukturinvesteringer						
Kommunale veier	Årlig ramme	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Havmannaksen og jernbaneparken	40 000	39 500	35 500			
Miljøgate Lars M.gate og Nordl.veien til Skansen	4 000	3 500				
Ny bibliotekbuss	3 500	3 500	3 000			
Oppgradering/utbygging internt nettverk	10 000	500	8 000			
Dunderfossen/Stupforsmoen bru - reparasjon og flom	3 900		3 900			
Ny bru Andfjell	16 700		16 700			
Rør gjennom Harestien/Svingen	1 500		1 500			
Øvrige kommunale bygg						
Moheia bad - heve- og senkebunn	1 000	1 000				
Øvrige investeringer						
Investering i driftsmidler og inventar >1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Innredning fritidsklubb - leieavtale GIL	1 400		1 400			
Rana Kirkelig Fellesråd - investeringsbehov	67 050	17 700	3 800	29 350	16 950	16 950
Tilskudd kjølerom, stellerom, syningsrom og garasje	23 400	5 000	18 400			
Krematorium - Investeringstilskudd	13 000				4 000	9 000
Investeringsprosjekter lånefinansiert - brutto før fratrekk av mva		379 700	267 700	84 550	169 950	174 950

Mindre investeringer

Det foreslås at årlig ramme på 5 + 5 mill. kr til finansiering av mindre investeringer videreføres. 5 mill. kr til investeringer under 1 mill. kr, finansiert av driftsmidler. 5 mill. kr bevilges til mindre investeringer over 1 mill. kr, som kan lånefinansieres. Fordelingen av bevilgningen prioriteres av rådmannen.

Skoleinvesteringer

Det har vært en høy kostnadsøkning på skoleprosjektene siden strukturvedtaket i 2017.

Opprinnelig strukturvedtak forutsatte en oppgradering av barneskolene på Gruben og Båsmoen. Prosjektering og analyser

dokumenterte at vedlikeholdsetterslepet og forfallet var så stort at det ikke var verken teknisk mulig eller økonomisk lønnsomt å oppgradere byggene.

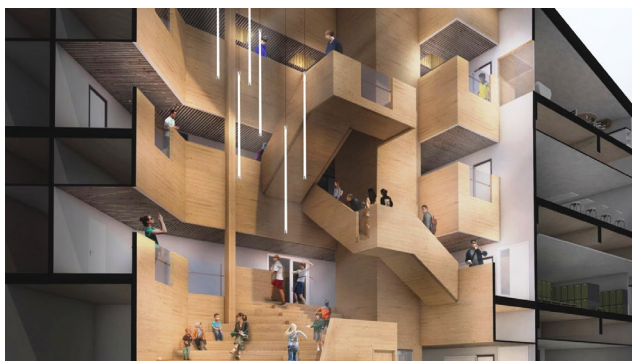

De nye skolene på Gruben og Båsmo er prosjektert etter strenge miljøkrav, jamfør kommuneplan og kommunedelplan klima og miljø. Endringene i prosjektene har gitt funksjonelle og oppdaterte skolelokaler til nytte for elever og lærere.

Dette gir en merverdi:

- Oppgraderte ungdomsskolelokaler til en lav snittpris per m².
- To nye barneskoler på Gruben og Båsmo i stedet for oppgraderte skoler.
- Ny gymsal på Båsmo barneskole.
- Oppgradering av uteareal.

Kostnader for rivning av den gamle skolen på Båsmo inkl. gymanlegg med en kostnad på 8,0 mill. kr er budsjettet i 2022. Tomten vil bli brukt til bygging av ny gymsal og forutsettes være en investeringskostnad for kommunen.

I gjeldende økonomiplan er det vedtatt bygging av gymsaler ved de to skolene. Kostnadsanslagene er prisjustert, og økt fra 40 til 46,6 mill. kr for hver av gymsalene. Ferdigstillelsen er i forslaget forskjøvet til 2023.

Renovering/ombygging av skolebygg på Storforshei og Skonseng er under utredning og planer med kostnadsoverslag vil bli innarbeidet ved revisjon av økonomiplan for neste planperiode.

Totalt utgjør investeringer i skolebygg 175,7 mill. kr i økonomiplanperioden, hvorav 137,5 mill. kr i 2022.

Investeringer pleie og omsorg

I perspektivanalysen fram til 2031 er det som følge av utviklingen i befolkningssammen-

setningen anslått behov for nye sykehjemsplasser i 2025. I tillegg er det behov for tilbud innenfor bofelleskap.

Estimat for totalkostnaden for nytt sykehjem inkl. nytt sentralkjøkken, som er planlagt ferdig i 2025, er i forslaget oppjustert til 290 mill. kr. Prosjektet er prisjustert som følge av økningen i bygge kostnadene. Det foreslås å starte forprosjektering i 2022 med en 2 mill. kr, detaljprosjektering i 2023 og byggestart i 2024.

Det foreslås å øke kostnadsanslaget for oppgradering av Ytteren bosenter fra 12 til 22 mill. kr. Bygningen har ikke fungerende ventilasjon, mangelfulle brannnettinger og vannbehandling, samt behov for oppgradering av elektrisk anlegg. Prosjektet er også prisjustert i forhold til prisvekst på innsatsvarer. Gjennomføring av oppgraderingen var planlagt gjennomført i 2021, men er forskjøvet til 2022 i forslaget.

Kommunestyret vedtok bygging av fire omsorgsboliger på Storforshei i årets budsjett med en kostnad på 13,5 mill. kr. Kostnaden for prosjektet viste seg å bli for høy til å kunne bæres av fremtidige beboere, og prosjektet foreslås ikke realisert.

Bygging av tre bofelleskap og fire småhus er tatt inn i perioden 2021 til 2024 i gjeldende økonomiplan.

Det er i løpet av 2021 prosjektert et bofelleskap på Kløverbakken med sju enheter i tilknytning til eksisterende bofelleskap. Kostnaden var i gjeldende plan anslått til 30 mill. kr med bygging i 2021 og 2022. Prosjektet ble i perspektivanalysen prisjustert til 34,5 mill. kr, med et tilskudd fra Husbanken på 11,1 mill. kr.

Ved gjennomføring av anbud på prosjektet i høst var laveste/eneste pris 40,5 mill. kr. Tilbudet er forkastet og det vil bli gjennomført nytt anbud på prosjektet. Opprinnelig kalkyle på 34,5 mill. kr beholdes og byggingen foreslås gjennomført i 2022 og 2023. Det foreslås

bevilget 25 mill. kr i til prosjektet i investeringsbudsjettet for 2022.

Det er i gjeldende økonomiplan planlagt bygging av to bofellesskap på Nordmohøgda med seks enheter hver. Det ene med personalbase og det andre uten. Prosjektene hadde en estimert kostnad på 38,8 og 22,5 mill. kr, men kostnaden ble i perspektiv-analysen justert til 44,5 og 25,5 mill. kr. Byggingen planlegges gjennomført i 2022 og 2023, med en bevilgning på 19 og 12 mill. kr.

I gjeldende økonomiplan var det tatt inn kostnadsanslag for bygging av fire småhus, med en kostnad på 1,125 mill. kr per stk. Dette er et tilbud til personer med redusert boevne. Prosjekteringen viste at det var mer hensiktsmessig å bygge to hus med to boenheter. Kostnadsanslaget er også her justert fra til sammen 4,5 mill. kr for fire hus til 7 mill. kr to bygg. Prosjekteringen er gjort i 2021 og bygging gjennomføres i 2022 med en bevilgning på 6,5 mill. kr.

Totale investeringer i bygg innen omsorg og helse er 426 mill. kr.

Investeringer i infrastruktur

Polarsirkelen Lufthavn

I gjeldende budsjett og økonomiplan var det bevilget 400 mill. kr i kommunalt bidrag til bygging av ny flyplass. Bidraget var beregnet utbetalt i 2021. Dette etter at det var brukt ca. 50 mill. kr av vedtatte ramme på 450 mill. kr.

Kommunen har fra 2019 og frem til nå arbeidet med grunnerverv for flyplassen. Total kostnad per 30.9.2021 er 7,0 mill. kr. Med det som er utbetalt til medfinansiering av plan- og prosjekteringsutgifter, er det til sammen brukt 57,1 mill. kr per 30.9.2021. Dette inkluderer også 17,1 mill. kr til utbygging av vann-forsyning til Steinbekkhaugen.

Det kommunale bidraget til bygging av flyplassen blir ikke utbetalt i 2021. Det er fra den tidligere regjeringens side forutsatt utbetalt 600 mill. kr i lokalt bidrag. Med

bakgrunn i at det fortsatt pågår avklaringer om hvilke av påløpte utgifter som skal regnes med i det lokale bidraget foreslås det å øke bevilgningen i 2022 til 450 mill. kr.

Rådmannen vil komme tilbake til eventuell regulering av budsjettet når avtale med Avinor er utarbeidet.

Bevilgningen av beløpet er tatt inn i investeringsbudsjettet. Beløpet holdes utenfor driftsrammene, for å synliggjøre bruk av kommunens fondsmidler til prosjektet. Det er derfor ikke tatt inn tall for tilsvarende bruk av disposisjonsfond til formålet i driftsbudsjettet.

Trafikksikkerhetstiltak

Årlig ramme for trafikksikkerhetstiltak er videreført i planperioden. Nordland fylkeskommune (NFK) finansierer 80 prosent av prosjektkostnaden til trafikksikkerhetsprosjekter eks. mva. For å kunne søke tilskudd til prosjekter innenfor maksimal ramme, er det foreslått bevilget 3,75 mill. kr. Av dette finansieres 0,6 mill. kr av kommunen via overføring av driftsmidler.

Boligfeltutvikling

Investeringsplanen tar høyde for at kommunen skal tilby byggeklare boligtomter i utbyggingsområder. Kommunen kan være utbygger av kommunalteknisk infrastruktur for deler av vedtatt reguleringsplan.

Nytt boligfelt i Brennåsen: Forarbeider for utvikling av et nytt boligfelt i Brennåsen er gjennomført i gjeldende økonomiplan med en beregnet kostnad på 62 mill. kr. Prosjektet ble påbegynt i 2020 vil pågå til ut oktober måned i år. Kostnaden omfatter utbygging av bilvei, gang- og sykkelvei, tomtekjøp og vann- og avløp fram til planlagt boligfelt.

Kommunestyret vedtok i sak 56/21 en skisse for utbygging av boligfeltet. I saken har prosjektet en estimert kostnadsramme på 140 mill. kr. Det ble bevilget 10 mill. kr i årets budsjett for å kunne forsere utbyggingen, ved å starte opp prosjektering i år. I forslaget til investeringsprogram er det foreløpig lagt til

grunn at det vil påløpe 30, 50 og 50 mill. kr i årene 2022 -2024.

Totalkostnaden inklusiv utbygging av boligfeltet, er nå beregnet til 205 mill. kr. Utbyggingen finansieres av tomtefond, som vil fylles opp med inntekter fra salg av bolig-tomtene i det nye boligfeltet. Prosjektet følges opp i egne saker/tertiarapporter og ved revisjon av økonomiplanen. Brennåsen kan bli et attraktivt boligfelt forutsatt realisering av flyplass og batterifabrikk.

Kjøp av tomtegrunn: Årlig ramme til grunn-erverv videreføres med et bevilget beløp på 1 mill. kr per år i planperioden. Kjøp av tomtegrunn finansieres over tomtefondet.

Kommunale veier

Årlig ramme på 4 mill. kr er foreslått videreført som bevilgning til vei i planperioden. Kommunen må sikre framkommelighet og sikkerhet. Rammen er brukt til å forsterke kommunale veier, bruer og kulverter samt utstyrsfornying.

Parkeringsplasser meierikvartalet

Realisering av utbyggingen er beheftet med stor usikkerhet, beløpet på 6 mill. kr foreslås skjøvet ut av planperioden.

Havmannaksen og Jernbaneparken

Det var bevilget 39,5 mill. kr i årets budsjett til oppgradering av Havmannaksen og Jernbaneparken. Prosjektet er påbegynt i 2021 med oppgradering av jernbaneparken. Det vil påløpe ca. 4 mill. kr i 2021. I opprinnelig plan med en ramme på 40 mill. kr var det forutsatt et bidrag fra næringslivet med 20 mill. kr. Denne forutsetningen er lagt til grunn i forslaget til budsjett for 2022, med en total bevilgning på 35,5 mill. kr.

Prosjektet gjennomføres i kommunal regi, og det er tatt hensyn til momskompensasjon som en del av finansieringen.

Bygging av ny bru – Andfjell

Kommunestyret vedtok i sak 69/21 bygging av ny bru på Andfjell med 16,7 mill. kr. Beløpet ble bevilget i årets budsjett, men selve byggingen vil bli gjennomført i 2022.

Utbedring av Dunderfossen/Stupforsmoen bru

Kommunestyrets vedtak i sak 69/21 omfattet også utbedring av Dunderfossen/-Stupforsmoen bru med en ramme på 3,9 mill. kr. Det gjelder det samme her for gjennomføring av prosjektet.

Rør gjennom Harestien/Svingen

For å håndtere overvann fra terrenget over Harestien/Svingen på en forsvarlig måte er det behov for å erstatte overvannssystem gjennom veien og føre denne ned til bekken i Kjördalen. Det er foreslått bevilget 1,5 mill. kr til dette i 2022.

Oppgradering av IKT nettverk

Det er behov for å utbedre og forsterke nettverket i kommunen med parallelle nett. Det er disponert 1,6 mill. kr av 5+5 bevilgningen i 2021 for å løse nettverksproblemer med felles linje til rådhuset og skolene. For å oppnå en best mulig kapasitet på nettverket i kommunen er det tatt inn 8 mill. kr i forslaget til budsjett for 2022 for en videre oppgradering og utbygging av nettverkskapasiteten i kommunale virksomheter.

Totalt utgjør investeringene i infrastruktur eksklusive selvkostområdene 680,6 mill. kr. Dette inkluderer kommunalt bidrag til ny flyplass med 450 mill. kr.

Investeringer i øvrige kommunale bygg

Bygging av kulturhus med en anslått kostnad på 250 mill. kr er skjøvet ut av planperioden.

I gjeldende budsjett og økonomiplan var det bevilget 1 mill. kr til Moheia bad for å legge til rette for svømmeopplæring for andre klassinger i grunnskolen. Det var planlagt å anskaffe en bunn i bassenget som kunne heves. Denne løsningen viste seg å ikke være

mulig å gjennomføre og bevilgningen ble omdisponert til et skisseprosjekt for alternative løsninger i bassenget. Det vil bli fremlagt en egen sak til behandling i forbindelse med budsjettbehandlingen i november med plan om innarbeidelse ved neste rullering av budsjett og økonomiplan.

Investeringer vann og avløp

Planene for utbedring av vann- og avløps-systemet i kommunen er fulgt opp med årlige bevilgninger i planperioden. Samlet ramme i planperioden er på 382,8 mill. kr.

Investeringsrammen inkluderer utvidelse av renseanlegget på Mjølan til en kostnad på 130 mill. kr. Prosjektet vil pågå i hele planperioden.

I 2022 er det planlagt Rehabilitering av hovedledninger for vann og avløp:

- Svalbardgata øst
- Overvannsledning fra AP 10 til sportsalleen
- Ny overvannsledning Langneset
- Grannesveien vest, opprydning vann
- Svenskveien øst

Prosjektering av:

- Åga silanlegg
- Nytt prosessanlegg Helva
- Utvidelse av renseanlegget på Mjølan

Det tas forbehold om at det kan bli endringer i prosjektporteføljen. Det vises også til eget kapittel «Vann- og avløp» for nærmere omtale av området.

Øvrige investeringer

Ny bokbuss

Nåværende bokbuss ble anskaffet i 2005, og vedlikeholdsutgiftene er økende etter 16 års drift. Anskaffelse av ny buss var foreslått bevilget i investeringsbudsjettet for 2021 med en anslått kostnad på 3,5 mill. kr. I vedtaket for 2021 ble imidlertid midlene omdisponert. Behovet for bokbussen er evaluert og det foreslås å bevilge 3 mill. kr i budsjett for 2022 til anskaffelsen.

Innredning av leide lokaler til fritidsklubb på Gruben

Det foreslås å bevilge 1,4 mill. kr i budsjettet for 2022 til innredning av lokaler til fritidsklubb på Gruben. Lokalene leies i det nye allaktivitetshuset på Gruben. Det meste av innredninger i lokalene må etableres av kommunen som leietaker, og med et lang-siktig leieforhold som dette kan utgiften tas over investeringsbudsjettet.

Investeringstilskudd Rana kirkelige fellelsråd

Det generelle investeringstilskuddet til fellesrådet er i rådmannens forslag økt med 18,4 mill. kr til 67,1 mill. kr i perioden. Det meste av økningen skyldes utvidelsen av kirkegården på Ytteren som vil pågå over flere år, med 17 mill. kr i 2025. Ellers er det gjort noen justeringer i forhold til opprinnelig plan i årets budsjett. Tilskudd for 2022 foreslås bevilget med 3,8 mill. kr.

Investeringstilskudd til bygging av bygg med kjølerom, stellerom, syningsrom og garasje ligger inne i gjeldende budsjett og økonomiplan med bevilgning på 5 mill. kr i år og 18,4 mill. kr i 2022. Det er behov for å se på

gjennomføring av prosjektet samt anslaget på kostnad. Eventuell regulering av budsjettet vil bli gjort i den forbindelse.

Tilskudd til bygging av krematorium ligger inne i gjeldende budsjett og økonomiplan med plan om bevilgning i 2024 med 4 mill. kr. Anslag på totalt tilskudd er 13 mill. kr, og 9 mill. kr er tatt inn i planen i 2025. Prosjektet bør også gjennomgå og revideres til neste rullering av økonomiplanen.

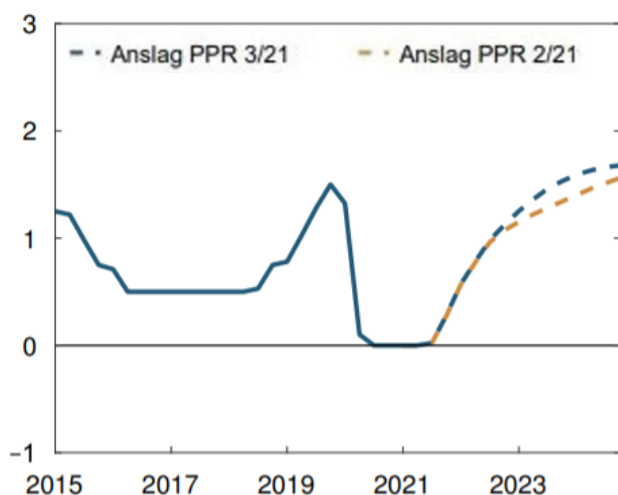
Det er lagt til grunn at fellesrådet er byggherre for prosjektene med nødvendig assistanse fra Rana Bygghrift KF. Det vises ellers til presiseringen i fellesrådets vedtak i sak 15/2020 at finansiering og tilførsel av driftsmidler følges opp av kommunen.

Finans

Renteutvikling

Norsk økonomi har hentet seg inn igjen etter det kraftige fallet siden pandemien startet. Med det som bakgrunn ble styringsrenten økt fra 0 til 0,25 prosent høsten 2021.

Figur 13. Styringsrente 2015-2024

Norges Bank varsler samtidig en gradvis normalisering av styringsrenten tilbake til nivået før pandemien inntraff. De korte rentene (3 mnd. NIBOR) har i 2021 økt fra 0,42 prosent i august til 0,73 i oktober.

Rentebanen indikerer at renten vil bli satt videre opp i 2021, som betyr at styringsrenten vil være 0,50 prosent ved utgangen av året og at NIBOR 3 mnd. vil ligge i området 0,85 – 1,0 prosent mot dagens nivå på rundt 0,7 prosent.

Norges Bank ser videre for seg at styringsrenten mot slutten av 2024 vil ligge på 1,7 prosent. Med dette som utgangspunkt kan vi forvente en NIBOR-rente ved utgangen av 2024 på mellom 1,75 – 2,1 prosent.

Markedet forventer også at rentene vil stige i planperioden. 3 mnd. NIBOR forventes å ligge i underkant av 2,0 prosent i 2025. Dette er nesten ett prosentpoeng høyere enn i gjeldende økonomiplan.

Kortrenten vil være i underkant av 1,0 prosent ved inngangen til 2022, stigende til 1,6 prosent ved utgangen av året. Innlånsrenten for kommunene vil ligge på i underkant av 2,0 prosent i gjennomsnitt i 2022. Innlånsrenten vil være rundt 2,5 prosent i 2025. Med markedets forventning noe under 2,5 prosent, mens med Norges Banks forventninger, noe over 2,5 prosent.

Lånegjeld og gjeldsgrad

Kommunens gjeldsportefølje vil ved utgangen av 2021 ligge på ca. 3,1 mrd. kr inkludert innlån til utlån (startlån). Låneopptaket på 350 mill. kr i 2021 øker netto lånegjeld til over 100 prosent av driftsinntektene.

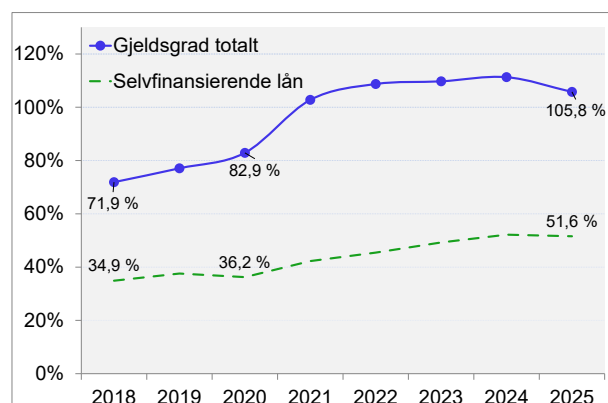
Forslaget til investeringsprogram forutsetter et totalt låneopptak på 630,8 mill. kr. 239,3 mill. kr av dette er låneopptak som belaster driftsbudsjettet direkte. Planlagt låneopptak øker gjeldsgraden til 106 prosent ved utgangen av 2025. Dette er 31 prosentpoeng over målet på 75 prosent og utgjør 690 mill. kr. Gjeldsgraden har ifølge forslaget til investeringsprogram med planlagt låneopptak vært oppe i 111 prosent i 2024. Utviklingen forutsetter at det økonomiske opplegget i forslaget blir fulgt med hensyn til målsetning om nivå på netto driftsresultat i planperioden.

Avdragstiden på nye lån er beregnet i samsvar med økonomisk levetid (avskrivningstid).

Gjeldsgrad etter formål

Lånegjelden er fordelt på ulike formål. Lån til selvfinansierende formål betjenes via gebyrinntekter fra innbyggerne eller husleieinntekter fra beboere i omsorgsboliger. Lån til andre prosjekter må finansieres av kommunens frie inntekter.

Figur 14. Gjeldsgrad

Tabell 19. Fordeling av netto lånegjeld etter formål, akkumulerte tall

Tabell fordeling lånegjeld etter formål	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Endring 2020 -2025
Vann og avløp	566 052	627 552	692 202	774 143	852 393	854 117	288 065
Øvrige selvfinansierende lån	261 612	270 332	312 242	319 122	310 922	302 922	41 310
Lån som belaster budsjettet	1 185 359	1 390 039	1 504 076	1 448 605	1 424 609	1 322 761	137 402
Odinære lån	2 013 022	2 287 922	2 508 519	2 541 870	2 587 924	2 479 799	466 777
Andel som belaster budsjettet	58,9 %	60,8 %	60,0 %	57,0 %	55,0 %	53,3 %	-5,5 %

Fordelingen av lånegjelden fra 2020 til 2025 i henhold til rådmannens forslag vises i tabellen ovenfor.

Tabellen viser at andelen av lånegjelden som finansieres av frie inntekter først øker til 60 prosent i 2022, for så å reduseres til 53,3 prosent i 2025. Disse lånene øker med 137,4 mill. kr, mens selvfinansierende lån øker med 329,4 mill. kr.

Tabell 20. Endring rammer finans

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	385 248	281 269	319 564	320 314	338 164	354 514
Sum inntekter	-1 988 036	-1 850 193	-1 940 393	-1 925 593	-1 926 093	-1 934 593
Netto driftsramme	-1 602 788	-1 568 924	-1 620 829	-1 605 279	-1 587 929	-1 580 079
Nye tiltak/endringer						
Prisjustering inntekter/utgifter			29	29	29	29
Frie inntekter			-68 400	-71 300	-74 800	-83 300
Pensjon - premiavvik og amortisering			-6 074	-30 074	-45 474	-55 574
Redusert integreringstilskudd			5 000	5 800	6 800	6 800
Eiendomsskatt			-4 300	-3 600	-2 900	-2 900
Utbytte Helgeland Kraft			-5 000			
Økte minsteavdrag låneportefølje			4 000	14 000	14 000	14 000
Avdrag på lån			3 600	5 400	4 300	4 300
Kapitalkostnader/avskrivninger selvkostområder			-2 013	-3 896	-6 219	-8 754
Bruk av disposisjonsfond saneringskostnader			-8 000			
Forskuttering spillemidler			600	600	600	600
Omtaksering eiendomsskatt - kontorjustering			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Netto renteendringer			7 600	11 600	14 250	14 250
Salg av konsesjonskraft			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Reetablering av økonomisk bærekraft - gjeldsgrad			20 553	21 386	45 409	64 394
Redusert bruk av disp.fond integreringstilskudd			500	3 700	5 000	5 000
Avsetning NDR økt bruk av premiefond			10 000	20 000	30 000	40 000
Sum rammeendring			-51 905	-36 355	-19 005	-11 155

Endringer i tall (tiltaks og rammeendring) viser endringer i forhold til budsjett 2021 og akkumulerte tall videre.

Renteinntekter

Planlagte investeringer i perioden med fondsbruk presser likviditeten og renteinntektene i perioden. Rådmannen viser til behovet for tilstrekkelig handlingsrom (NDR),

slik at tjenesteproduksjonen ikke blir berørt av endringer på finansområdet. Effekten av fondsbruk og forventet lavt rentenivå i

perioden, gir en forventet reduksjon i renteinntektene med 8 - 10 mill. kr i året.

Avkastning på aksjer og andeler

Kommunen har i år mottatt 10,2 mill. kr i utbytte for 2020, som er som budsjettet, men 10,1 mill. kr mindre enn i 2020. Helgeland Kraft melder at halvårsresultatet etter skatt er 14 mill. kr bedre enn samme periode i 2020. Med tilsvarende bedring i resultatet ut året kan utbyttet for 2021 bli ca. 7,5 mill. kr høyere enn i år. Det foreslås at budsjettet for 2022 økes med 5 mill. kr. En eventuell økning utover dette vil reguleres inn budsjettet i forbindelse med rapporteringene i 2022. Eventuelt økt utbetalt utbytte bør reserveres avsatt til styrking av kommunens disposisjonsfond.

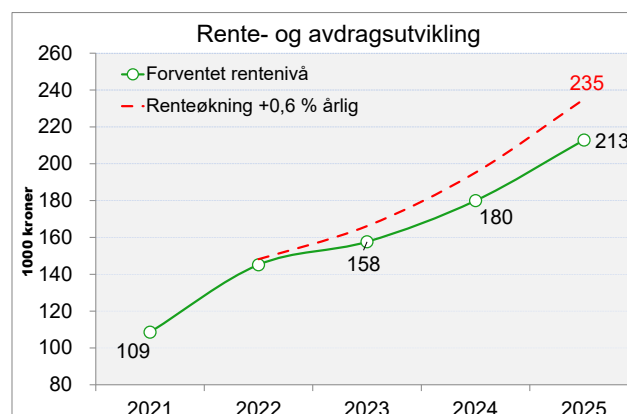
Med de variasjonene i pris som har vært i kraftmarkedet det siste året foreslås fremtidig utbyttensnivå etter 2022 å holdes på samme nivå som i gjeldende økonomiplan – 10 mill. kr per år i perioden.

Rente- og avdragsbelastning

Investeringsplanen i forslaget gir i seg selv en økning i brutto rente- og avdragsbelastning på 47,3 mill. kr fram til 2025. Av dette er det 23,7 mill. kr som må finansieres av frie inntekter. I tillegg legges det opp til å øke avdragene for å unngå en ytterligere økning av gjeldsgraden i perioden, og i tillegg komme i posisjon til å kunne redusere gjeldsgraden etter hvert. Avdrag foreslås økt med 11 mill. kr i 2022 økende til 47,5 mill. kr i 2025

I planleggingen har det vært sett på hva en renteøkning utover det markedet forventer, vil bety for rentebelastningen. I simuleringen forutsettes at renten øker med 0,6 prosent mer enn markedet forventer hvert år i perioden. Kortrenten vil da ligge i overkant av 4 prosent i 2025, mens kommunal innlånsrente alt annet likt vil være i underkant av 5 prosent.

Figur 15. Rente- og avdragsutvikling

Dette gir en økning i rentebelastningen i driften fram til 2025 på 22,2 mill. kr, utover det som ligger i forslaget til økonomiplan. I simuleringen er det ikke sett på effekten av en renteøkning i hele låneporteføljen. I en slik simulering måtte det tas hensyn til fastrente og effekten på inntektssiden, innskudd og utlån.

Likviditet- og fond

I forslaget til budsjett og økonomiplan er det lagt opp til bruk av fond med 561 mill. kr knyttet til investeringer i perioden. Bruken knytter seg i det vesentlige til kommunens bidrag til ny flyplass med 450 mill. kr.

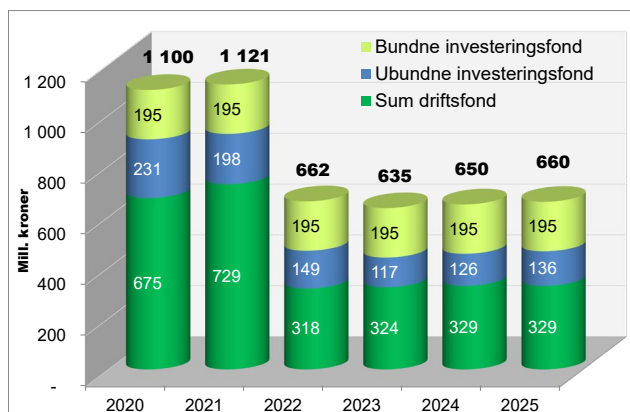
Kommunens bidrag til flyplassen utelukker bruk av investeringsmidler. I utbetalingen til ny flyplass forutsettes finansiert ved bruk av disposisjonsfond som et rent tilskudd fra kommunen til prosjektet. I tillegg skal det brukes 111 mill. kr av ubundne investeringsfond.

Den planlagte fondsbruken presser kommunens likviditet og fondsbeholdning.

Disposisjonsfondet reduseres i 2022, men bygges gradvis opp til måltallet på 8,0 prosent i 2023.

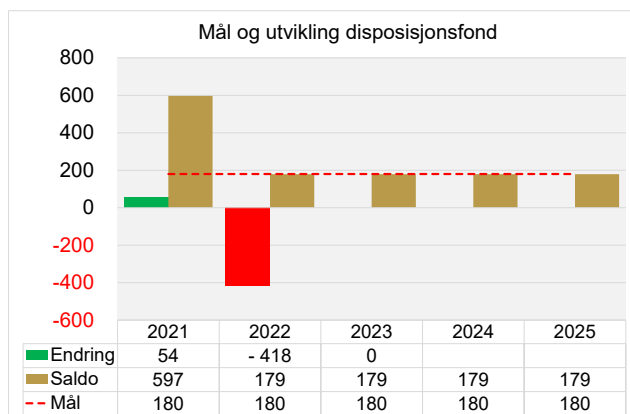
Opplegget krever at driften leverer et tilstrekkelig netto driftsresultat.

Figur 16. Utvikling fondsmidler

Figuren over viser utviklingen i kommunens fond, mens figuren under viser utvikling av disposisjonsfondet sammenlignet med målet på 8 prosent av brutto driftsinntekter.

Figur 17. Utvikling disposisjonsfond

Endringer i 2021 inkluderer vedtatte endringer i 2021 og foreslåtte endringer per 2. tertial og at drifta leverer innenfor budsjetttrammene.

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Eiere av større vannkraftverk plikter å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen, såkalt konsesjonskraft.

Rana kommune videresolgte sine rettigheter til uttak av konsesjonskraft for 2021 den 27. november 2020. Med bakgrunn i den negative prisutviklingen utover høsten 2020, fikk rådmannen fullmakt til å velge andre løsninger enn å selge til fastpris for hele året.

Kommunen mottok bud fra fire aktører der høyeste bud på fast pris for hele 2021 var

16,51 øre per KWh. Høyeste bud for kombinasjon av fastpris og spot/termin var 18,32 øre fast pris i første kvartal, og mulighet til å velge mellom spot og fastpris for påfølgende kvartaler. Det var grunnlag for å forvente et høyere prisnivå utover i 2021 og denne kontrakten for salget av konsesjonskraften i år ble derfor valgt.

Før inngangen til andre kvartal 2021 ble det valgt å inngå avtale om fastpris på 24,8 øre per KWh. Prisutviklingen utover vinteren og våren var positiv sett med selgers øyne, og i juni var prisen steget til over 40 øre for både 3. og 4. kvartal. Det ble derfor valgt å selge kraften til fast pris for resten av året, til 40,04 øre i 3. kvartal og 41,78 øre i 4. kvartal. Den vektete gjennomsnittlig prisen for 2021 blir da 30,51 øre per KWh.

Tabell 21. Konsesjonskraft

Sjona kraftverk
18 733,4 MWh
Ildgruben kraftverk
1 699 MWh
Langvatn kraftverk
2 920,8 MWh
Rana kraftverk
136 995 MWh
Fagervollan kraftverk
5 359,2 MWh
Svartisen kraftverk
19 168,3 MWh
Total konsesjonskraftmengde
184 875,7 MWh

Kraftprisene på Nasdaq har steget ytterligere utover høsten. Prisnivået for kontrakter i 2022 har vært oppe i rundt 50 ør per KWh, mens kvartalskontrakter for 1. kvartal neste år har vært oppe i nesten 90 øre per KWh. Etter midten av september har prisene gått nedover og fastpriskontrakter ligger nå på ca. 37 øre. Prisnivået indikerer en nettoinntekt i 2022 som er ca. 16 mill. kr høyere enn i år, med en pris på mellom 28 og 29 øre per KWh i opprinnelig budsjett.

Det spesielle i år er prisforskjellen mellom Nord-Norge og Sør-Norge. Dette har ført til at

markedsaktører ikke vil selge nord-norsk kraft til sør-norsk prisnivå. Prisantydninger for fastpriskontrakter for 2022 ligger under 20 øre per KWh. Et alternativ til fastpriskontrakter er en lignende løsning som i år eller bare å ligge på spotpris. Dette vil sannsynligvis kunne gi et gjennomsnitt for året godt opp på 30-tallet per KWh. Foreløpig er det lagt til grunn en pris på 31,2 øre som gir 5 mill. kr i økt netto i 2022.

Rådmannen vil rapportere til formannskapet på valgt kontraktsform/strategi for salg av kraft i løpet av 2021.

Konsesjonsavgift

Konsesjonsavgiftene blir fastsatt som et fast beløp per naturhestekraft og indeksreguleres automatisk hvert femte år. Avgiftene tilføres næringsfondet med vedtekter godkjent av fylkesmannen. Konsesjonsavgiften utbetales i desember hvert år og kommunen fikk utbetalt 13,4 mill. kr i konsesjonsavgifter i 2020.

Pensjon

Formålet med kommunal pensjonsordning er å sikre at kommunen har dekning for sine ansattes opptjente rettigheter til enhver tid. Pensjonsordningen er i hovedsak sparing, som innebærer at det betales inn midler til dekning av fremtidige pensjonskostnader.

Partene i offentlig sektor avtalte i 2018 en omlegging av den offentlige tjenstepensjonsordningen som ble fulgt opp av et lovvedtak i Stortinget i 2019. Omleggingen gjelder for årskullene fra og med 1963, og trådte i kraft 1. januar 2020. Omleggingen innebærer at den offentlige tjenstepensjonsordningen blir bedre tilpasset folketrygden og ny avtalefestet pensjon (AFP) i privat sektor.

Hovedmålet med pensjonsreformen er at det skal lønne seg å stå lengre i jobb. Pensjonsreformen innebærer at alderspensjon fra folketrygden kan tas ut fleksibelt mellom 62 og 75 år. Pensjonen skal levealders justeres, slik at årlig pensjon blir høyere jo senere den

tas ut. Det skal også blir lettere å bytte jobb mellom offentlig og privat sektor.

Pensjonskostnader

Pensjonsutgiftene reduseres kraftig i økonomiplanperioden, i hovedsak som følge av årlig bruk av premiefond på 70 mill. kr som benyttes som delbetaling av pensjonskostnadene.

Kommunens premiefond i KLP var på over 400 mill. kr ved utgangen av 2020 og kan kun benyttes til å betale kommunens pensjonskostnader.

Kommunens premiefond i KLP er over flere år bygd kraftig opp, ved at de årlige premieinnbetalingene har vært høyere enn årlige kostnadene, samtidig har avkastningen vært god. Endring i reglene for offentlig tjenstepensjon har også frigjort betydelige midler, som medførte ekstraordinær tilførsel på rundt 114 mill. kr.

Økt bruk av premiefond fører til redusert inntektsført premieavvik, men reduserer fremtidige amortiseringskostnader. Dette styrker bærekraftprinsippet, ved at kommunen ikke skyver kostnader foran seg. I tillegg styrkes kommunens likviditet, når premiefondet i KLP benyttes til å betale deler av pensjonskostnadene.

Tabell 22. Endring pensjonsutgifter 2022-2025

	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Pensjonssatser	-9 426	-9 426	-9 426	-9 426
Premieavvik	1 650	-5 750	-5 850	-5 950
Amortisering premieavvik	-7 724	-24 324	-39 624	-49 624
Avsetning NDR	10 000	20 000	30 000	40 000
Sum	-5 500	-19 500	-24 900	-25 000

Bruk av midler på premiefond gir en kortsiktig reduksjon i kostnadene, dermed foreslår rådmannen at tilsvarende beløp disponeres til avsetning disposisjonsfond og økt egenkapital til investeringer.

Erfaringstall viser at det ofte er usikkerhet rundt prognosene fra pensjonsleverandørene.

Makroforhold som pandemi, lønnsoppgjør og avkastning påvirker pensjonskostnadene. Derfor skjer det ofte vesentlige endringer fra prognosene fra pensjonsleverandørene legges frem, til endelige kostnader lander i regnskapet.

Startlån

Startlån er det mest effektive virkemidlet og et suksesskriterium for å nå kommunens boligpolitiske mål. Å ha en bolig, eller et hjem, er en grunnleggende forutsetning for velferd og samfunnsdeltakelse.

Kommunens mål er å få flere i målgruppen til å kjøpe egen bolig og beholde egen bolig. Barnefamilier prioriteres. For å nå disse målene er startlån det viktigste virkemiddelet.

I 2020 ble kommunens retningslinjer for startlån endret. Det er innført strengere inntektsgrense. Det innvilges ikke refinansiering, dersom søkers totale gjeldsmengde er større enn 90 prosent av markedsverdi på bolig.

I 2020 innvilget kommunen lån til 57 husholdninger. Totalt mottok kommunen 174 søknader om startlån.

Samlet utlån ved inngangen til 2021 var på 421,3 millioner kroner, fordelt på 502 lån.

Rana kommunes tapsfond var ved inngangen til 2021 på ca. 1,7 millioner kroner. 42 lån på totalt 17,7 millioner kroner var gått til inkasso.

Husbanken og kommunen deler tapsrisikoen 75/25. Det er i dag lite tap på startlån.

Kommunen har 33 husholdninger som står på venteliste med total forventet lånesum på ca. 66 mill. kr. Av de 33 husholdninger er 24 barnefamilier.

Hovedregelen er at kommunen fullfinansierer kjøp av bolig, noe som betyr at vi bruker en stor andel av rammen på den enkelte søker. Vi ser også en økning i boligprisene i Rana som gjør at det blir ytterligere press på startlånrammen.

Lav prioritering av startlån vil påvirke kommunens helhetlige boligsosiale arbeid, og få følgekonssekvenser for økonomisk sosialhjelp og boligsosiale prosjekter med målgruppen lavinntektsfamilier.

Det foreslås tatt opp 100 millioner kroner i startlån i 2022.

Tjenesteproduksjon

Driftsrammen til tjenesteproduksjon økes fra 1 568,9 mill. kr til 1 620,8 mill. kr i 2022, en økning på 51,9 mill. kr. I tillegg til rammereduksjoner er det lagt inn nye tiltak knyttet til demografiske forhold, kommunestyrevedtak, nye tiltak og oppgaveendringer som følge av statsbudsjettet.

Tabell 23. Utvikling driftsrammer

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Støttetjeneste	108 766	110 218	115 526	117 518	115 707	116 000
Oppvekst og kultur	587 808	560 553	568 267	554 615	547 064	538 812
Helse og omsorg	611 380	597 467	627 179	637 773	640 448	643 923
NAV kommune	46 007	49 421	48 916	45 864	44 562	43 760
Tekniske tjenester	132 850	107 298	108 690	107 922	106 879	105 335
Kirkelig fellesråd	15 613	15 785	16 068	15 958	15 849	15 739
Fellesområde drift	7 194	41 246	49 394	41 394	33 894	33 694
Rana Byggdraft KF	93 103	86 936	86 789	84 235	83 526	82 816
Netto rammer tjenesteproduksjon	1 602 721	1 568 924	1 620 829	1 605 279	1 587 929	1 580 079

Tabellen ovenfor viser netto driftsrammer for tjenesteproduksjonen.

Oversikt tiltak drift

Tabell 24. Endring driftsrammer tjenesteproduksjon

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Utgifter	2 154 313	1 996 129	2 061 700	2 055 101	2 061 589	2 084 577
Inntekter	-551 564	-427 205	-440 871	-449 822	-473 660	-504 498
Rammeendring			51 905	36 355	19 005	11 155
Netto driftsramme	1 602 749	1 568 924	1 620 829	1 605 279	1 587 929	1 580 079
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			26 568	26 568	26 568	26 568
Prisjustering inntekter/utgifter			2 820	2 820	2 820	2 820
Endring pensjon			-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
Rammereduksjon 2022-2025			-14 291	-28 582	-42 873	-57 163
Støttetjeneste						
Valg 2023 og 2025			-1 050	0	-1 050	0
Flere lærlinger			1 000	1 000	1 000	1 000
Statsbudsjett 2022 - universell utforming IKT			200	200	200	200
Styrking nettverk kommunale bygg			300	600	600	600
Økte IKT lisenser			1 300	1 300	1 300	1 300
Kommunalt foretak - oppgaveøkning regnskap og lønn			700	700	700	700
Øremerket tilskudd frivilligsentraler			560	560	560	560
Intern overføring - stillingsressurs			710	710	710	710
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg			0	1 400	1 400	1 400

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Oppvekst og kultur						
Demografi skole			-2 200	-4 900	-7 100	-11 800
Demografi barnehage			-5 900	-10 900	-11 800	-11 400
Redusert bosetting av flyktninger			-4 000	-6 000	-6 500	-6 500
Habilitering/avlastning barn/unge			-500	-500	-500	-500
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg			470	470	470	470
Barnevernsreformen			8 500	8 500	8 500	8 500
Innlemming øremerkede midler lærertetthet			1 300	1 300	1 300	1 300
Barnekoordinator			500	500	500	500
Ekstra skoletime i naturfag			500	500	500	500
Kompetansekrav barnevern			250	250	250	250
Flere barnehagelærere			500	500	500	500
Barn og unge, psykisk helse			350	350	350	350
Inntektsgradert foreldrebetaling SFO			200	200	200	200
Redusert pensjonstilskudd private barnehager			-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Helse og omsorg						
Demografi omsorg			14 900	20 300	30 100	40 700
Nye tiltak/boliger			2 500	13 000	13 000	13 000
ØHD, BPA og fastlegeordning			3 500	3 500	3 500	3 500
Intern overføring - stillingsressurs			-710	-710	-710	-710
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg			-1 550	270	270	270
Forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger			1 500	1 500	1 500	1 500
Implementering av rusreformen			500	500	500	500
Ressurskrevende tjenester - økt innslagspunkt			2 700	2 700	2 700	2 700
Økt antall personer med nedsatt funksjonsevne			3 000	3 000	3 000	3 000
NAV kommune						
Tiltak unge utføre			0	-750	-750	-750
Redusert bosetting flyktninger			-1 000	-2 500	-3 000	-3 000
Skjermingsordning egenandeler reverseres			-250	-250	-250	-250
Dagsats tiltakspengar			300	300	300	300
Tolkeloven			100	100	100	100
Tekniske tjenester						
KST vedtak - driftsutfordringer Moheia bad			0	-350	-350	-350
KST vedtak - tilskudd flerbrukshall Gruben			375	1 500	1 500	1 500
Intern overføring Moheia bad - økt omfang skolesvømming			500	500	500	500
KST vedtak - parkeringsordning			-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Omklassifisering E6 til kommunal vei			1 000	1 000	1 000	1 000
Nye gang og sykkelveier			300	300	300	300
Nordlandstorget, Talvikparken og Jernbaneparken			500	500	1 000	1 000
Fellesområde drift						
Saneringskostnader Gruben barneskole			8 000	0	0	0
Omtaksering eiendomsskatt			7 500	7 500	0	0
Digital tvilling			200	200	200	0
Rammebevilgning samfunnsutviklings prosjekt			-2 500	-10 000	-10 000	-10 000
Bruk av næringsfond - samfunnsutviklings prosjekt			2 500	10 000	10 000	10 000
Intern overføring Moheia bad - økt omfang skolesvømming			-500	-500	-500	-500
Kommunal egenandel klimaprojekter			1 000	1 000	1 000	1 000
Rana Byggdrift KF						
Tilskudd			-147	-2 701	-3 410	-4 120
Sum rammeendringer			51 905	36 355	19 005	11 155

Realendringer budsjett 2022

Tabell 25. Realendringer budsjett 2022

Tiltak/ending	Støtte- tjeneste	Oppvekst og kultur	Helse og omsorg	NAV kommune	Tekniske tjenester	Felles/ øvrige	SUM
Statsbudsjettet							
Universell utforming IKT	200						200
Barnevernsreformen		8 500					8 500
Innlemming øremerkede midler lærertetthet		1 300					1 300
Barnekoordinator		500					500
Ekstra skoletime i naturfag		500					500
Kompetansekrav barnevern		250					250
Flere barnehagelærere		500					500
Barn og unge, psykisk helse		350					350
Inntektsgradert foreldrebetaling SFO		200					200
Redusert pensjonstilskudd private barnehager		-1 000					-1 000
Forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger			1 500				1 500
Implementering av rusreformen			500				500
Ressurskrevende tjenester - økt innslagspunkt			2 700				2 700
Økt antall personer med nedsatt funksjonsevne			3 000				3 000
Habilitering/avlastning barn/unge		-500					-500
Skjermingsordning egenandeler reverseres				-250			-250
Dagsats tiltakspengar				300			300
Tolkeloven				100			100
Øvrige endringer							
Valg 2023 og 2025	-1 050						-1 050
Flere lærlinger	1 000						1 000
Styrking nettverk kommunale bygg	300						300
Økte IKT lisenser	1 300						1 300
Redusert bosetting av flyktninger		-4 000		-1 000		-500	-5 500
Demografi skole, barnehage, pleie og omsorg		-8 100	14 900				6 800
Nye tiltak/boliger			2 500				2 500
ØHD, BPA og fastlegeordning			3 500				3 500
KST vedtak - flerbrukshall Gruben					375	625	1 000
KST vedtak - parkeringsordning					-1 200		-1 200
Omklassifisering E6 til kommunal vei					1 000		1 000
Nye gang og sykkelveier					300		300
Nordlandstorget, Talvikparken og Jernbaneparken					500		500
Sum realendringer	1 750	-1 500	28 600	-850	975	125	29 100
<i>Rammereduksjon</i>	-761	-3 951	-7 125	-802	-1 543	-818	-15 000
<i>Lønns og prisvekt og endring pensjon</i>	2 349	12 695	10 497	1 147	1 460	-7 603	20 545
<i>Øvrige endringer</i>	1 970	470	-2 260		500	16 580	17 260
Sum endringer	5 308	7 714	29 712	-505	1 392	8 284	51 905

Tabellen viser reelle endringstiltak/endringer fra 2021 til 2022 som påvirker driftsrammene.

Rammereduksjoner for virksomhetene

I tabellen under er det lagt inn administrasjonens forslag til omstillingsbehov. Rammereduksjonene er revidert i forhold til endringer i de økonomiske forutsetninger.

Rammereduksjonene er fortsatt basert 70 prosent på budsjetttrammen og 30 prosent på differansen mellom sektoren og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 9.

Tabell 26. Rammereduksjoner 2022-2025

Sektor	Budsjett 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon i %
Støttetjeneste	110 218	-761	-1 519	-2 280	-3 037	-2,8 %
Oppvekst og kultur	560 553	-3 951	-7 903	-11 854	-15 806	-2,8 %
Helse og omsorg	597 467	-7 125	-14 251	-21 376	-28 501	-4,8 %
NAV kommune	49 421	-802	-1 604	-2 406	-3 208	-6,5 %
Tekniske tjenester	107 298	-1 543	-3 086	-4 629	-6 173	-5,8 %
Kirkelig fellesråd	15 785	-109	-219	-328	-438	-2,8 %
Rana Byggdrift KF	86 936	-709	-1 418	-2 127	-2 837	-3,3 %
Netto	1 527 678	-15 000	-30 000	-45 000	-60 000	-3,9 %

Det er lagt opp til 15,0 mill. kr i rammereduksjoner i 2022 og en årlig økning på 15,5 mill. kr videre i perioden. Samlet gir dette et akkumulert effektiviserings- og omstillingsbehov i perioden på totalt 60,0 mill. kr i forhold vedtatt budsjett 2021.

Oppvekst og kultur

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	699 636	667 998	677 578	663 926	656 375	648 123
Sum inntekter	-111 828	-107 445	-109 311	-109 311	-109 311	-109 311
Netto driftsramme	587 808	560 553	568 267	554 615	547 064	538 812

Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			11 852	11 852	11 852	11 852
Prisjustering inntekter/utgifter			1 992	1 992	1 992	1 992
Endring pensjon			-1 149	-1 149	-1 149	-1 149
Rammereduksjon 2022-2025			-3 951	-7 903	-11 854	-15 806
Demografi skole			-2 200	-4 900	-7 100	-11 800
Demografi barnehage			-5 900	-10 900	-11 800	-11 400
Redusert bosetting av flyktninger			-4 000	-6 000	-6 500	-6 500
Habilitering/avlastning barn/unge			-500	-500	-500	-500
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg			470	470	470	470

Statsbudsjettet 2022

Barnevernsreformen			8 500	8 500	8 500	8 500
Innlemming øremerkede midler lærertetthet			1 300	1 300	1 300	1 300
Barnekoordinator			500	500	500	500
Ekstra skoletime i naturfag			500	500	500	500
Kompetansekrav barnevern			250	250	250	250
Flere barnehagelærere			500	500	500	500
Barn og unge, psykisk helse			350	350	350	350
Inntektsgradert foreldrebetaling SFO			200	200	200	200
Redusert pensjonstilskudd private barnehager			-1 000	-1 000	-1 000	-1 000

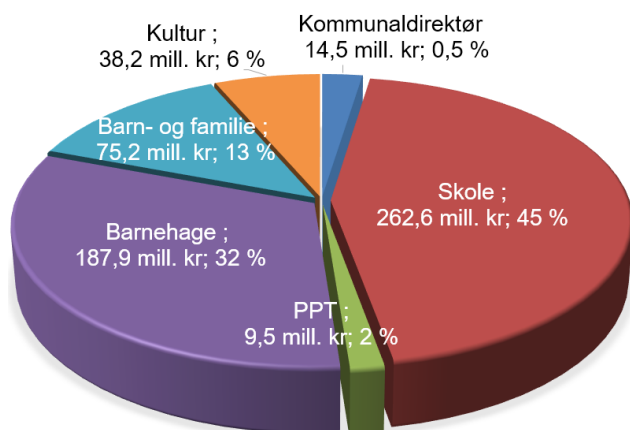
Sum rammeendring			7 714	-5 938	-13 489	-21 741
-------------------------	--	--	--------------	---------------	----------------	----------------

Avdelingsbudsjett 2021

Kommunal- direktør	Skole	Barnehage	Barn og familieavdeling	Kultur	PPT	Sum
19 730	254 116	173 151	69 707	33 998	9 851	560 553

Status

Tjenesteleveranse 2020

Barnehage

Barnehagedriften har over tid vært drevet svært effektivt, og driftet i 2020, 21,9 mill. kr. under snittet i KG 9. Det vises også til rapporter fra Agenda Kaupang, som ble lagt frem for politisk behandling i kommunestyret i juni 2020 og september 2021.

Frem mot 2025 vil det bli en vekst på 73 barn dersom prognosen slår til. Av disse er de fleste barna mellom 0 og 2 år. Barn født innen 30. november har rett på plass senest den måneden de fyller 1 år.

Det er de senere år gjort betydelige nedtrekk på barnehageområdet. Ytterligere reduksjon, må gjennomføres ved strukturendring, nedleggelse av barnehager, og overføring av ansatte og barn til andre barnehager.

Agenda Kaupangs rapporter viser at det er lite driftsmessig å spare på nedleggelser av barnehager, men det er noe å spare på vedlikehold, energi og renhold. Det kan også være noe å spare på styrerressurs avhengig av størrelse.

- Nedleggelse av Ytteren Miljøbarnehage kan gi en årlig besparelse på ca. 2. mill. kr.
- Nedleggelse av Mjølan barnehage kan gi en årlig besparelse på ca. 1. mill. kr.

Kommunestyret vedtok 7.9.2021 i sak 74/2021 pkt. 3 i sak om *Barnehagetilbudet i Rana – status og muligheter* følgende vedtak:

«Kommunestyret ber om at det i forbindelse med budsjettarbeidet legges frem et konkret forslag til finansiering av løpende opptak fra og med 2022.»

Det er ikke funnet rom for gjennomføring av løpende opptak i budsjettet.

Skole

Rana har en ressursbruk på grunnskole som er 13,4 mill. kr lavere enn gjennomsnittlig ressursbruk i KG 9. Dette er et resultat av et systematisk og målrettet arbeid de siste årene. Gjennom tydelige og krevende prioriteringer i skolestruktur og investeringer i skolebygg, har vi møtt de siste års krav til omstilling og demografi.

Selv etter strukturelle endringer stilles det fortsatt betydelige omstillingskrav og de demografiske prognosene viser en fortsatt nedgang i elevtallet.

Grunnskolene har i dag en forskriftsfestet bemanningsnorm som fastsetter minimums-krav til bemanning i skolen.

Bemanningsnormen har derfor vært en styrende faktor i skolenes arbeid med budsjettrelaterte omstillingstiltak. Samtidig

har innføringen av nye læreplaner i Kunnskapsløftet 2020 medført økt behov for kompetanseutvikling og samordning og fornying av læremidler.

Aktuelle strukturtiltak i grunnskolen

Foreløpige vurderinger rundt tilstandsgrad, kapasitet og behov for nyinvesteringer i bygninger ved Storforshei barne- og ungdomsskole og Skonseng skole, viser at nedleggelse av Skonseng skole vil kunne bidra til den nødvendige omstillingen. På kort sikt bør det derfor iverksettes et arbeid for å se på hensiktsmessigheten av dagens skolekretsgrenser i Storforshei, Skonseng, Gruben og Selfors. Disse tiltakene utløser behov for grundige konsekvensutredninger.

Kravene til saksbehandling og tidsfrister knyttet til endringer i inntaksforskrift og vedtak om nedleggelser av grunnskoler, stiller høye krav til utredninger.

Internasjonalt undervisningstilbud

Vi er også orientert om at eierne av Freyr har meldt et behov for et internasjonalt undervisningstilbud, noe som har vært behandlet i tidligere saker i kommunestyret. Det vil bli lagt frem en egen sak om dette.

Effektivisering merkantilt arbeid

Her har det over tid vært gjort en stor omstilling, men vi ser at vi kan ta ut noe mer gjennom samlokalisering, profesjonalisering og ikke minst digitalisering.

Kunnskap og integrering

Nedtrekkene som gjøres i flyktningetjenesten og i Ravo er i all hovedsak en tilpasning til bosettingssituasjonen. Det har vært en stor nedgang i antall bosatte de siste to årene, og dette forventes å fortsette.

Kultur

Bokbussen

I budsjett- og økonomiplanen ligger det inne investeringsmidler til ny bokbuss på 3,5 mill.

kr. Bokbussen fungerer i dag primært som skolebibliotek for alle skolene i Rana. Besøk i barnehager og institusjoner utgjør en liten del av tjenesten, og tjenester til enkeltlånere i kommunen er det så å si slutt med.

Bokbussens primære oppgave er å være et rullende skolebibliotek, og vi har over tid prioritert å opprettholde bokbussdriften, i stedet for å bygge opp skolebibliotek på den enkelte skole, noe som ville utgjort en langt større kostnad. Bussens boksamling er en del av Rana biblioteks samling. Bokbussen fungerer som en filial av Rana bibliotek, og kan til enhver tid tilby rikelig med oppdatert litteratur til brukerne. Bokbussens utlån utgjør ca. 25 prosent av det totale utlånet på årsbasis.

Et alternativ til bokbuss vil være å skyss elevene til Rana bibliotek. Dette vil medføre en årlig skysskostnad på rundt 750 000 kr.

Å bygge opp nye skolebibliotek på den enkelte skole vil utgjøre en etableringsinvestering på 3,5 – 5,0 mill. avhengig av nivå. For å kunne opprettholde et aktuelt tilbud vil dette alternativet også medføre årlige driftskostnader.

Utfordringer og satsninger

Befolkningsprognosen forventer at antall 0-5 åringer øker i økonomiplanperioden med 73 barn. Gjennom inntektssystemet kompenseres ikke kommunen for 0-1 åringer, men i hovedsak 2-5 åringer. Faktisk nedgang i antall 2-5 åringer fra juli 2020 til juli 2021, gir ett netto trekk på 5,9 mill. kr. for budsjettåret 2022. Prognosen for 2023 tilsier at trekket øker med ytterligere 5,0 mill. kr. Prognosene viser også at det først er i 2025 det blir en økning i antall 2-5 åringer (+27), med positiv økonomisk effekt i 2026.

Antall elever i grunnskolen forventes å gå ned med 154 elever i perioden. Her trekkes Rana også i inntektssystemet fra staten.

Prognosen for en eventuell vekst er beheftet med stor usikkerhet og forutsetter at de store

planlagte tiltakene som forventes å skape vekst, ferdigstilles i løpet av økonomiplanperioden.

Tabellen under viser utfordringsbildet for oppvekst og kultur i økonomiplanperioden.

	2022	2023	2024	2025
Rammereduksjoner	-3 951	-7 903	-11 854	-15 806
Demografijusteringer	-8 100	-15 800	-18 900	-23 200
Red. bosetting av flyktninger	-4 000	-6 000	-6 500	-6 500
Totalt omstillingsbehov	-16 051	-29 703	-37 254	-45 506

Oppvekst og kultur har i 2022 og resten av økonomiplanperioden økte utfordringer knyttet til omstilling. Alene gir demografijusteringen et økt omstillingsbehov på nærmere 8,1 mill. kr, noe som totalt tilsvarer 23,2 mill. kr. i perioden. I tillegg kommer en økt rammereduksjon på nærmere 4 mill. kr. Totalt omstillingsbehov i perioden er på 45,5 mill. kr.

Statlig barnevern overfører sine oppgaver til kommunen fra 2022. Overføringen i statsbudsjettet er på 8,5 mill. kr. som også inneholder innlemming av tidligere øremerkede tilskudd fra på 1,6 mill. kr til stillinger i barnevernet. Hvorvidt dette vil dekke faktiske utgifter gjenstår å se.

Omstillingsbehovet fordeles slik på de ulike avdelingene, i tillegg er det laget en egen linje som sier hvor mye vi må klare å ta ut gjennom strukturgrep:

	2022	2023	2024	2025
Skole	-3 000	-4 000	-5 000	-5 000
Barnehage	-2 000	-4 000	-4 000	-4 000
Stab	-994	-1 500	-2 000	-2 000
PPT	-500	-823	-1 000	-1 000
Barne- og familieavdelingen	-3 000	-5 000	-8 000	-8 000
Flyktningetjenesten	-4 000	-6 000	-6 500	-6 500
Kulturavdelingen	-1 000	-1 500	-2 000	-2 000
Forebygging og tidlig innsats	0	0	4 000	4 000
Strukturtiltak	-1 557	-6 880	-12 754	-21 006
Sum	-16 051	-29 703	-37 254	-45 506

Utfordringer:

1. Demografiendringer
2. Reduksjon i bosetting av flyktninger.
3. Gjennomføring av barnevernsreformen også kalt oppvekstreformen.

4. Sikre god kompetanse og rekruttering
5. Barn og unge som sliter med psykiske problemer, vold, rus og nettbruk
6. Samfunnets økte forventninger til kommunen som tjenesteprodusent og «problemløser»

Følgende føringer som er lagt til grunn for budsjettarbeidet:

1. Omstilling av driften gjennom «Tidlig inn Rana».
2. Strukturgrep skole og barnehage.
3. Effektivisering gjennom profesjonalisering og digitalisering av merkantile oppgaver.
4. Arealeffektivisering

Oppvekstreformen

Barnevernsreformen/oppvekstreformen som iverksettes fra 2022, kan bli en økonomisk utfordring for kommunen. Overføringene fra staten er lavere enn forventet og gir mindre rom for å utvikle nye tiltak enn vi hadde forutsett. Dette betyr at vi er avhengig av å omfordele ressursene som er i oppvekst og kultur på en slik måte, at man klarer å utvikle nye forebyggende tiltak, samtidig som primæroppgavene ivaretas. Om kommunen ikke lykkes med forebyggende arbeid, vil kjøp av statlige tiltak i barneverntjenesten økes.

«Tidlig inn Rana»

Skoler og barnehager har de siste årene i tillegg til rammedetrek, fått betydelige demografijusteringer. Fra og med 2021 har demografijusteringen for barn og unge vært fordelt på hele sektoren. Samtidig har vi sett en økning i krevende læringsmiljøsaker og barnevernssaker. Det gjør det naturlig å tenke annerledes. Gjennom prosjektet «Tidlig inn Rana» er hensikten at kvaliteten på de kommunale tjenestene skal bedres gjennom bedre tverrfaglig innsats. Målet er å sikre at barn og unge får rett hjelp på et tidlig tidspunkt, slik at man unngår en skjev utvikling og dyre hjelpetiltak på et senere tidspunkt.

Tiltakene skal settes inn tidligst mulig, helst forebyggende (universelt og selektert nivå), og så nær det enkelte barn som mulig, med barnets beste i fokus. Barnevernet skal være vårt siste sikkerhetsnett.

Antallet saker til barnevernet og PPT skal ned, gjennom økt innsats i skolene og barnehagene, samt tidlige tiltak i familiene. Det vil være behov for at man flytter på ressursene i sektoren over til forebyggende arbeid og tidlig innsats. Det finnes gode eksempler på kommuner som har lyktes med dette, som man ønsker å se nærmere på.

Jobben skal i all hovedsak skje i skoler og barnehager, men også PPT, helsetjenesten, familietjenesten og kultur vil være viktige bidragsyttere. BTI-metoden (bedre tverrfaglig innsats) vil være et viktig hjelpemiddel i dette arbeidet. Det vil hjelpe oss til bedre organisert og systematisert tidlige innsats.

Det vil bli aktuelt å utvikle en egen enhet for forebyggende arbeid og tidlig innsats, ved å sette sammen dagens ressurser i nye tverrfaglige team. Det jobbes også med å videreutvikle Foyer modellen, i et Foyer Barn og Foyer Familie, i tillegg til dagens Foyer Ung.

Den statlige satsingen i skoler og barnehager gjennom Kompetanseløftet, vil være en viktig premissleverandør for «Tidlig inn Rana». Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis har som overordnet målsetting at alle barn og elever opplever å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole. Gjennom kompetanseløftet skal kommunen:

- Se det allmennpedagogiske og spesialpedagogiske tilbudet i sammenheng.
- Ha kompetanse på vanlige utfordringer, men også sammensatte og relativt komplekse utfordringer.
- Ha samarbeidskompetanse for å kunne bygge et godt lag rundt barna og elevene,

- Ha kompetanse til å se når det vil være nødvendig å hente inn spesialisert kompetanse og veiledning fra Statped.

Vekstmobilisering

Oppgaver som vil være aktuelle ved en eventuell vekst:

1. Videreføring av tilflyttertorg/Information HUB.
2. Internasjonalt skoletilbud.
3. Barnehagetilbud med løpende opptak.

Rammereduksjoner

<i>Tiltak demografi, rammenedtrekk og nedgang flyktninger</i>	2022	2023	2024	2025
Skole				
Nedbemannig	-2 700	-3 700	-4 700	-4 700
Reforhandling oppsjon leasingavtale om iPad	-300	-300	-300	-300
Barnehage				
Årseffekt av reduksjon på stillinger høst 2021	-2 000	-4 000	-4 000	-4 000
Stab				
Nedbemannig PPT	-500	-823	-1 000	-1 000
Redusere innkjøp av varer og tjenester stab	-244	-250	-250	-250
Nedbemannig Stab	-750	-1 250	-1 750	-1 750
Barne- og familieavdelingen				
Redusere med 20% stilling	-100	-100	-100	-100
Redusere innkjøp av varer og tjenester stab	-500	-500	-500	-500
Reduserer bruken av tiltak	-500	-500	-500	-500
Redusere bruken av institusjon	-200	-200	-2 200	-2 200
Redusere utgifter til fosterhjem	-1 700	-3 700	-4 700	-4 700
Flyktingetjenesten				
Redusere utgifter intro (3605)	-2 350	-4 350	-4 850	-4 850
Redusere en stilling	-650	-650	-650	-650
Redusere tilførsel fra finans Ravo	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kulturavdelingen				
Nedbemannig bibliotek og kino	-450	-750	-750	-750
Effektivisering drift	-300	-400	-500	-500
Økt elevbetaling kulturskolen	-150	-150	-250	-250
Økte inntekter kulturskolen	-100	-200	-200	-200
Generelt for avd. Ikke definert			-300	-300
Generelt				
Omfordeling fra reparasjon til tidlig innsats			4 000	4 000
Strukturtiltak	-1 557	-6 880	-12 754	-21 006
Sum tiltak	-16 051	-29 703	-37 254	-45 506

Mål

Mål	Resultat 2019/2020	Måltall 2020	Måltall 2022	
Økonomi				
Netto driftsbudsjett		585 191	558 478	
Netto driftsbudsjett avvik i %		0	0	
Medarbeidere-organisasjon				
Sykefravær	7,29 %	7 %	7 %	
Antall lederavtaler	100 %	100 %	100 %	
Gjennomførte medarbeidersamtaler	100 %	100 %	100 %	
Bruk av kompetanse og kompetanseutvikling (KS 10-faktor)	4,2	+ 0,5 pp	4,3	
Mestringstro og indre motivasjon (KS 10-faktor)	4,4	+ 0,5 pp	4,5	
Skole				
Elevscore trivsel – 7. og 10. trinn, snitt siste 5 år	88/83 %	+ 1 pp	90/85	
Andelen som oppfyller norm for lærertetthet	100 %	100 %	100 %	
Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning på 1.-7. trinn	94,04 %	+ 1 pp	96 %	
Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning på 8.-10. trinn	72,92 %	+ 2 pp	77 %	
Antall elever som gis spesialundervisning på 8.-10. trinn.	10,50 %	< 8 %	< 7 %	
Grunnskolepoeng	40,48	+ 0,2 poeng	40,8	
NP 5. trinn: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste 4 år	27,67 %	- 1 pp	25 %	
NP 8. trinn: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste 4 år	11,33 %	- 0,5 pp	10 %	
NP 9. trinn: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste 4 år	5,88 %	- 0,5 pp	5 %	
Andel som har fullført og bestått VG1 innen 5 år	72,35 %	+ 0,5 pp.	72	
Barnehage				
Antall barn per årsverk i grunnbemanningen i kommunale barnehager	5,9	6	6	
Andel kommunale barnehager som oppfølger pedagognormen uten dispensasjoner	66,70 %	80 %	80 %	
Andelen ansatte i kommunale barnehager med pedagogisk utdanning	44,90 %	+ 1 pp	47 %	
Andel minoritetsspråklige barn som går i barnehage, siste år	79,75 %	+ 1 pp	82 %	
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,64 %	94 %	94 %	
Kultur				
Besøk i folkebiblioteket per innbygger	4,59	0,2	5	
Utlån alle medier per innbygger	2,69	0,2	3,1	
Kinobesøk per innbygger	1,89	0,2	2,3	
Andel av elevene som går på i kulturskolen	10,88 %	+ 2 pp	15 %	
Antall timer per elev i kulturskolen	16,83	17	17	
Fritidsklubb – åpningstid, antall timer i året		> 450	> 450	
Andel av kulturutgiftene som går til frivillige	17,49 %	=	=	
Barne- og familieavdelingen				
Hjemmebesøk helsesøster etter fødsel innen 14 dager	100 %	100 %	100 %	
Hjemmebesøk jordmor hos de mest sårbare familiene etter fødsel			90 %	NY
Andel barn i barnevernet korrigert for behovet	4,78 (2019)	4,5	4	
Andel undersøkelser med saksbehandlingstid under 3 måneder	30,2% (2020)	50 %	75 %	
Andel undersøkelser med saksbehandlingstid under 3 måneder, snitt siste 4 år.	58,5% (2019)	75 %	80 %	
Antall barn i institusjon	5 (2020)	5	2	
Antall barn i fosterhjem	56 (2020)	40	35	
Andel barn under omsorg som har omsorgsplan	91,67 %	100 %	100 %	
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk	17,9	20	22	
Antall deltakere over i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram	48,15% (2019)	65 %	60 %	
Stab				
SLT: Gjennomførte klassebesøk i 5. og 8. trinn	100 %	100 %	100 %	
PPT: Saksbehandlingstid sakkyndig vurdering	229 dager		> 3 mnd.	

Fargekoder er vist opp mot egne mål

Helse og omsorg

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	819 069	762 591	795 349	805 943	808 618	812 093
Sum inntekter	-207 689	-165 124	-168 170	-168 170	-168 170	-168 170
Netto driftsramme	611 380	597 467	627 179	637 773	640 448	643 923

Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			17 975	17 975	17 975	17 975
Prisjustering inntekter/utgifter			-1 263	-1 263	-1 263	-1 263
Endring pensjon			-6 215	-6 215	-6 215	-6 215
Rammereduksjon 2022-2025			-7 125	-14 251	-21 376	-28 501
Demografi omsorg			14 900	20 300	30 100	40 700
Nye tiltak/boliger			2 500	13 000	13 000	13 000
ØHD, BPA og fastlegeordning			3 500	3 500	3 500	3 500
Intern overføring - stillingsressurs			-710	-710	-710	-710
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg			-1 550	270	270	270

Statsbudsjettet 2022

Forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger			1 500	1 500	1 500	1 500
Implementering av rusreformen			500	500	500	500
Ressurskrevende tjenester - økt innslagspunkt			2 700	2 700	2 700	2 700
Økt antall personer med nedsatt funksjonsevne			3 000	3 000	3 000	3 000

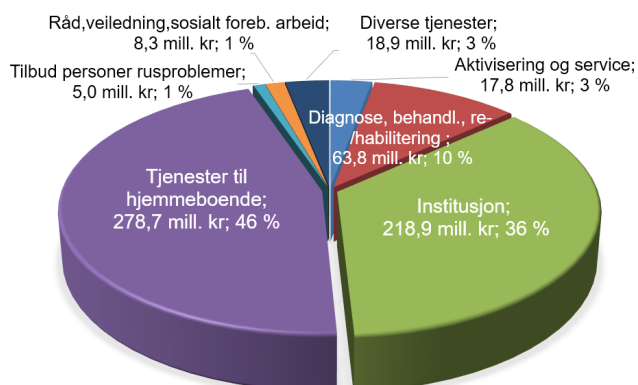
29 712 40 306 42 981 46 456

Avdelingsbudsjett 2021

Kommunal- direktør	Legetjeneste og samfunns- medisin	Miljø- terapeutisk	Psykisk helse og sosiale tjenester	Tildelings- kontoret	Institusjoner	Hjemme- tjeneste	Sum
-63 871	42 085	128 229	65 409	12 807	237 667	175 141	597 467

Status

Tjenesteleveranse 2020

Lov om helse- og omsorgstjenester styrer aktiviteten i helse- og omsorgsavdelingen, og retter seg mot innbyggere i alle aldre med behov for helse- og omsorgstjenester.

Kommunen har et sørge for ansvar, og må ha ulike deltjenester for å oppfylle ansvaret. Avdelingens deltjenester ivaretas av fem fagavdelinger og ett tildelingskontor:

Avdeling for legetjenester og samfunnsmedisin (LTS)

Lokalmedisinsk senter (LMS) med legetjenester, sykehjems- og helsestasjonsleger, turnusleger/ALIS-leger, legevakt, smittevern og andre helsetjenester. Rana har samarbeidsavtale med Hemnes om legevakttjenester. Legevaktsformidling 24/7 selges til Træna, Lurøy og Rødøy. LMS/Legetjenesten har økonomiske utfordringer grunnet fastlegemangel og derav dyre vikarordninger. Området er tilført midler for å rekruttere og

beholde fastleger. Det er seks ledige fastlege-hjemler. Det ses på nye tiltak i økonomiplan-perioden.

Miljøterapeutisk avdeling (MTA)

Dagtilbud, arbeidssenter, institusjons-avlastning, privatavlastning, støttekontakt for målgruppen og boligjeneste med bemannede omsorgsleiligheter.

Psykisk helse og sosiale tjenester (PHST)

Psykisk helse og rusfeltet, krisesentertilbud, krisearbeid, heldøgns bemannede botiltak, støttekontakt, arbeids- og aktivitetstilbud til personer med rus/psykisk helseproblemer, FACT-team, Rask psykisk helsehjelp, salgs-, skjenke- og serveringsbevillinger og kontroll med virksomheter som selger tobakksvarer.

Avdeling hjemmetjenester

Døgnbaserte helse- og omsorgstjenester i døgnbemannede omsorgsboliger og leiligheter, hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagplasser, brukerstyrt personlig assistent, kreftsykepleie, kreftkoordinator, demenslag, rehabiliteringstjenester, hjelpemiddellager, omsorgslønn, Mo Aktivitetshus. Digitale trygghetsalarmer, trygghets- og mestrings-teknologi (alle fagavdelinger). Hjemmebaserte tjenester har budsjettmessige utfordringer knyttet til økt tjenesteomfang og tildelte timer i hjemmet er økt med 20 prosent på ett år.

Avdeling institusjon

Differensierte institusjonsplasser for ulike målgrupper med ordinære sykehjemsplasser, korttids- og avlastningsplasser, sentralkjøkken på Ytteren, Helseparken med døgn-rehabilitering og senger til øyeblikkelig hjelp i et samarbeid med Hemnes kommune. På grunn av lavt omløp i sykehjemsplasser er reduksjonstiltaket for 2021, med omlegging av 10 sykehjemsplasser til 10 boligfellesskaps-plasser til personer med lettere demens-sykdom, ikke realiserbart. Det har i 2021 vært 42 prosent færre plasser ledige for tildeling. Dette gjør det vanskelig få ut ferdig behandlede personer fra sykehus, og derav

mange betalingsdøgn. Den økonomiske besparelsen med omleggingen skulle være 5 mill. kr på helårsbasis i 2022. Dette utfordrer institusjonstjenesten budsjettmessig.

Tildelingskontoret

Mottar og saksbehandler søknader om brukerrettede tjenester i helse og omsorg, unntatt til lege, fysioterapi og ergoterapi. Utarbeider statistikk over brukerdata og ventelister. Koordinerende enhet, innsats-team, demenskoordinator og hukommelses-team er tillagt kontoret.

Innen helse- og omsorgsavdelingen har håndtering av Covid-19-pandemien forskjøvet arbeidet med tjeneste- og organisasjons-utvikling (for eksempel ombygging av tjenestene, utredning av fremtidig behov for sykehjemsplasser, helhetlige pasientforløp, rekruttering, prosjekt heltidskultur).

Samlokaliseringen av tidligere desentraliserte plasserte tjenester i nytt helsebygg i Mellomvika ligger foran oppsatt plan, og oppleves positivt. Effekt: arealeffektivisering og faglige og økonomiske synergier av at flere del-tjenester er under samme tak. Lokalmedisinsk senter har fått flere legekontor og kan øke med to-tre fastleger. Ideelt sett burde også hjelpemiddellager og sentralkjøkken vært i nærheten der.

Infrastruktur med elbillading i Mellomvika er på plass og man startet overgang til el-biler i hjemmetjenesten.

Krisesenteret er flyttet til ombygget tilbud på Tjærahågen, og senter for kvinner, barn og menn er under samme tak.

Boliger i vedtatte investeringsprogram er under planlegging, to prosjekt har vært ute på anbud (Storforshei og Toranesgata trinn 2). Anbudene lå langt ut over akseptable bo-kostnader. Toranesgata utsettes, gjennomgås og sendes ut på ny anbudsrunde. Storforshei er lagt på is.

Rekrutteringsutfordringene fortsetter og er blitt forsterket.

De eldste formålsbyggene (boliger, sentral-kjøkkenet, gamledel Gruben sykehjem) trenger nødvendig renovering og oppgradering.

Sykesignalanlegget på Ytteren sykehjem er utdatert og trenger fornying. Dette ligger nå inne som tiltak i økonomiplanens investeringsdel.

Ventelister:

September 2021: 2020 i parentes

- 23 + 3 andre fra kommuner (18) sykehjem
- 18 (16) bemannet omsorgsbolig for eldre
- 20 (22) bolig MTA (planperioden)
- Ca. 15 + 8 m/ønske om bytte (15) bolig PHST
- 12 (18) dagplass for eldre + 3 (8): flere dager
- 1 (0) barn/ungdommer avlastning på Gardsbakken
- 0 (1) dagaktivitet på Rana Arbeidssenter
- 15 (53) ergoterapi

Utfordringer og satsninger

Utfordringene i årene fremover medfører økt krav til ressursutnyttelse og styring i tjenestene. Hovedutfordringen blir å balansere økt behov, rettighetsfestning og forventinger opp mot reduserte rammer, effektiviseringskrav og mindre tilgang på personell. Framskrevet økt personellbehov i 2030 er ca. 160-180 årsverk i tillegg til de 240 ansatte som i 2021 er over 55 år og skal erstattes. Ved vekst i befolkningen øker behovet for flere fastleger, som kommer i tillegg til de 6 ledige hjemlene.

Innen fagområdene må man finne driftsformer som med mindre ressursbruk treffer flere. Strukturer og tilbud som etableres må være med tanke på fremtiden, en fremtid med mindre tilgang på personell, mindre økonomisk spillerom og med økt behov og etterspørsel. I dette må man blant annet se på forholdet mellom institusjon, tilbud i tilrettelagte boliger og ambulierende hjemme-tjenester for å justere virksomheten slik at den er tilrettelagt og dimensjonert for nødvendig helsehjelp fortrinnsvis i hjemmet.

Et nytt og moderne sykehjem må planlegges i 2022, slik kommunestyret har vedtatt. Det er

ikke rett tidspunkt nå å konkludere med størrelsen på dette. Andre strukturer må utprøves og «sette seg». Demografitilførselen grunnet eldrevæksten skal også bidra til (deler av) driftsutgiftene i nytt sykehjem. Dersom nåværende dekningsgrad for sykehjem skal opprettholdes er det behov for ca. 57 nye sykehjemsplasser i 2025 og ytterligere 61 nye plasser i 2030. Kostnad per plass er 1,1 mill. kr, og personellmessig benyttes omtrent 1 årsverk per plass. Tabellen i Perspektiv-analysen viser økonomi- og personellbehov ved ulike dekningsgrader for sykehjemsplasser.

Boliger for vanskeligstilte

I planleggingen av nye boliger er tidlig dialog med Husbanken svært viktig. Det har vært søkelys på husleienivå og eieform i kommunalt botilbud for vanskeligstilte. Prinsippet er selv-kost. De fleste utleieenheter (MTA og PHST) er bygget med få leiligheter, noe som utfordrer bærekraften med tanke på bemanning og øvrig drift, men også investeringskostnadene og dermed husleien.

Prosjekt innen MTA og PHST

Det ligger inne bygging av 7 enheter innen MTA på Kløverbakken/Toranesgata. Innen PHST er det lagt inn 6 (til 8) enheter med bemanning, og 6 (til 8) enheter uten bemanning i nærheten av en bemanningsbase for å hente synergier. I tillegg skal det bygges 4 småhus.

Plassering botilbud PHST

For «ubemannet botilbud» er den beste beliggenheten Høgda, med dertil riving av tidligere Ungbo. For spesielt vanskeligstilte anbefales 4 enheter (småboliger) bygd i Langneset, på kommunalt eiet tomt. Nytt «bemannet botilbud» (6-8 leiligheter) anbefales plassert i Vika, på kommunalt eiet tomt.

I dagens boliger i miljøterapeutisk avdeling (MTA) er beboernes alder og funksjonsnivå

svært forskjellige. Differensiering av målgruppene i eksisterende boliger bør også ses på, for eksempel opprettelse av eget bygg med bemanning for eldre med utviklingshemning. Det er startet med etablering av en ambulant hjemmetjeneste i MTA. Denne tjenesten, «avlastningen», kan bidra til at behov for permanent bemannet bolig utsettes, og gi konkret bistand til beboerne i eksisterende boliger.

Det må også settes inn riktig innsats når behovet for tjenester oppstår. Tjenestens hovedfokus må være å hjelpe brukeren til å få tilbake hele eller størst mulig del av funksjonsnivået som er tapt der det er mulig. At behovene kan dekkes på laveste effektive omsorgsnivå er fortsatt et viktig prinsipp.

Medvirkning i innovasjonsprosjekter er viktige faktorer for å lykkes med å utvikle bærekraftige tjenester. Vi må fortsatt finne rom for utviklingsprosjekt, og også søke ekstern finansiering. Disse skal fortløpende evalueres med tanke på kost/nytte.

Eksempel her er prosjekter som primærhelseteam, FACT-team (Flexible Assertive Community Treatment), ulike prosjekter innen velferdsteknologi. Kommunen må fortsette samarbeidet i Digitale Helgeland sammen med BRAVO-kommunene og deltakelse i det Nasjonale velferdsteknologiprogrammet. Teknologi skal brukes målrettet med formålet økt egenmestring, trygghet og selvhjelpenhet, forbedret kvalitet og effektiviseringsgevinst (gevinstrealisering).

Dialog, forventningsavklaring og medvirkning er en forutsetning for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. De beste løsningene finnes i medvirkning fra brukere, pårørende, ansatte, frivillig sektor og næringsliv. Gode systemer for bruker- og medarbeiderundersøkelser må på plass i alle deler av tjenesten. Det er viktig med god samhandling og samarbeid med frivillige med tanke på å løse oppgavene i årene framover, og en

samarbeidsavtale mellom kommunen og Frivilligsentralen er en viktig for å få system i samarbeidet.

Vi må også utvikle samarbeidet på tvers internt i kommunen for å nå flere av sektorens mål. Eksempler:

- Teknisk/byggdrift: klima- og driftseffektive bygg, tilrettelegging for hverdagsmestring i areal- og samfunnsplanleggingen
- Støttetjenesten: teknologisk infrastruktur, samarbeid om boligsosiale tiltak
- Oppvekst og kultur: aktivitets- og kulturtilbud

Den statlige eldrereformen «*Leve hele livet*» handler nettopp om en bred, tverrsektoriell utvikling og tilrettelegging av det aldersvennlige samfunnet og innbefatter teknisk avdeling, idrett, kultur mv i tillegg til helse og omsorg.

Det må fortsatt satses på heltidskultur, rekruttering og redusert sykefravær. Vi må samarbeide med sykehuset om utskrivningsklare pasienter og pasientsentrert helse-tjenestetsteam og videreutvikle innsatsteamet i hjemmetjenestene.

Budsjett og økonomiplan 2022 – 2025

Rammeøkning

- 14,9 mill. kr for å kompensere for demografisk utvikling med en betydelig økning i antallet eldre
- 2,5 mill. mill. kr (+ 2 mill. kr fra 2021), økende til 15 mill. kr i perioden når byggeprosjektene innen områdene MTA og PHST er ferdigstilte.
- 3,5 mill. kr i konsekvensjustering til delvis dekning av bortfall finansiering fra Lurøy, Rødøy og Nesna som har gått ut av samarbeidet om øyeblikkelig hjelp-plasser i helseparken, ny brukerstyrt assistentordning og styrking av legetjenesten ved lokalmedisinsk senter.

Statsbudsjettet 2022 ga:

- 0,5 mill. kr i tilknytning til rusreformen.
- 1,5 mill. kr til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger.
- 2,7 mill. kr for økt innslagspunkt for ressurskrevende tjenester.
- 3,0 mill. kr for fire nye personer med nedsatt funksjonsevne.

Rammereduksjoner

7,1 mill. kr i 2022, og samla i økonomiplanperioden 28,5 mill. Med et slikt kraftig reduksjonskrav, kombinert med kraftig vekst i etterspørsel av tjenester, er det vanskelig å opprettholde nåværende struktur og nivå på omsorgstjenestene. Konsekvensene knyttet til nedtrekkene fra 2022 vil bli nedsatt kapasitet, flere betalingsdøgn til sykehuset, økte ventelister og utfordre pågående omstillingsarbeid.

Rammereduksjonene for 2022 og resten av økonomiplanperioden er fordelt ut pro rata på fagområdene, slik:

	2022	2023	2024	2025
Hjemmetjeneste	-1 871	-3 741	-5 612	-7 483
Institusjoner	-2 569	-5 138	-7 707	-10 276
Tildelingskontoret	-136	-272	-408	-544
Psykisk helse og sosiale tjenester	-695	-1 391	-2 086	-2 781
Miljøterapeutisk avdeling	-1 370	-2 741	-4 111	-5 481
Fellesområdet helse og omsorg	-484	-968	-1 452	-1 936
Sum	-7 125	-14 251	-21 376	-28 501

Samlet:

Perioden 2022 – 2025 vil for avdelingen bli utfordrende knyttet til omstilling og ombygging av deltjenestene, parallelt med driftsutfordringer.

Økte forventninger og etterspørsel utfordrer avdelingen. Arbeidet med omstilling mot mer moderne tiltak er viktig. Det skal bidra til å møte utviklingen i hele økonomiplanperioden, samtidig som helsemyndighetenes anbefalinger ivaretas. Reduksjon i personalressurser vil indirekte og direkte utfordre videre fremgang innen omstillingsarbeidet. Demografitilførselen må balanseres til løpende drift, men med fokus på at tilførselen også er tiltenkt å delfinansiere driften av det nye sykehjemmet.

Hvis vi ikke lykkes med omstillingen til mer moderne og fremtidstettede tiltak, vil kommunen framover være dårligere rustet til å bistå befolkningens behov for helse og omsorgstjenester. Samtidig med tiltak innen kjernevirksomheten skal også sektoren ha fokus og bidra på blant annet områdene miljø og samfunnsutvikling.

Mål

Mål	Status	Mål 2022
Økonomi		
LTS: Redusere overforbruk fastlegetjenester	3 mill per 1. sept	Redusere, se på andre løsninger
Alle: Rammereduksjoner	I gang	Holde budsjettmålene
Medarbeidere-organisasjon		
Alle: Beholde kompetente og motiverte medarbeidere	Medarbeiderundersøkelse annet hvert år	Gjennomføre medarbeiderus.
Alle: Reduksjon i sykefraværet/øke nærværet	>10	<8 prosent. I tillegg: eget prosjekt i inst.
LTS: Rekruttere fastleger til ledige hjemler	6 ledige	Færre ledige
Inst.: Sentralkjøkkenet. Øke antall middagsutleveringer til hjemmeboende og til bofellesskap fra sentralkjøkkenet	Nå: 155 middagsporsjoner i snitt daglig til ca 200 kunder i alt	Øke med 5 prosent ifht 2021
PHST: Innføre/etablere mer fremtidsrettet arbeidsform rettet mot nye tiltak	Planlegges	Ansette medarbeidere mars/april 2022
PHST: Utvikle det interkommunale krisesenteret i nye lokaler	I gang	Andre oppgaver tillegges senteret? Mer robust personalsituasjon
PHST: Minimere ventelister	Omstillingstiltak igangsatt	Færre på venteliste og kortere ventetid på tjenester.
Alle: Heltidskultur	Jfr. målsetting fra K-styret. Inst.: Kvartalsvis rapport til K-styret	Alle: I henhold til K-vedtak. Inst.: eget prosjekt
Tjenester		
Alle: Brukerundersøkelser i system	Er delvis på plass	Alle skal ha verktøy + gjennomføring etter plan
LTS: Stabile fastlegetjenester for en større andel av befolkningen	6700 uten fast fastlege	Færre uten fast fastlege
PHST: Videreutvikle behandlingstiltaket Rask psykisk helsehjelp	Veiledet selvhjelp: igangsatt. Er i startfasen med gruppebehandling	Videreutvikle arbeidspraksis - gruppebehandling og individuell kognitiv behandling.
PHST: Videre implementering av tilbakemeldingsverktøyet FIT	I gang	Flere medarbeidere behersker verktøyet.
Hj.tj.: Redusere betalingsdøgn til sykehuset	Samhandling- gode pasientforløp	2018 nivå
Alle: Implementere ny velferdsteknologi	Ulike løsninger	Gjennomføre gevinstrealisering før evt oppstart.
Planlegge nytt sykehjem		Avklare dimensjonering++ ihht K-vedtak
Tild.kont.: Redusere antall betalingsdøgn til sykehuset	ca. 1277 per. 30.09.2021	Tild.kont.: 2020-nivå, dvs. max. 750 døgn
Tild.kont.: Andel av beboere i institusjon totalt med omfattende bistandsbehov	85,54 prosent (Kommunebarometeret 2021)	90 prosent (Kommunebarometeret 2022)
Samfunn		
PHST: Tiltak for personer med rus-/psykiske helseproblemer	Framdrift i arbeidet i henhold til inv.programmet	Anbud ut 1. halvår. Byggestart 1. år.
MTA: Nye omsorgsboliger til målgruppen	Må ut på ny anbudsrunde	Byggestart

Rammereduksjoner

<i>Tiltak</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
Hjemmetjeneste				
Overgang el-biler	-300	-300	-300	-300
Samlokalisering	-800	-800	-800	-800
Redusere sekretær	-200	-400	-400	-400
Generelt nedtrekk	-571	-2 241	-4 112	-5 983
Institusjoner				
Tett oppfølging av sykmeldte/øke nærværet	-769	-769	-769	-769
Reduksjon en nattevakt Selfors sykehjem	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
Generelt nedtrekk	0	-2 569	-5 138	-7 707
Tildelingskontoret				
Reduksjon omsorgslønn	-136	-136	-136	-136
Generelt nedtrekk	0	-136	-272	-408
Psykisk helse og sosiale tjenester				
Reduksjon. 0,5 årsverk merkantil	-250	-250	-250	-250
Generelt nedtrekk	-445	-1 141	-1 836	-2 531
Miljøterapeutisk avdeling				
Pro rata nedtrekk alle avdelinger tils. 2 årsv	-1 370	-1 370	-1 370	-1 370
Generelt nedtrekk	0	-1 371	-2 741	-4 111
Fellesområdet helse og omsorg	-484	-968	-1 452	-1 936
Sum tiltak	-7 125	-14 251	-21 376	-28 501

NAV kommune

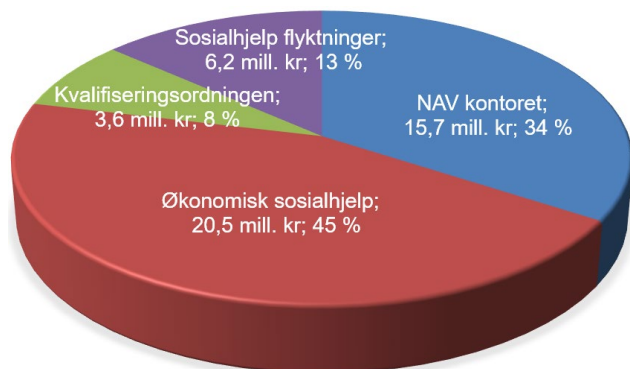
	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	51 421	49 905	49 458	46 406	45 104	44 302
Sum inntekter	-5 414	-484	-542	-542	-542	-542
Netto driftsramme	46 007	49 421	48 916	45 864	44 562	43 760
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			475	475	475	475
Prisjustering inntekter/utgifter			787	787	787	787
Endring pensjon			-115	-115	-115	-115
Rammereduksjon 2022-2025			-802	-1 604	-2 406	-3 208
Tiltak unge uføre				-750	-750	-750
Redusert bosetting flyktninger			-1 000	-2 500	-3 000	-3 000
Skjemingsordning egenandeler reverseres			-250	-250	-250	-250
Statsbudsjettet 2022						
Dagsats tiltakspengar			300	300	300	300
Tolkeloven			100	100	100	100
Sum rammeendring			-505	-3 557	-4 859	-5 661

Avdelingsbudsjett 2021

NAV kontoret	NAV avd 1-3	Kvalifiserings- ordningen	Sosialhjelp	Sum
4 450	11 194	3 884	29 893	49 421

Status

Tjenesteleveranse 2020

NAV Rana sine kjerneoppgaver er å fremme arbeid og aktivitet gjennom god oppfølging, bruk av relevante arbeidsrettede tiltak og sikre økonomisk trygghet. Det er et mål å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp.

Koronapandemien har gitt utfordringer både for enkeltmennesker og deler av næringslivet. Nordland har hatt den laveste ledigheten og

sånn sett kommet godt ut av situasjon sammenlignet med andre.

Det er fortsatt stort trykk på de samlede tjenestene i kontoret samtidig som det er strammere rammevilkår både på statlig og kommunalt område. Vi har fokus på våre kjerneområder og følger de prioriteringer vi har satt da dette gir effekt.

Det kommunale tjenesteområdet har redusert saksbehandlingstiden ved behandling av søknader om økonomisk sosialhjelp. Den digitale søknadsløsningen har bidratt til mer effektiv utnyttelse av personellressursene.

Den økonomiske sosialhjelpen har hatt en positiv utvikling. Dette henger sammen med flere forhold. Under pandemien har brukere fått forlenget vedtak på arbeidsavklaringspenger, dagpengestønad ble forhøyet og arbeidsrettede tiltak ble forlenget. Det er varslet forlengelse av disse ordningene ut 2021. Videre har brukere fått raskere svar på

søknader om økonomisk sosialhjelp og redusert omfang av nødhjelpssøknader.

Vi har erfart at det å samle arbeidet med unge i ett team har hatt effekt. Det er fortsatt nedgang i antall unge som har behov for økonomisk sosialhjelp.

Familiekoordinatorene følger tett opp barnefamilier og kvaliteten på oppfølgingen er god. Dette fører til bedre forhold for familiene og til redusert behov for sosialhjelp.

Behovet for økonomisk rådgivning har vært økende under pandemien. Tilskudd fra statsforvalteren gav oss mulighet til styrking av tjenesten slik at vi kunne jobbe forebyggende og hindre økte problemer for de som fikk reduserte inntekter. Selv om tilskudd opphører, velger vi å videreføre delvis styrking og gjennomføre kompetanseheving på området for alle ansatte. I tillegg kjøper vi digitale kurs; hverdagsøkonomi og gjeldshjelpen, som alle innbyggere i Rana kommune kan delta på.

Arbeidet med kvalifiseringsprogrammet er noe lavere enn tidligere. Programmet er fortsatt viktig og er en rettighet når brukere fyller inngangsvilkårene.

Jobbspesialister i IPS (Individual Placement and Support), oversatt til Individuell jobb-støtte på norsk, har over flere år vært finansiert med tilskudd fra Helsedirektoratet. Vi har lyktes i å få 2 faste statlige stillinger og har omdisponert en kommunal stilling slik at IPS teamet har kunnet bestå. Jobbspesialistene, i samarbeid med helgelands-sykehuset og helse- og omsorgsavdelingen bistår personer med moderate og alvorlige psykiske lidelser på veien til arbeid.

Permitterte og arbeidsledige skal sikres nødvendig oppfølging, og det er vesentlig for oss å være tett på arbeidsmarkedet gjennom tett dialog med bedrifter og næringsliv. Vi har øremerket en stillingsressurs som markeds-koordinator og dannet et team med representanter fra alle avdelinger og vårt tjenesteområde med mål om å bli bedre.

Tjenester som er rettet inn mot arbeidsgiverne og deres behov, er avgjørende for å lykkes

Det er fortsatt like viktig å hindre vekst i gruppen unge ledige og utføre gjennom tidlig innsats og inkluderingsløft. Noe av det viktigste vi kan gjøre er å følge opp tidlig og tett, koordinere samarbeidet med andre aktører, og ikke minst ha god kunnskap om behovene og mulighetene i arbeidsmarkedet.

Prosjektet NAV i grunnskolen – RAUS kom til gjennom vedtak i kommunestyret. Formålet med prosjektet er å jobbe forebyggende og på sikt hindre økning i andelen unge uføretrygdete. Prosjektet forplikter samarbeid mellom NAV og ungdomsskolen i Rana. Prosjekt-koordinator er tilsatt ved Rana ungdomsskole. Det er dannet en arbeidsgruppe med deltakere fra Rana ungdomsskole, NAV og koordinator fra Oppfølgingstjenesten for videregående skole. Vi har tro på at prosjektet vil utvikle og skape gode samarbeidsformer mellom partene til det beste for de unge. Sammen knytter vi de ressurser som er nødvendige i enkeltsaker. Arbeidsgruppen og Styringsgruppen koordineres av NAV.

Utfordringer og muligheter

Det er fortsatt behov for å utvikle tjenesten til flyktninger for å sikre at de får nødvendig opplæring slik at de står bedre rustet i arbeidsmarkedet. De som hverken kan skrive eller lese har de største utfordringene. Samhandling med Rana voksenopplæring og flyktningetjenesten er fortsatt like aktuelt.

Ungdom med sammensatte behov skal ha samordnet innsats. Det er viktig å stimulere til utdanning og arbeid. NAV samarbeider tett med oppfølgingstjenesten og andre instanser, der ungdom har behov utover det NAV kontoret kan tilby.

NAV kontorets samlede innsats forventes å bidra til å dempe veksten i behov for økonomisk sosialhjelp.

Budsjett og økonomiplan 2021 - 2024

NAV kommune har ei omstillingsoppgave på 0,8 mill. kr. i 2022, og iverksetter tiltak som til sammen skal bidra til å redusere driftsnivået med 3,2 mill. kr i økonomiplanperioden.

Reduksjon i rammen oppnås gjennom fortsatt fokus på NAV sine kjerneoppgaver. Tett og riktig oppfølging over tid til prioriterte målgrupper, skal gi effekt.

Mål

<i>Mål</i>	<i>Status</i>	<i>Mål 2022</i>
Redusere antall brukere med behov for økonomisk sosialhjelp herunder fokus på barnefamilier	KOSTRA	Redusere antall brukere med sosialhjelp som hovedinntektskilde
Beholde kompetente og motiverte medarbeidere	Lav turnover og gode søkere til stillinger	Beholde kompetente medarbeidere og rekruttere riktig kompetanse
Øke andel brukere med overgang til arbeid, utdanning eller arbeidsrettet aktivitet	KOSTRA / intern rapportering	Øke oppfølging av unge under 30 år, med mål om økt deltakelse i skole, arbeid eller arbeidsrettede tiltak

Rammereduksjoner

<i>Tiltak</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
Videreføre tett oppfølging av unge under 30 år	-402	-402	-402	-402
Øke andel brukere med overgang til arbeid	-400	-400	-400	-400
Generelt nedtrekk	0	-802	-1 604	-2 406
Sum tiltak	-802	-1 604	-2 406	-3 208

Tekniske tjenester

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	189 164	154 620	156 930	156 162	155 119	153 575
Sum inntekter	-56 314	-47 322	-48 240	-48 240	-48 240	-48 240
Netto driftsramme	132 850	107 298	108 690	107 922	106 879	105 335

Nye tiltak/endringer

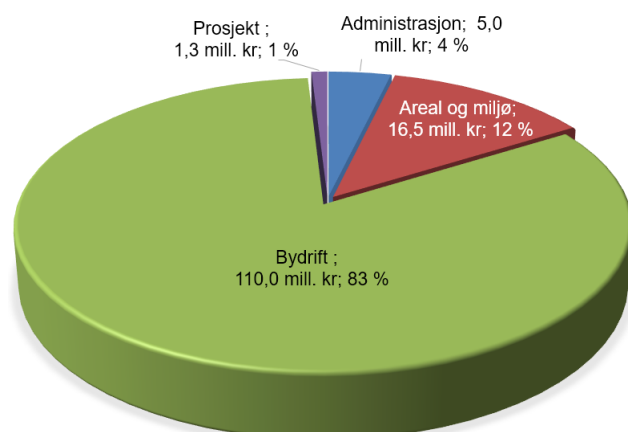
Lønnsvekst			2 291	2 291	2 291	2 291
Prisjustering inntekter/utgifter			-66	-66	-66	-66
Endring pensjon			-765	-765	-765	-765
Rammereduksjon 2022-2025			-1 543	-3 086	-4 629	-6 173
KST vedtak - driftsutfordringer Moheia bad				-350	-350	-350
KST vedtak - tilskudd flerbrukshall Gruben			375	1 500	1 500	1 500
Intern overføring Moheia bad - økt omfang skolesvømming			500	500	500	500
KST vedtak - parkeringsordning			-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Omklassifisering E6 til kommunal vei			1 000	1 000	1 000	1 000
Nye gang og sykkelveier			300	300	300	300
Nordlandstorget, Talvikparken og Jernbaneparken			500	500	1 000	1 000
Sum rammeendring			1 392	624	-419	-1 963

Avdelingsbudsjett 2021

Teknisk administrasjon	Areal og miljø	Bydrift	Prosjekt	Sum
2 627	14 987	87 410	2 274	107 298

Status

Tjenesteleveranse 2020

Sektor tekniske tjenester har ansvaret for kommunens infrastruktur (samferdsel, anlegg, park og idrett samt vann og avløp) og kommunale investeringer (prosjektstyring).

Sektoren ivaretar også områder innen samfunnsplanlegging (arealplan, regulering,

kart, byggesak, eiendom, miljø og landbruk), forebygging og beredskap (brann og redning).

Tekniske tjenester består av tre avdelinger – fra planlegging, via prosjektrealisering til driftsoppfølging (areal og miljø, prosjekt og bydrift) – og ingen sentrale stabsfunksjoner.

Virksomheten er lokalisert på fem ulike steder i kommunen som er en utfordring både for samhandling og effektivisering. Tekniske tjenester har rundt 140 årsverk.

De strategiske prosjektene

Hovedfokus de siste årene har vært de strategiske prosjektene for Rana (tekniske tjenester sine bidrag i parentes):

- Flyplass (reguleringsplan, vannforsyning, grunnerverv og underliggende avtaler).

- Sykehus (saksutredninger, tomtemuligheter og sykehjemsalg).
- Campus (eiendomsdrift, lokalemuligheter og studietilbud).
- Studentboliger (reguleringsplan, tomteoverdragelse og tomtemuligheter).
- Dypvannskai (reguleringsplan og miljømudring).
- Battericellefabrikk (tomtemuligheter, dispensasjoner og reguleringsplan).
- FV810 Bustneslia og E6 Mo i Rana (saksutredninger og bidrag til påtrykk).

Utfordringer

Hovedretningene for arbeidet i tekniske tjenester er nedfelt i «*Kommuneplanens samfunnsdel*» 2017-2027.

Hovedutfordringene for kommunen sett fra tekniske tjenester er:

- Klimaendringer – økende ekstremvær.
- Kapitalslit – økende vedlikeholdsetterslep.
- Forventningsgap – økende innbyggerkrav.
- Samfunnsutvikler – økende breddeansvar.

De økonomiske bærekraftutfordringene i form av vedlikeholdsetterslep er:

- Etterslep veinett 0,2 mrd. kr.
- Etterslep vann og avløp 2,2 mrd. kr.

Klimaendringer utfordrer kommunen

Økende ekstremvær og vedlikeholdsetterslep utgjør i kombinasjon en alvorlig økonomisk og sikkerhetsmessig risiko mot kommunens infrastruktur som for eksempel veinett.

Flere av veiene i Rana har mistet slitelaget (og deler av bærelaget), og er på vei inn i en fase hvor kostnaden for nødvendig vedlikehold stiger kraftig med hvert år som går uten tiltak.

Det vises til «*Hovedplan vei*» 2018-2027 som også bygger på ambisjonene i «*Kommuneplanens samfunnsdel*» 2017-2027.

De siste årene har til fulle dokumentert risiko-vurderingen over. Stikkord er snøvinter, høstflom og bru-/veitrasinger som har kostet kommunen nærmere 30 mill. kr.

Klimaendringene har stor betydning for hvordan kommunen nå planlegger. Nye krav og løsninger mot for eksempel ekstremvær og overvann skal gi større trygghet (jf. Gjerdrum).

Vekstmobilisering ny utfordring

Ny stor flyplass og etablering av battericellefabrikk utfordrer kommunen både på infrastruktur og kapasitet. I første omgang kapasitet på arealplan og byggesak.

Dernest tilgang på byggeklare kommunale tomter (jf. Brennåsen). Fylke og stat er også utfordret på kapasitet i veinettet som FV810 og E6 gjennom byen (jf. Menon Economics).

Kommuneplanen på alvor

Kommuneplanen varsler behovet for en dreining av retningen for kommunen. Dette er fulgt opp av tekniske tjenester. Noen konkrete eksempler:

- «*Verdibevarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg*» – Modernisering av skolebygg, Moheia fritidspark og Sagbakken stadion, samt et asfaltprogram som har gitt 12 prosentpoeng forbedring av veinettet.
- «*Byutvikling med vekt på grønnskulpturer og urbanisering*» – Slutføring av Moheia-kvartalet, deriblant Nordlandstorget og Talvikparken, samt oppstart av Havmann-aksen med Jernbaneparken.
- «*Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk*» – Gruben og Båsmo barneskole er eksempler på grønn omstilling av byggeprosesser, bygg og uteområder med lengre levetid på byggene.
- «*Industriby med ren luft og vann*» – Det har aldri vært målt mindre svevestøv enn i 2020. Resultatet markerer flere års samarbeid med MIP. Ny feiebil og asfalt har gitt både en miljø- og effektivitetsgevinst.

Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Endringer for tekniske tjenester i økonomiplanen framkommer i tabellen foran.

Styrkinger av budsjettet er primært innrettet mot nye veistrekninger etter at staten omklassifiserte deler av E6 til kommunale veier, etablering av flere kilometer gang og sykkelveier og vedlikehold av nye parkareal.

Rammereduksjoner 2022-2025

I tekniske tjenester arbeides det løpende med forbedring, forenkling og effektivisering. Enten det gjelder organisering, drift og investeringer samt digitalisering.

Veinett og brannberedskap

Veinett og brannberedskap er de to store kostnadsområdene i tekniske tjenester. Rådmannen har foreslått effektivisering av disse områdene tidligere, med forslag om omklassifisering fra kommunale til private veier og reduksjon til fem på hvert vaktlag på brann i stedet for seks. Forslagene ble ikke vedtatt av kommunestyret.

Lovpålagte oppgaver og kjernevirksomhet skjermes, og det foreslås nå alternative rammereduksjoner.

Veinettet en budsjettutfordring

Rana er en stor kommune i areal og har over 300 kilometer kommunale veier. Denne ulempen finansieres ikke gjennom det statlige inntektssystemet.

Staten har derimot omklassifisert 10 kilometer gammel E6 til kommunale veier og dermed økt utfordringen.

Mesteparten av veibudsjettet for 2020 (35 mill. kr) gikk til vinterdrift (27 mill. kr), hvorav hvilende beredskap hos private leverandører utgjorde en vesentlig del (11 mill. kr).

Veibudsjettet har hatt millionoverskridelser de siste årene spesielt på grunn av økte kostnader i det private markedet.

Sammendrag av rammereduksjoner

- Moheia fritidspark: Effektivisere turnus bassenget: Billettautomat - mindre resepsjonspersonell i helgene.
- Moheia fritidspark: Øke billettpriser bassenget.
- Moheia fritidspark: Redusere åpningstider bassenget: Folkebad – stengt mandager og torsdager kl. 15 -21.
- Moheia fritidspark: Redusere drift og vedlikehold hallen: Hallmodernisering – enklere drift og vedlikehold.
- Moheia fritidspark/Samferdsel-park-idrett: Treningskortavgift: Gratis – konkurrerer med andre idrettsanlegg.
- Moheia fritidspark/Samferdsel-park-idrett: Reklameinntekter: Lokalisering – Moheia fritidspark, Sagbakken og Klokkehagen.
- Samferdsel-park-idrett: Avslutte gratis-parkering turister: Beregning – 2 000 kort x 2 timer parkering.
- Samferdsel-park-idrett: Avslutte driftstilskudd idrettslag: Omfang – aktivitets-tilskudd opprettholdes i første omgang.
- Samferdsel-park-idrett: Avslutte aktivitets-tilskudd idrettslag: Omfang – alle tilskudd fjernet.
- Samferdsel-park-idrett: Avslutte veitilskudd private: Status – ikke lovpålagt og ikke praksis i alle kommuner.
- Samferdsel-park-idrett: Reduksjon gartneriet: Blomstermengde – mindre tjenesteomfang.
- Samferdsel-park-idrett: Avslutte skiløype-oppkjøring: Status – ikke lovpålagt og opphør av all kjøring.
- Samferdsel-park-idrett: Redusere sesongarbeid: Ferie – mindre klipping av friområder, søppeltømming osv.
- Samferdsel-park-idrett: Redusere veivedlikehold: Områder – grusveier, asfaltlapp og standard brøyting.

- Brann-redning: Redusere ekstra vaktlag: Utrykning – ikke innkalling ekstra vaktlag (mindre beredskap).
- Bann-redning: Støtte øvrig tjeneste-produksjon: Områder – bakvaktordninger, søppeltømming og forefallende arbeid.
- Miljø-landbruk-eiendom: Øke inntektene avløptilsyn: Gebyrvurderinger.
- Miljø-landbruk-eiendom: Øke inntektene forurensingsaker: Gebyrvurderinger.
- Miljø-landbruk-eiendom: Avslutte luft-overvåkning Mo kirkegård: Status – ikke lovpålagt og ikke en del av spleiselaget.
- Kart-arealplan: Øke inntektene plan: Gebyrvurderinger.
- Kart-arealplan: Øke inntektene oppmåling: Gebyrvurderinger.
- Byggesak: Øke inntektene byggesak: Gebyrvurderinger.

Mål

Tekniske tjenester: Mål	Resultat (Evaluering 2020)
Økonomi: Kostnadseffektiv drift	Regnskap = Tiltak = 0 avvik (Resultat 2020: + 6,1 mill. kr.)
Org: Redusert sykefravær	Tilstedeværelse = Tiltak > 95 % (Resultat 2020: 95,3 %)
Org: Ledersamtaler og lederavtaler	Begge tiltak = 100 % (Resultat 2020: 100 %)
Tjenester: Samfunnsutviklerrolle *	Diverse tiltak (Resultat 2020: Viktige delmål nådd)
▪ Støtte nyskaping	Flyplass – Sykehus – Campus – Studentboliger – Dypvannskai – Batterifabrikk – FV810 Bustneslia – E6 Mo i Rana – Vekstmobilisering
▪ Sikre infrastruktur	Næringstomter – Boligtomter – Bygginvesteringer – Infrastrukturinvesteringer – Vedlikeholdsetterslep – Veiplaner – VA-planer – Anleggsplaner
▪ Videreføre byutvikling	Moheiakvartal – Havmannakse – Bane NOR – Byplan
▪ Utvikle kommunen	Luftkvalitet – Vannkvalitet – Miljøfyrtårn – Plastreduksjon – Fjernvarme – Klimatiltak
▪ Styrke folkehelse	Fritidspark – Fritidsanlegg – GS-veier – Turløyper – Skiløyper – Uteområder
Areal og miljø	
Tjenester: Saksbehandling med faglig kvalitet	Adm. og politiske vedtak basert på adm's innstilling, skal i minimum 90 % av klagesakene stadfestes av Statsforvalter (Resultat 2020: 85 %)
Prosjekt	
Tjenester: Økonomi og investeringsplan prosjektleveranser	Innen tid og/eller kostnad = 100 % (Resultat 2020: 95 %)
Bydrift	
Tjenester: Framtidsretta og bærekraftig kommunal infrastruktur	Regularitet VA/veg-timer = 99 % (Resultat 2020: 99,9 %)

Rammereduksjoner

<i>Tiltak</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
Bydrift				
Moheia fritidspark: Effektivisere turnus bassenget	-150	-150	-150	-150
Moheia fritidspark: Øke billettpriser bassenget	-150	-150	-150	-150
Moheia fritidspark: Redusere åpningstider bassenget				-400
Moheia fritidspark: Redusere drift/vedlikehold hallen				-150
Moheia fritidspark/Samferdsel-park-idrett: Treningskortavgift			-400	-400
Moheia fritidspark/Samferdsel-park-idrett: Reklameinntekter	-50	-100	-100	-150
Samferdsel-park-idrett: Avslutte gratisparkering turister	-100	-100	-100	-100
Samferdsel-park-idrett: Avslutte driftstilskudd idrettslag		-400	-400	-400
Samferdsel-park-idrett: Avslutte aktivitetstilskudd idrettslag			-300	-300
Samferdsel-park-idrett: Avslutte veitilskudd private	-500	-700	-700	-700
Samferdsel-park-idrett: Reduksjon gartneriet	-50	-50	-50	-300
Samferdsel-park-idrett: Avslutte skiløypeoppkjøring			-600	-600
Samferdsel-park-idrett: Redusere sesongarbeid	-100	-150	-150	-150
Samferdsel-park-idrett: Redusere veivedlikehold	-62	-623	-635	-947
Brann-redning: Redusere ekstra vaktlag	-100	-100	-100	-100
Bann-redning: Støtte øvrig tjenesteproduksjon	-50	-100	-100	-250
Areal og miljø				
Miljø-landbruk-eiendom: Øke inntektene avløptilsyn	-30	-30	-30	-30
Miljø-landbruk-eiendom: Øke inntektene fourensingsaker	-19	-35	-50	-60
Miljø-landbruk-eiendom: Avslutte luftovervåkning Mo kirkegård	-42	-42	-42	-42
Kart-arealplan: Øke inntektene plan	-70	-178	-281	-370
Kart-arealplan: Øke inntektene oppmåling			-11	-53
Byggesak: Øke inntektene byggesak	-70	-178	-280	-371
Sum tiltak	-1 543	-3 086	-4 629	-6 173

Selvkostområder

Vann og avløp

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	73 371	75 203	84 765	101 216	125 054	155 892
Sum inntekter	-73 343	-75 203	-84 765	-101 216	-125 054	-155 892
Netto driftsramme	28	0	0	0	0	0
Nye tiltak/endringer						
Driftsutgifter			867	2 025	3 271	4 537
Kapitalkostnader			8 790	13 496	18 601	23 516
Avsetning til bundne fond			-95	930	1 966	2 785
Bruk av bundne driftsfond			-1 803	-192	121	121
Gebyrinntekter			-7 759	-16 259	-23 959	-30 959
Sum rammeendring			0	0	0	0

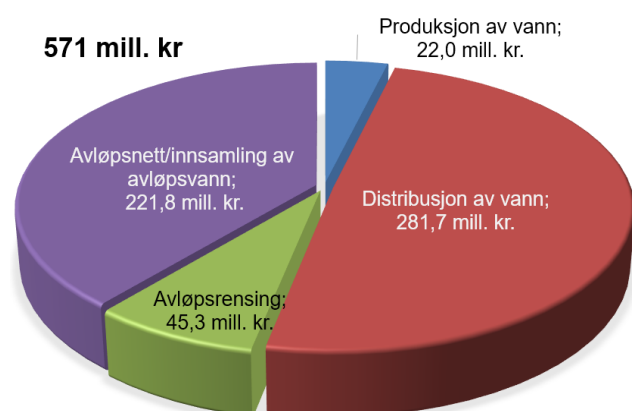
Rana kommune fører samtlige utgifter og inntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på selvkostområdet.

Ved årsavslutning skal det enten avsettes eller brukes av bundne fond, slik at områdene går i balanse. Over tid skal dermed utgiftene være like store som inntektene, jamfør selvkostprinsippet.

Status og utfordringer

I perioden 20010-2020 har vi investert for 571 mill. kr på vann- og avløpsområdet, som tilsvarer bruttoinvesteringer på 714 mill. kr.

Figur 18. Investeringer vann og avløp 2010-2020 eks. mva.

I økonomiplanperioden er det lagt opp til 380 mill. kr i investeringer, en økning på 25 mill. kr fra nåværende økonomiplan og gjennomsnittlig 95 mill. kr i året.

Bakgrunnen for økte investeringskostnader, skyldes stort vedlikeholdsetterslep på ledningsnett, økte klimautfordringer og skjerpede rensekrav på avløp.

Vi har totalt 253 km avløpsledninger og 216 km vannledninger. Det er beregnet at vedlikeholdsetterslepet bare på vann- og avløpsnettet i dag er på 2 205 mill. kr.

I tillegg til at ledningsnettet er gammelt og dårlig, fører også økte klimautfordringer til at kapasiteten på avløpsnettet tidvis er for liten. Dette gjør at arbeidet med å separere avløpsnettet i spillvann og overvann er svært viktig. Dette vil også på sikt føre til at vi behandler mindre rent vann i avløpsrenseanleggene.

I økonomiplanperioden er ett av de store investeringsprosjektene nytt avløpsrenseanlegg til erstatning for Moskjæran. Samtidig har vi så stort etterslep på ledningsnettet at vi også er nødt til å opprettholde en forsvarlig utskiftingstakt på dette.

Oppgaver som vil prioriteres i økonomi-planperioden er blant annet:

- Oppfølging av tiltak i hovedplan avløp.
- Oppfølging av tiltak i hovedplan vann.
- Nytt avløpsrenseanlegg til erstatning for Moskjæran.
- Rehabilitering og separering av VA nett.
- Rørinspeksjon.

Budsjett og økonomiplan 2022 - 2025

Etter gjennomgang av drift- og investerings-nivå i perioden 2021-2025 legges det opp til en samlet årlig gebyrøkning på vann- og avløpsområdet på 20 prosent i 2022 og 2023 og 15 prosent i 2024 og 2025.

I hovedsak skyldes kostnadsøkningen økte rentekostnader som følge av økt anslag på kalkylerente (5-årig swaprente), og økte avskrivninger.

Samlet øker kapitalkostnadene med 23,5 mill. kr i perioden.

For å kunne ta en del rehabilitering på drift, har ble driftsbudsjettet på vann og avløp økt med henholdsvis 5,0 mill. kr og 2,0 mill. kr fra og med 2020. Dette er for å ivareta generasjonsprinsippet, og for å holde fremtidige kapitalkostnader på et så lavt nivå som mulig.

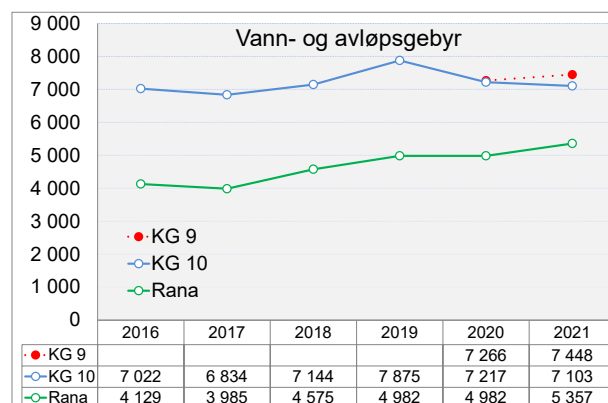
Øvrige utgifter videreføres på dagens nivå og prisjusteres 2,5 prosent per år. Selvkost-fondene vil være på et forholdsvis lavt nivå i hele perioden.

Vann- og avløpsgebyr

I 2021 er gjennomsnittlig gebyr på vann- og avløpsområdet i KG 9 ca. 40 prosent høyere enn gebyrnivået i Rana.

	Rana	KG 09	Differanse
Vann	2 564	3 048	-484
Avløp	2 793	4 400	-1 607
Sum	5 357	7 448	-2 091

Figur 19. Vann- og avløpsgebyrer 2016-2021

*) Kommunegruppe 9 (KG 9) består av 27 kommuner med 20 000-30 000 innbyggere.

Kommunegruppe 10 (KG 10) består av 13 kommuner med 30 000-45 000 innbyggere.

Feiing

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	4 727	4 850	4 980	4 980	4 980	4 980
Sum inntekter	-4 727	-4 850	-4 980	-4 980	-4 980	-4 980
Netto driftsramme	0	0	0	0	0	0
Nye tiltak/endringer						
Driftsutgifter			125	125	125	125
Kapitalkostnader			5	5	5	5
Gebyrinntekter			-125	-125	-125	-125
Avsetning til bundne fond						
Bruk av bundne driftsfond			-5	-5	-5	-5
Sum rammeendring			0	0	0	0

Status

Feietjenestens virksomhet er forankret i forskrift om brannforebygging § 17. Feietjenestens virksomhet finansieres gjennom selvkost.

Forskrift om brannforebygging krever at kommunen utfører feiing og tilsyn med alle fyringsanlegg for oppvarming av rom, herunder også fyringsanlegg i fritidsboliger, næringsbygg og institusjoner.

Den 29.09.2020 ble ny forskrift om feie- og tilsynsavgift for Rana kommune vedtatt. Dette medførte en endring i gebyrordning. Gebyret differensieres forhold til ulike objekttyper og hvor ressurskrevende tjenesten er for de ulike objektene.

Serviceoppdrag (tjenesteoppdrag som ikke faktureres over feie- og tilsynsavgiften) faktureres på samme måte som før og reguleres i samsvar med kommunal lønns- og prisvekst.

Beregningen av ressursbruk for de ulike tjenestene er noe endret fra grunnlaget for

2021. Dette medfører at gebyr for feiing i eneboliger øker i forhold til 2021, mens gebyr for tilsyn i eneboliger reduseres. Gebyr for feiing og tilsyn i fritidsboliger reduseres vesentlig. Det er også en liten reduksjon i gebyr for feiing og tilsyn i blokker.

Utfordringer

Ny gebyrordning betød i 2021 helt nye gebyrer og gebyrstørrelser, uten at tidligere års gebyrer var direkte sammenlignbare. Nytt fagsystem i 2021 betød også nye forutsetninger for beregning av produksjon.

2021 har vært et år med mange utfordringer, noe som blant annet har påvirket erfarings-tallene fra dette året.

Ressursbruken ved feiing og tilsyn i fritidsboliger vil variere fra område til område. Dette betyr at det vil ta noen år før det finnes gode nok erfaringstall og det må påregnes justeringer i forholdet mellom de ulike gebyrene i noen år fremover.

Støttetjeneste

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	130 399	126 995	132 325	134 317	132 506	132 799
Sum inntekter	-21 633	-16 777	-16 799	-16 799	-16 799	-16 799
Netto driftsramme	108 766	110 218	115 526	117 518	115 707	116 000

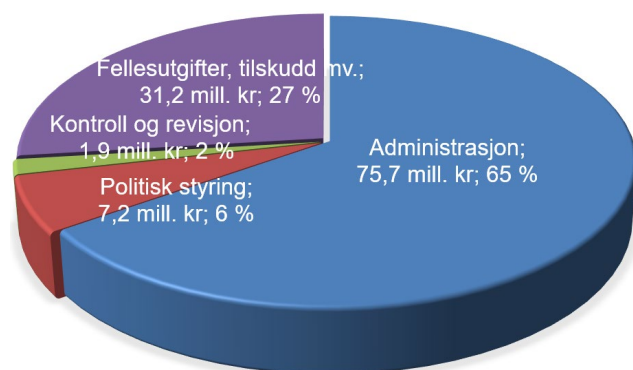
Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			2 202	2 202	2 202	2 202
Prisjustering inntekter/utgifter			803	803	803	803
Endring pensjon			-656	-656	-656	-656
Rammereduksjon 2022-2025			-761	-1 519	-2 280	-3 037
Valg 2023 og 2025			-1 050	0	-1 050	0
Flere lærlinger			1 000	1 000	1 000	1 000
Statsbudsjett 2022 - universell utforming IKT			200	200	200	200
Styrking nettverk kommunale bygg			300	600	600	600
Økte IKT lisenser			1 300	1 300	1 300	1 300
Kommunalt foretak - oppgaveøkning regnskap og lønn			700	700	700	700
Øremerket tilskudd frivilligsentraler			560	560	560	560
Intern overføring - stillingsressurs			710	710	710	710
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg				1 400	1 400	1 400
Sum rammeendring			5 308	7 300	5 489	5 782

Avdelingsbudsjett 2021

Rådmannen	Stab støttetjeneste	HR avdeling	Service tjeneste	Økonomi	IKT avdelingen	Juridisk avdeling	Diverse tilskudd	Sum
11 463	4 715	23 597	21 506	15 229	18 932	3 266	11 510	110 218

Tjenesteleveranse 2020

Støttetjenesten leverer tjenester til innbyggere, folkevalgte og kommuneforetaksorganisasjonen. Området består av økonomi, HR, service, juridisk, kommunikasjon og IKT.

Fagområdene har ansvar for å tilrettelegge for god politisk og administrativ styring, samt ivareta en rekke fellesfunksjoner på vegne av organisasjonen.

Per tiden er 70,1 årsverk tilknyttet sektoren. Dette inkluderer prosjektstillinger, rådmannsområdet, kommunikasjonsavdelingen og frikjøpte tillitsvalgte (8,8 årsverk).

Støttetjenesten har en nøkkelrolle i utviklingen av en effektiv og robust kommuneorganisasjon. Arbeidet med å forenkle og effektivisere administrative tjenester pågår kontinuerlig.

I 2020 brukte Rana kommune betydelig mindre (11,7 mill. kr) på administrasjon enn kommuner i KOSTRA gruppe 9.

Utfordringer og satsinger

Endringstakten er høy, og tjenestene må utvikles løpende. Budsjett – og økonomiplanen legger opp til strammere økonomi-rammer. Vår største utfordring er å balansere

økte behov og forventinger opp mot reduserte rammer og krav til effektivisering.

Forventingsgapet er økende. Det er ikke mulig å imøtekomme alle forventinger om støtte og bistand til organisasjonen. Vi har utfordringer med å iverksette vedtatt anskaffelsesstrategi og samordne boligsosialt arbeid. Vi er heller ikke godt nok rustet på HR siden til å møte rekrutteringsutfordringene som kommer.

Vi er nær smertegrensen. For lav administrativ kapasitet over tid svekker måloppnåelsen. For å sikre retning, må tilgjengelige ressurser prioriteres enda strammere og oppgaver løses på andre måter - alternativt nedskaleres / fases ut. Våre tjenestemottakere må innstille seg på at det ikke kan leveres på samme måte og i samme omfang som før.

Effektiv administrasjon oppnås gjennom samordning og utstrakt grad av digitalisering. Det gir stordriftsfordeler, robuste fagmiljø og økt mulighet til å rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft. Administrasjon av kommuner blir stadig mer kompetanse-krevende. Analyse- og utredningskompetanse er nødvendig for å håndtere strengere krav til kontroll og rapportering. Digitalkompetanse og kompetanse på kunstig intelligens er nødvendig for å utvikle fremtidas kommune.

I 2021 startet Støttetjenesten utrulling av ny organisering og nye arbeidsformer for å møte fremtidas kommune – kommune 3.0. Vi ser allerede effekt og arbeidet videreføres i 2022. Samlokalisering på rådhuset gir redusert arealkostnad fra 1.1.2023, når leieavtalen til IKT i tinghuset utløper.

Utøvelse av arbeidsgiverrollen er avgjørende for at kommune skal fremstå som en attraktiv arbeidsgiver. Det er viktig å sikre felles rutiner, lederstøtte og medbestemmelse både på strategisk og operativt nivå. Arbeidet med strategisk HR arbeid og implementering av digitale løsninger videreføres i 2022.

Forvaltningsrevisjoner og nye rapporterings- og kontrollkrav viser at Rana kommune må jobbe mer med internkontroll. Arbeidet med

virksomhetsstyring og kvalitetsportalen opprettholdes. I 2022 prioriteres oppfølging av eierskapsportefølje, informasjonssikkerhet og risikostyring. Kommunens etablerte og systematiske beredskapsarbeid videreføres.

Ny boligstrategi vedtas innen utgangen av 2021. Støttetjenesten er en av flere aktører i det boligsosiale arbeidet. For å sikre mål-oppnåelse, skal dagens fragmenterte tjenester reorganiseres slik at de fremstår som samlet og tilgjengelig for brukerne innen utgangen av 2022. Det foreslås å øke rammen til Startlån som boligsosialt tiltak.

God økonomistyring er nødvendig for å sikre økonomisk bærekraft. Økonomiavdelingen skal tilrettelegge for god økonomistyring gjennom utvikling av verktøy, analyser og beslutningsgrunnlag. I 2022 skal det jobbes videre med samordning av arbeidsprosesser og arbeidsflyt spesielt innenfor lønn og regnskap. Det prioriteres å bygge innkjøpskompetanse og gjennomføre anskaffelsesstrategien så langt som mulig innenfor tilgjengelig ressursramme. Samarbeidet med Samordna innkjøp i Nordland (SIIN) videreføres. I 2022 skal det gjennomføres retaksering av eiendommer.

IKT avdelingen har løpende driftsoppgaver, og skal støtte sektorene ved operasjonalisering av digitaliseringsprosjekt. I 2022 skal ny fremtidsretta og bærekraftig IKT strategi – Sourcing strategi utformes og iverksettes. Ny IKT strategi kan medføre endret driftsform.

I 2022 foreslås det avsatt 8 mill. kr til investering for å videreføre arbeidet med å sikre et stabilt og robust kommunalt data-nettverk. Regime for datalisensiering strammes inn for å oppnå bedre kostnads-kontroll. Videre styres det mot overgang til skybaserte løsninger – både Elements (sak/-arkivløsning) og Visma økonomi/HRM plan-legges ut i sky fra 2022. Andre halvår 2022 tas e-innsyn i bruk.

Endret bruksmønster blant innbyggere og næringsliv gjør det nødvendig å utvikle gode

digitale løsninger og møteplasser. Vår nye tjenesteportal ble nylig lansert med min side funksjonalitet. I del to av prosjektet skal automatisering av arbeidsprosesser ha fokus.

Strategisk kommunikasjon er et viktig virkemiddel for å nå kommunes mål.

Kommunikasjonsavdelingen skal brukes aktivt for å støtte opp om ønsket utvikling. Markedsføring, rekruttering, mobilisering og tilrettelegging for tilflyttere er noen av temaene som har prioritet.

Fra servicetorg til innbyggertorg

Tradisjonelle kommunale servicetorg etablert på 2000 tallet erstattes nå av nye møteplasser der det tilrettelegges for samskaping og medborgerskap i tråd med kommune 3.0.

Biblioteket er en sentral og sentrumsnær møteplass. Et naturlig møtested der innbyggjerservice (tidligere servicetorg), tilflytterinformasjon, bibliotektenester, kulturaktiviteter med videre kan tilbys. Fra 2022 tas det sikte på å gjennomføre prøveordning med samlokalisering av første-linjetjenesten i bibliotekets lokaler. Rådhuset skal fortsatt være møteplass for politiske møter og arbeidsted for administrasjonen. Løsningen forventes å gi synergieffekter på sikt og økt tilgjengelighet for kommunens innbyggere.

Budsjett og økonomiplan 2022 - 2025

Støttetjenesten har en omstillingsoppgave på 3 mill. kr i økonomiplanperioden. Driften styrkes for å håndtere økte kostnader til lisenser, driftskostnader for nytt nettverk og regjeringens satsing på universell IKT utforming. Siste år i opptrappingsplan læringer fullfinansieres. Driftsrammen kompenseres for leveranse av administrative tjenester knyttet til regnskap og lønn til Rana Bygghrift KF. Stilling som samfunnsplanlegger er overført fra helse og omsorg til Støttetjenesten.

I 2022 avsettes investeringsmidler til videreføring av kommunalt nettverksprosjekt.

Rammeilpasning oppnås gjennom:

Reduksjon av stillinger – effektivisering

For å nå budsjettmål innføres stillingsnedtrekk løpende som følge av effektivisering/ nedskalering av tjenester i Støttetjenesten. I en overgangsfase (2022) holdes stillingsdeler vakant. Fra 2023 reduseres ett årsverk permanent per år frem til 2025.

Effektivisering areal

Effektiviseringsgevinst redusert arealbruk tas ut fra 2023.

Oppsigelse avtaler og lisenser

Oppsigelse av diverse avtaler og medlemskap.

Mål

<i>Mål</i>	<i>Status</i>	<i>Mål 2022</i>
Økonomi		
Kostnadseffektiv drift administrasjon (KOSTRA)	11,7 mill. kr. lavere enn KG 9.	Lavere enn Kostra gr. 9
Medarbeidere og organisasjon		
Redusere sykefravær	5,6 prosent	5 prosent
Ledersamtaler og lederavtaler	100 prosent	100 prosent
Gjennomførte medarbeidersamtaler	98 prosent	100 prosent
Bruk av kompetanse - kompetanseutvikling (10 -faktor)	4,0	4,3
Mestringsklima (10-faktor)	3,8	4,2
Tjenester		
Tildelt startlån barnefamilier	50,9 prosent	55 prosent
Økt andel digitale søknader bostøtte	89,6 prosent	95 prosent
Økt bruk av KS SvarUT	61 230	90 000
Overgang til elektronisk faktura (EHF)	98 prosent	99 prosent
Null visjon KOFA saker	0	0
Samfunn		
Økt antall læringer - to pr. 1000 innbygger.	45 (pr. 1.9.2021)	52
Bruk av digital tvilling -analyser og utredninger	1	6 analyser/saker
Økt andel innbyggere med digital postkasse	53,9 prosent	60 prosent
Redusert andel bostøtte til barnefamilier	23 prosent	15 prosent

Rammereduksjoner

<i>Tiltak</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
Vakante stillingsdeler	-761			
Reduserte stillinger - effektivisering, nedskalert tjenesteomfang		-639	-1 200	-1 957
Redusert arealbruk/husleie effektivisering		-800	-1 000	-1 000
Reduserte driftskostnader - lisenser/avtaler mv.		-80	-80	-80
Sum tiltak	-761	-1 519	-2 280	-3 037

Fellesområde drift

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	7 851	51 246	56 894	41 394	33 894	33 694
Sum inntekter	-657	-10 000	-7 500	0	0	0
Netto driftsramme	7 194	41 246	49 394	41 394	33 894	33 694
Lønnsreserve - oppgjør 2022			-8 227	-8 227	-8 227	-8 227
Prisjustering inntekter/utgifter			175	175	175	175
Saneringskostnader Gruben barneskole			8 000			
Omtaksering eiendomsskatt			7 500	7 500		
Digital tvilling			200	200	200	
Rammebevilgning samfunnsutviklings prosjekt			-2 500	-10 000	-10 000	-10 000
Bruk av næringsfond - samfunnsutviklings prosjekt			2 500	10 000	10 000	10 000
Intern overføring Moheia bad - økt omfang skolesvømming			-500	-500	-500	-500
Kommunal egenandel klimaprojekter			1 000	1 000	1 000	1 000
Sum rammeendring			8 148	148	-7 352	-7 552

På fellesområde drift er det budsjettet med lønnsreserve som skal dekke lønnsoppgjørene i 2022. Forventet årslønnsvekst fra 2021 til 2022 er anslått til 3,0 prosent.

Det er budsjettet kostnader på eiendoms-skatteområdet med kr 15,0 mill. kr fordelt over to år, knyttet til takseringsmetode.

Årlige lisenskostnader for bruk av verktøyet Digital tvilling er lagt inn i tre år.

I 2021 ble det lagt inn 10,0 mill. kr til gjennomføring av vekstkraft og attraktivitetstiltak i tråd med kommuneplanens handlingsdel. Dette finansieres gjennom bruk av næringsfond.

Rammebevilgningen reduseres med 2,5 mill. til 7,5 mill. kr i 2022 og fases ut fra 2023. I 2022 er det lagt inn 8,0 mill. kr til saneringskostnader for gamle Gruben barneskole.

Det er lagt inn 1,0 mill. kr til klimaprojekter som kan brukes som kommunal egenandel, for å kunne søke om midler til store og små klimaprojekter som skal bidra til å oppfylle klimamålet.

Rana Byggdrift KF

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	163 062	86 936	87 353	84 799	84 090	83 380
Sum inntekter	-69 959	0	-564	-564	-564	-564
Netto driftsramme	93 103	86 936	86 789	84 235	83 526	82 816
Lønnsvekst			1 147	1 147	1 147	1 147
Prisjustering inntekter/utgifter			-564	-564	-564	-564
Endring pensjon			-526	-526	-526	-526
Rammereduksjon 2022-2025			-709	-1 418	-2 127	-2 837
Rana Byggdrift KF - husleie flerbrukshall Gruben			625	2 500	2 500	2 500
Redusert bosetting av flyktninger			-500	-1 000	-1 000	-1 000
Kommunalt foretak - oppgaveøkning regnskap og lønn			-700	-700	-700	-700
Intern overføring - endrede forutsetninger eide/leide bygg			1 080	-2 140	-2 140	-2 140
Sum rammeendring			-147	-2 701	-3 410	-4 120

Overføringen til foretaket er justert for lønns- og prisstigning på 2,5 prosent, økt ramme til partnerskapsavtale leie av flerbrukshall på Gruben til gymnastikkundervisning, samt reduserte pensjonssatser. Det er lagt inn effektiviserings- og omstillingskrav basert på samme fordelingsmodell som de øvrige sektorene og budsjettrammen er justert som følge av redusert bosetting av flyktninger. Tilskuddet er justert som følge av endrede forutsetninger for eide og leide lokaler og for finansiering av økt stillingsressurs i støttetjenesten i tråd med oppdragsbrevet.

I tråd med politiske styringssignal, skissert i oppdragsbrevet for 2021, skal Rana Byggdrift KF levere et overskudd på 5,0 mill. kr i 2021, økende til 10 mill. kr i 2022 og 15,0 mill. kr i 2023.

Kirkelig Fellestråd

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Sum utgifter	15 613	15 785	16 068	15 958	15 849	15 739
Netto driftsramme	15 613	15 785	16 068	15 958	15 849	15 739
Nye tiltak/endringer						
Prisjustering inntekter/utgifter			392	392	392	392
Rammereduksjon 2022-2025			-109	-219	-328	-438
Sum rammeendring			283	173	64	-46

Budsjettrammen er justert med forventet lønns- og prisvekst. Rammereduksjonen er basert på samme prinsipper som for øvrige sektorer. Festeavgiften for 2022 foreslås økt jamfør vedtaksdel.

Utfordringer på lang sikt

Offentlig sektor vil få endrede rammebetingelser i årene fremover, men hvordan vil dette påvirke vår kommune?

Kommunens drift påvirkes av både makroforhold og lokale forhold. Perspektivmeldingen fra regjeringen i 2021, viser at statens inntekter reduseres, mens utgiftene øker, noe som medfører at handlingsrommet reduseres.

Det vil bli færre yrkesaktive og flere eldre, noe som reduseres skatteinntektene og øker utgiftsveksten innenfor helse- og omsorgssektoren. Det grønne skiftet skal gjennomføres, samtidig som Norge går inn i en ny fase i finanspolitikken, med svakere vekst i oljefondet.

Regjeringens hovedstrategi for å møte innstrammingsbehovet, er å få flere i jobb, samtidig som vi må få mer ut av ressursene i offentlig sektor. Dette betyr at kommunene fortsatt må omstille for utvikling.

Samtidig er det optimisme og forventninger om befolkningsvekst i Rana, som følge av nye store etableringer i kommunen. Det er derfor viktig å ha en oversikt over både demografiske endringer og omgivelsene, og ha fullstendig oversikt over trender og drivere som påvirker kommuneøkonomien på både kort og lang sikt. Samtidig er det viktig å ha is i magen og ikke ta veksten på forskudd, men levere tjenester som er tilpasset dagens behov og i henhold til gitte inntektsrammer fra staten.

Kommunens tjenester

Økte klimautfordringer må håndteres og vil påføre kommunen økte kostnader fremover. Samtidig vil demografien gi økte utfordringer og det stilles nye krav til innretning av tjenester. Økte utfordringer utløser økt investeringsbehov knyttet til infrastruktur, demografi og strukturtilpasninger.

Reduserte inntektsrammer og endringer i behovsprofilen med flere eldre, betyr strammere økonomiske rammer for Rana kommune i tiden som kommer. Samtidig har innbyggere og næringsliv stadig større forventninger til kommunens tjenester og kommunal oppgaveløsning. Regjeringen på sin side forventer at kommunesektoren er offensiv og bidrar med fornying og effektivisering for å øke eget handlingsrom.

Rana kommune skal levere gode og bærekraftige tjenester som skal gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. I fellesskap skal vi utvikle et bærekraftig lokalsamfunn med muligheter for alle.

Utfordringene i offentlig sektor er betydelige og vil tvinge frem nye måter å løse fellesskapets oppgaver på. I årene fremover vil samskaping og samarbeid for å nå nasjonale og globale bærekraftsmål stå sentralt.

Hovedelementene i omstillingstiltakene handler i stor grad om effektivisering, omstilling og reduksjon av tjenesteomfang, strukturendringer og samlokalisering av tjenestene. Knappe ressurser må styres og kommunen må levere riktige tjenester, med god kvalitet til lavest kostnad. Vi må utnytte stordriftsfordeler, synergier og se på nye måter å løse oppgaver på. Digitalisering og ny teknologi, vil være noen av verktøyene for å lykkes.

Helse- og omsorgstjenestene er i omstilling. Innbyggerne skal være lengst mulig i eget hjem. Hverdags-mestring/-rehabilitering og

forløpstenking skal iverksettes. Kompetanse-utnytting på tvers er viktig for gode tjenester. Tjenestene videreutvikles og har fokus på nye reformer. Medvirkning i innovasjonsprosjekter er viktige faktorer for å lykkes med å utvikle bærekraftige tjenester. Dialog, forventnings-avklaring og medvirkning er en forutsetning for økt selvhjulpenhet, mestring og læring. Riktig teknologi kan gi trygghet, bidra til økt egenmestring, samt redusere eller erstatte behovet for hjelp. At behovene dekkes på laveste effektive omsorgsnivå, er fortsatt et viktig prinsipp.

Skole og barnehager vil jobbe for å få en bærekraftig struktur i forhold til befolknings-utviklingen.

Oppvekst og kultur vil gjennom «Tidlig inn Rana» snu ressursinnsatsen fra reparasjon til forebygging og tidlig innsats.

Store etterslep på kommunale veier og bygg må håndteres.

Det forventes at kommunen skal ha en aktiv rolle som samfunnsutvikler.

Behovsprofil tjenester

Det er vanskelig å forutse hvordan de kommunale tjenestene vil se ut i 2040, men basert på befolkningsprognosen er det dradd ut noen hovedtrekk som forventes å influere på tjenesteprofil og investeringer i et lengre perspektiv.

- Flere eldre med behov for tjenester.
- Knapphet på helse – og omsorgspersonell.
- Eldre bygningsmasse/omsorgsbehov. Behov for tomteareal.

Økning i antall eldre vil medføre behov for å prioritere ressurser inn mot denne målgruppa. Fra 2025 vil aldersgruppen over 80 år øke kraftig.

Allerede i forkant av veksten i eldre, må det sees på nødvendig ombygging av omsorgs-tjenestene for på sikt å oppnå god balanse i

tjenestekjeden. Tjenestene må organiseres etter samfunnsoppdraget. Målet er at innbyggerne skal være mest mulig selvhjulpen i eget hjem. Hverdagsmestring, rehabilitering og pasientforløp skal implementeres, heri bruk av velferdsteknologi. Samarbeid med sykehuset er viktig for gode pasientforløp. Omsorgsomgivelser skal være funksjonelle.

Vekst i antall eldre kan ikke møtes med tradisjonelle løsninger. Det vil ikke være nok økonomi og personell til å videreføre dagens struktur og tjenestenivå: Tjenestene må ombygges til å redusere behovet for nye sykehjemsplasser.

Fastlegeordningen må moderniseres. Det vil også bli behov for nok et legesenter.

Innen rustjenester, psykisk helse og innen tilbudet til funksjonshemmede må det sees på boalternativer og alternative eieformer.

Den store utfordringen ligger i demografien med den kraftige veksten i eldre. Også andre områder har store utfordringer, slik som tjenester til personer med utviklingshemming, legetjenester, psykisk helse og innen rusfeltet.

Innovasjon og digitalisering

Aldrende befolkning og redusert handlingsrom

Bærekraftige velferdscommuner

Kilde: KMD 2020 Statsbudsjett 2021

Det er også en stor utfordring å ta ut kostnadsreduksjoner på tjenesteområder med demografinedgang i den takt rammene tilsier.

Utfordringsbildet i tekniske tjenester kan kort oppsummeres til følgende: Klimaendringer (økende ekstremvær), kapitalslit (økende vedlikeholdsetterslep), forventningsgap (økende innbyggerkrav) og samfunnsutvikler (økende breddeansvar).

Den største strukturelle utfordringen i tekniske tjenester er veisystemet og bygningsmassen.

Befolkningsutvikling

Norge og befolkningen i kommunene eldes i et økende tempo og om få år vil det for første gang være flere eldre enn barn i landet.

De siste befolkningsprognosene fra Statistisk sentralbyrå (SSB) fra 2020, viser en lavere befolkningsvekst enn tidligere år kombinert med sterkere aldring, noe som vil prege befolkningsutviklingen i Norge framover.

Når Koronaviruset kom til Norge, forventet SSBs forskere og andre fagmiljøer en nedgang i fruktbarheten, siden fødselstallene pleier å synke under økonomisk usikre tider og i krisetider. Men fødselstall for første halvår 2021 viser at det er født 1 157 flere barn enn samme periode i fjor, noe som er en positiv, men overraskende utvikling.

Det blir stadig flere innvandrere i Norge, men nettoinnvandringen har gått betydelig ned de siste årene. Årsaken kan ikke knyttes til pandemien og stengte grenser, da nettoinnvandringen var minkende før pandemien og koronatiltakene ble innført. Årsakene til dette er delvis knyttet til lavere arbeidsinnvandring og at en større andel av innvandrerne har flyttet ut av landet.

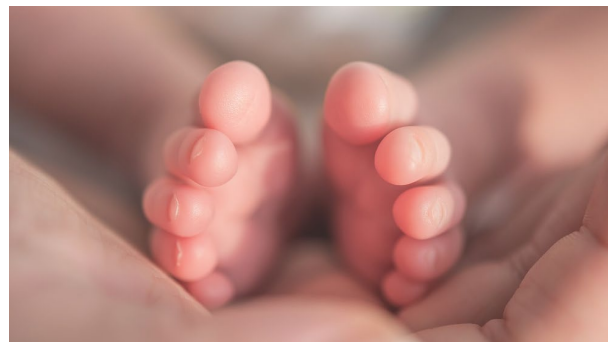
Historisk lav fruktbarhet

Vi har en historisk lav fruktbarhet i Norge og SSB forventer fortsatt lav fruktbarhet de neste fem årene.

I 2020 ble det født 53 000 barn i Norge, som er 1 500 færre enn året før og 8 800 færre enn i 2009. Samlet fruktbarhetstall ble målt til rekordlave 1,48 barn per kvinne.

Det er fortsatt mest vanlig å ha to barn, men stadig færre får mer enn to barn. Kvinner som fylte 45 år i 2020 har i gjennomsnitt fått 1,96 barn. Andelen barnløse kvinner var 14,2 prosent i 2020, en økning på 0,4 prosentpoeng

sammenlignet med kvinnene som fylte 45 år i 2019.

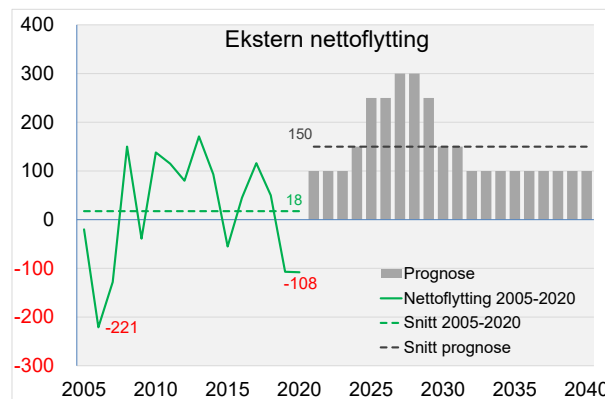
I 2020 var gjennomsnittsalderen for førsteangsfødende 29,9 år for mødre og 32,1 år for fedre. Siden kvinner er eldre enn tidligere når de først får barn, må de være raske på avtrekkeren når de først kommer i gang, dersom de skal ende på opp mot to barn i framtiden, ifølge SSB.

Befolkningsprognose

Rana samfunnet er i endring og det skjer mye positivt i kommunen fremover, som vil ha betydning for befolkningsveksten. Etablering av batterifabrikk og ny flyplass med ringvirkninger, vil føre til flere arbeidsplasser, økt attraktivitet og befolkningsvekst i kommunen.

Både flyplass og fullskala batterifabrikk forventes å være ferdigstilt i slutten av økonomiplanperioden, og det vil ta noe tid før den store befolkningsveksten kommer.

Figur 20. Nettoflytting 2005-2040

Befolkningsprognosen som er utarbeidet, bygger på samme prinsipper og forutsetninger som nasjonale prognoser i forhold til

fruktbarhet og dødelighet, men det er lagt inn en betydelig økt nettoflytting fremover. De første årene er det lagt inn en årlig netto tilflytting på 100 personer i året, økende til 300 utover i perioden. Gjennomsnittlig nettoflytting i perioden 2021-2040 er på 150 personer i året, som er høyt sammenlignet med historiske tall.

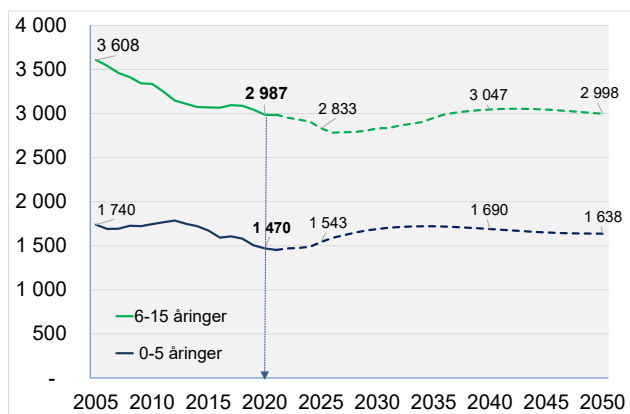
Prognosen er beheftet med stor usikkerhet og forutsetter at de store planlagte tiltakene som forventes å skape vekst, ferdigstilles i løpet av økonomiplanperioden. Befolkningsprognosen oppdateres årlig. Dersom det oppstår vesentlige demografiske endringer, som økt tilflytting, vil dette bli tatt høyde for ved oppdatering av prognosene til neste år.

Tabell 27. Befolkningsprognose 2020-2050

Alder	2020	2025	Endring	2040	2050
0-5 år	1 470	1 543	73	1 690	1 638
6-15 år	2 987	2 833	-154	3 047	2 998
16-66 år	16 920	17 229	309	17 809	18 499
67-79 år	3 326	3 589	263	4 205	3 718
80-89 år	1 099	1 361	262	2 005	2 439
90 år og over	281	289	8	578	789
Sum	26 083	26 843	760	29 333	30 080

Med en slik tilflytting som skissert, viser befolkningsprognosen at antall innbyggere i kommunen kan øke fra 26 803 til 29 333 i 2040. Dette er en økning på 3 250 personer og tilsvarer en vekst på 12 prosent. Veksten som følge av økt tilflytting vil i hovedsak skje i aldersgruppene 16-66 år og 0-5 år. I tillegg motvirker en forventet økt tilflytting en stor nedgang av elever i grunnskolealder, 6-15 år.

Figur 21. Befolkningsprognose barn og unge

Befolkningsveksten i aldersgruppene 67 år og over kommer uavhengig av endret flyttemønster. Effekten av eventuell økt tilflytting vil for disse aldersgruppene slå inn på lengre sikt.

SSBs befolkningsprognose og kommunes egne prognoser viser en stor nedgang i antall barn og unge i alderen 0-15 år fremover. I hovedsak skyldes dette at store barnekull i grunnskolealderen erstattes av små barnekull, som følge av flere år med lave fødselstall. Oppdaterte prognoser med økt tilflytting, motvirker delvis en kraftig befolkningsnedgang i denne aldersgruppen. Vi forventer likevel en nedgang i antall personer i alderen 6-15 år i økonomiplanperioden, mens vi forventer en økning i aldersgruppen 0-5 år.

Befolkningsprognose fra Menon Economics

Kommunens befolkningsprognose legger opp til en mer moderat vekst i perioden enn analysen fra Menon Economics. Menon viser til at Freyrs etablering vil føre til en kraftig økning i antall unge voksne, og en samlet befolkningsøkning på omkring 5 000 personer. Veksten vil være størst blant aldersgruppene 25-35 år og 0-5 år. Kommunens prognose viser en vekst på rundt 2 000 innbyggere frem mot 2030.

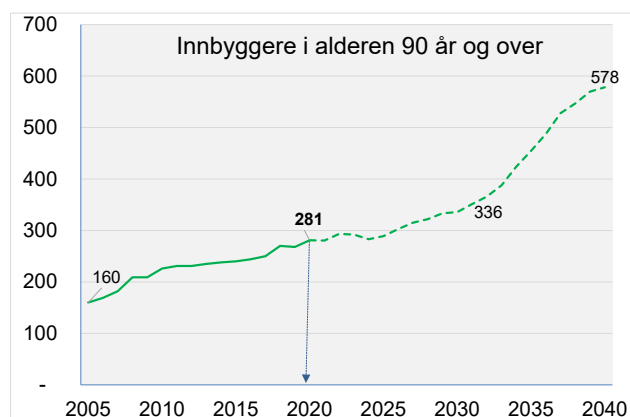
Flere eldre

Rana vil i likhet med resten av landet stå ovenfor store utfordringer ved at det blir stadig færre yrkesaktive samtidig som vi får flere eldre.

Arbeidskraftbehovet kan bli vanskelig å dekke, spesielt innenfor pleie- og omsorgsykker. Samtidig blir det relativt sett færre i yrkesaktiv alder til å yte omsorg for hjemmeboende eldre. Dette forsterker utfordringsbildet for kommunen som allerede i dag har utfordringer knyttet til rekruttering.

Figur 22. Innbyggere i alderen 90 år og over

Vi forventer en kraftig økning i antall personer i alderen 67 år og over. I økonomiplanperioden viser prognosen en økning på 533 personer, mens aldersgruppen forventes å øke med 2 082 personer mot 2040.

Størst prosentvis økning skjer blant de eldste eldre. Vi forventer en dobling av antall personer i alderen 90 år og over, fra 281 personer i 2020 til 578 i 2040, mens aldersgruppen 80-89 år forventes å øke med rundt 900 personer mot 2040.

Investeringsbehov i et langsiktig perspektiv

I det langsiktige perspektivet er oversikt over investeringer som er vedtatt i gjeldende budsjett og økonomiplan samt nye innspill tatt inn. Innspillene gjelder både vedtak etter budsjettvedtaket høsten 2020, og innmeldte behov i forbindelse med den administrative prosessen som ble påbegynt før sommeren.

Dette er gjort for å ha en oversikt over fremtidige behov, som blant annet må vurderes i forbindelse med veksten i eldregruppene frem mot 2031. Oversikten gir

et godt grunnlag for å vurdere prioriteringer over en lengre periode enn den fireårige økonomiplanperioden.

Investeringsnivået kommunen legger seg på fremover er en av de kraftigste driverne for utviklingen i kommunens økonomiske handlingsrom. Den langsiktige horisonten er også nødvendig for å kunne vurdere behovet for tilførsel av egenkapital til investeringene og utviklingen i kommunens beholdning av fondsmidler (likviditet). Dette gir igjen grunnlag for analyse av fremtidig økonomisk bærekraft, jamfør bærekraftmodellen (KØB).

I perspektivet fram mot 2031 er årlige rammer til trafiksikkerhetstiltak, kommunale veier, kjøp av tomtegrunn, småinvesteringer 5+5 mill. kr og egenkapitaltilskudd til pensjonsordningen med 6,4 mill. kr videreført.

I tillegg til de årlige rammene som strekker seg utover økonomiplanperioden har en i arbeidet med perspektivanalysen 2021 sett på investeringsbehov frem mot 2031. Økningen i antall eldre i befolkningen aktualiserer en dreining av ressursbruken mot disse gruppene i tiden fram mot 2031.

I analysen ønsker en å vurdere konsekvensen av bygging av to nye sykehjem i perioden. Det første med nytt sentralkjøkken inkludert til 290 mill. kr og det andre med 232 mill. kr. Det er forutsatt et tilskuddsnivå på ca. 45 prosent, eller 105 mill. kr for hvert av prosjektene.

Vedlikeholdsetterslepet på øvrig bygningsmasse utenom skolebygg er omhandlet i tidligere dokumenter. Tas det høyde for oppgradering av bygningsmassen, blir etterslepet på 1,3 mrd. kr. I analysen har en

forutsatt at det legges inn et årlig beløp på 65 mill. kr fra og med 2026 for å ivareta renovering/-oppgradering av øvrige bygg i perioden frem til 2031, til sammen 390 mill. kr. I tillegg er det lagt inn et udefinert beløp på 25 mill. kr årlig for andre investeringsbehov, samt 50 mill. kr årlig på selvkostområdet i perioden.

Innmeldte prosjekter som ikke er med i investeringsplanen

I en egen tabell i perspektivanalysen er det en oversikt over innmeldte investeringsbehov og prosjekter som ikke er tatt med i simuleringen. Innenfor oppvekst og kultur er oppgraderingsbehov på Skonseng og Storforshei skoler tatt med uten beløp.

Innenfor helse og omsorg er det meldt inn flere prosjekter, som for eksempel behov for renovering av Gruben sykehjem.

Innenfor tekniske tjenester er utbygging gatelyst, uteområde Mjølanstranda og samlokalisering tekniske tjenester på Mjølan innmeldt uten å være tatt inn i planen.

Detaljert oversikt over innmeldte uprioriterte investeringsprosjekter er oppsummert i perspektivanalysen 2022 - 2025.

Flere av prosjektene mangler kostnadsanslag. Prosjektene det er anslått beløp på, utgjør til sammen 1,1 mrd. kr. Med hensyn til kompensasjon for merverdiavgift, vil lånebehovet øke med ca. 800 mill. kr uten tilførsel av ytterligere egenkapital.

Finansielle konsekvenser av investeringsplanen i et 30-års perspektiv

For å illustrere hva som kreves for å komme ned på en gjeldsgrad som tilsvarer 75 prosent av brutto driftsinntekter er det regnet på hvor mye årlige avdrag må økes med over en tidsperiode.

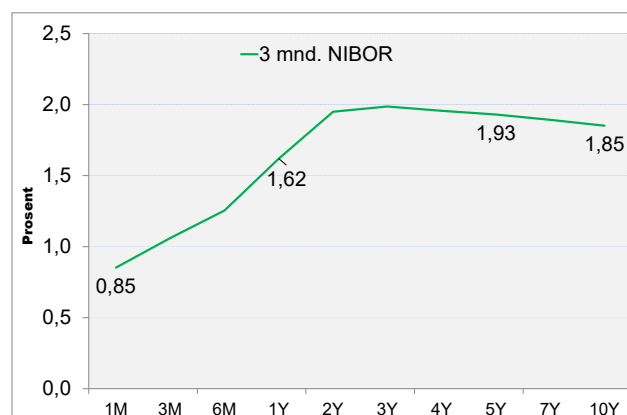
Skal målet nås i løpet av en 10-års periode må årlige avdrag økes med 69 mill. kr, eller 34,5 mill. kr i en 20-års periode. I 10-årsperioden må ikke årlige låneopptak overstige ordinære

avdrag, som i 2025 ifølge opplegget er 150,7 mill. kr. Det betyr et gjennomsnittlig investeringsnivå på ca. 250 mill. kr i årene etter 2025. Dette forutsetter i tillegg at driften leverer et netto driftsresultat med tilførsel av egenkapital fra driften på 61 mill. kr per år, eller ca. 25 prosent av brutto investeringer.

Investeringsbeløpet er inkludert selvfinansierende investeringer. Gjennomsnittet i planperioden 2022-2025 er 458 mill. kr. Korrigert for flyplassen over 345 mill. kr.

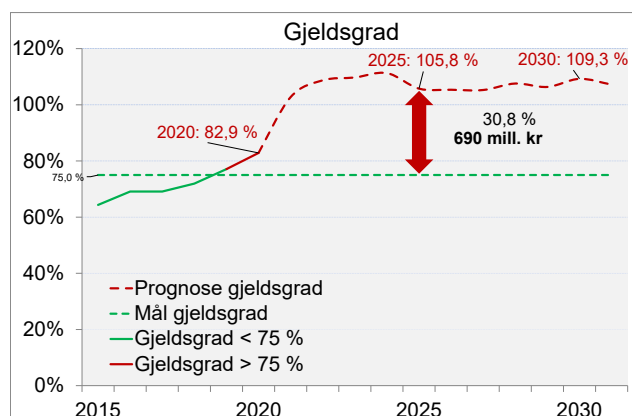
Kommunalbanken utarbeider prognoser for renteutviklingen i 30-års perspektiv. Med utgangspunkt i prognosen for 3 mnd. NIBOR vil denne stige fra i overkant av 0,7 prosent i dag til 1,85 prosent i 2031.

Figur 23. Prognose 3 mnd. Nibor 2021-2031.

Dette indikerer en kommunal innlånsrente på i underkant av 2,5 prosent i det langsiktige perspektivet, en økning på ca. 1 prosentpoeng fra dagens nivå. Dette rentenivået er det tatt høyde for ved beregningen av konsekvensene av investeringsnivået i det langsiktige perspektivet.

Med forbehold om alt annet likt vil gjennomføringen av dette investeringsprogrammet frem til 2031 øke gjeldsgraden til 105 prosent. I kroner utgjør dette ca. 678 mill. kr over målet for en gjeldsgrad på 75 prosent. I økt rente- og avdragsbelastning utgjør dette 41 mill. kr.

Figur 24. Gjeldsgrad 2015-2030

Korrigert for lån til selvfinansierende prosjekt må halvparten av dette finansieres av frie inntekter, eller sagt på en annen måte, gjennom reduserte driftsrammer.

Tabell 28. Investeringsnivå 2020 - 2030

Mål gjeldsgrad 75 %	Gjelds grad	Avvik i prosent	Avvik i mill. kroner
Gjeldsgrad 2020	82,9 %	7,9 %	-182
Gjeldsgrad 2025	105,8 %	30,8 %	-690
Gjeldsgrad 2030	109,3 %	34,3 %	-769

Vedlegg

Vedlegg 1. Bevilgningsoversikt drift

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
Rammetilskudd	-834 770	-782 000	-817 774	-819 300	-820 800	-825 800
Inntekts- og formuesskatt	-686 577	-719 200	-748 826	-750 200	-752 200	-755 700
Eiendomsskatt	-82 286	-80 060	-89 360	-88 660	-87 960	-87 960
Andre generelle driftsinntekter	-102 715	-82 999	-80 326	-79 482	-78 504	-78 504
Sum generelle driftsinntekter	-1 706 348	-1 664 259	-1 736 286	-1 737 642	-1 739 464	-1 747 964
Sum bevilgninger drift, netto	1 486 798	1 538 268	1 568 967	1 514 481	1 475 242	1 451 511
Avskrivninger	103 232	98 683	113 600	115 433	117 699	120 187
Sum netto driftsutgifter	1 590 030	1 636 951	1 682 567	1 629 914	1 592 941	1 571 698
Brutto driftsresultat	-116 318	-27 308	-53 719	-107 728	-146 523	-176 266
Renteinntekter	-23 184	-13 667	-11 567	-12 067	-12 467	-12 467
Utbytter	-27 049	-10 000	-15 000	-10 000	-10 000	-10 000
Renteutgifter	43 978	33 497	46 470	53 843	59 732	62 159
Avdrag på lån	69 656	75 100	98 700	103 800	120 227	150 727
Netto finansutgifter	63 401	84 930	118 603	135 576	157 492	190 419
Motpost avskrivninger	-103 230	-98 683	-113 600	-115 433	-117 699	-120 187
Netto driftsresultat	-156 147	-41 061	-48 716	-87 585	-106 730	-106 034
Overføring til investering	11 572	822	20 262	80 985	98 781	97 266
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	7 222	-4 138	-3 536	6 600	7 949	8 768
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	101 601	44 377	31 990	0	0	0
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	120 395	41 061	48 716	87 585	106 730	106 034
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-56 651	0	0	0	0	0

Vedlegg 2. Bevilgningsoversikt investering

Bevilgningsoversikt - investering	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Investeringer i varige driftsmidler	287 782	912 120	889 900	258 450	285 070	227 290
Tilskudd til andres investeringer	7 928	6 830	22 700	20 720	29 240	21 140
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	16 050	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400
Utlån av egne midler	8 500	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	320 260	925 350	919 000	285 570	320 710	254 830
Kompensasjon for merverdiavgift	-45 430	-82 850	-69 350	-32 090	-41 550	-31 550
Tilskudd fra andre	-7 986	-24 780	-32 790	-26 720	-4 400	-111 700
Salg av varige driftsmidler	-7 230	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Utdeling fra selskaper	-2 831	-450	-400	-350	-300	-250
Mottatt avdrag på utlån av egne midler	-11 335	-6 040	-6 040	-6 040	-6 040	-6 040
Bruk av lån	-236 616	-388 520	-314 198	-130 055	-157 219	-31 584
Sum investeringsinntekter	-311 428	-504 640	-424 778	-197 255	-211 509	-183 124
Videreutlån	80 002	70 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Bruk av lån til videreutlån	-79 228	-70 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Avdrag på lån til videreutlån	14 567	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-46 975	-36 928	-36 928	-37 588	-37 628	-38 548
Netto utgifter videreutlån	-31 634	-12 928	-12 928	-13 588	-13 628	-14 548
Overføring fra drift	-11 572	-800	-20 262	-80 985	-98 781	-97 266
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	38 135	12 928	8 478	38 968	35 968	32 968
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-3 298	-419 910	-469 510	-32 710	-32 760	7 140
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	23 265	-407 782	-481 294	-74 727	-95 573	-57 158
Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	463	0	0	0	0	0

Vedlegg 3. Hovedoversikt investeringer

Hovedoversikt investering	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	ØkPI 2023	ØkPI 2024	ØkPI 2025
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-7 230	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-5 328	-24 780	-32 790	-26 720	-4 400	-111 700
Kompensasjon for merverdiavgift	-45 430	-82 850	-69 350	-32 090	-41 550	-31 550
Statlige overføringer	-1 306	0	0	0	0	0
Andre overføringer	-1 352	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-2 831	-450	-400	-350	-300	-250
SUM INNTEKTER (L)	-63 477	-110 080	-104 540	-61 160	-48 250	-145 500
Utgifter						
Lønnsutgifter	5 256	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	1 336	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	231 868	413 400	393 250	247 080	272 760	216 880
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tj.prod.	0	0	0	0	0	0
Overføringer	55 762	505 550	519 350	32 090	41 550	31 550
Renteutg og omkostninger	1 074	0	0	0	0	0
Fordeelte utgifter	0	0	0	0	0	0
SUM UTGIFTER (M)	295 296	918 950	912 600	279 170	314 310	248 430
Finansieringstransaksjoner						
Avdrag på lån	14 567	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Utlån	88 502	70 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Kjøp av aksjer og andeler	16 001	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	15 249	8 490	8 490	8 290	8 240	8 140
Avsetninger til bundne investeringsfondfond	55 728	42 928	38 478	42 968	42 968	42 968
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	190 047	151 818	177 368	181 658	181 608	181 508
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	421 866	960 688	985 428	399 668	447 668	284 438
Finansiering						
Bruk av lån	-315 844	-458 520	-414 198	-230 055	-257 219	-131 584
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-58 310	-42 968	-42 968	-43 628	-43 668	-44 588
Overføringer fra driftsregnskapet	-11 572	-800	-20 262	-80 985	-98 781	-97 266
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-18 547	-428 400	-478 000	-41 000	-41 000	-1 000
Bruk av bundne fond	-17 593	-30 000	-30 000	-4 000	-7 000	-10 000
SUM FINANSIERING (R)	-421 866	-960 688	-985 428	-399 668	-447 668	-284 438
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 4. Gebyrregulativ

Gebyrregulativ og priser for kommunale tjenester ligger på kommunens nettside:

<https://www.rana.kommune.no/vare-tjenester/veg-vann-og-avlop/vann-og-avlop/gebyrer/>

Vedlegg 4.1 Vann- og Avløp

Det anbefales at vann- og avløpsgebyrene utskrives med 10 prosent økning for vann og 10 prosent økning for avløp. Priser for 2021 i parentes.

Tilknytningsgebyrer

Gjelder for alle kommunale vannverk (Mo, Storforshei, Røssvoll, Dalselv, Sør-Sjona/Utskarpen og Åga vannverk):

Tilknytningsgebyr vann: **14,76 kr** (13,42 kr) **per m²**. Minste grunnlag for beregning = 100 m².

Tilknytningsavgiften ved førstegangstilknytning skal under enhver omstendighet beregnes etter minimum 100 m² bruksareal for bolig og annen bebyggelse. Tilknytningsavgift betales ved tilbygg eller påbygg større enn 25 m² netto bruksareal, for bolig og annen bebyggelse.

Tilknytningsgebyr avløp: **20,57 kr** (18,70 kr) **per m²**. Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for vann

Fastgebyr vann: **1 115 kr** (1 014 kr) **per år**.

Gjelder for alle boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **11,85 kr** (10,77 kr) **per m³** vann for de som har **vannmåler**.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ per m² bruksareal: **14,22 kr** (12,92 kr) **per m²**

Eks.: En bolig på 120 m² uten vannmåler får et årlig gebyr på (1 115 kr + 1 706 kr) = **2 821 kr** (2 564 kr) **eks. mva.**

(11,85 kr per m³ x 1,2 m³ x 120 m² = 1 706 kr + fastgebyr 1 115 kr = 2 821 kr)

Eiendom som ikke hovedsakelig benyttes til bolig skal betale den variable del av årsgebyret etter målt forbruk.

Ubebygde tomt skal betale samme fast del som for boenheter. Gjelder også hvis det står hus på tomte som er ubeboelig, slik at eiendommen er å betrakte som ubebygd tomt.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for avløp

Fastgebyr avløp: 1 229 kr (1 117) per år. Gjelder for boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: 12,80 kr (11,64 kr) per m³ avløp for de som har **vannmåler**.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ per m² bruksareal: **15,36 kr (13,97 kr) per m²**

Eks.: En bolig på 120 m² uten vannmåler får et årlig gebyr på (1 229 kr + 1 843 kr) = **3 072 kr (2 793 kr) eks. mva.**

(12,80 per m³ x 1,2 m³ x 120 m² = 1 843 kr + fastgebyr 1 229 kr = 3 072 kr)

Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Saksutredning

Målsettingen er at årsgebyrene skal være så forutsigbare som mulig for abonnentene og ikke variere sterkt fra år til år, selv om kommunen enkelte år får store kostnader på drift eller investeringer. Det er et mål at kommunen i planperioden skal ha tilstrekkelig med reserver på fond. Dette gjør det enklere å unngå store variasjoner i gebyrene og legge inn et jevnere gebyrnivå over flere år, samt ha en buffer for uforutsette hendelser.

Med forslag til gebyrendring viser prognosen at utgiftene vil bli litt høyere enn inntektene i 2022 og det budsjetteres med en bruk av fond på 1 330 155 kr fra selvkostfond vann og bruk av 594 129 kr fra selvkostfond avløp. Det anbefales at gebyrene utskrives med 10 prosent økning for vann og 10 prosent økning for avløp.

Eks.: For en enebolig på 120 m² vil gebyrene da bli:

Årsgebyr vann for en gjennomsnittsbolig **2 821 kr (2 564 kr) eks. mva.**

Årsgebyr avløp for en gjennomsnittsbolig **3 072 kr (2 793 kr) eks. mva.**

Dette tilsvarer en samlet økning av vann- og avløpsgebyrene for en gjennomsnittlig enebolig på 120 m² på 536 kr + mva.

Tabell 29. Selvkostområde vann: regnskap 2020 - prognose 2021-2025

Endring av normalgebyr fra i fjor (%)		5,0 %	10,0 %	10,0 %	5,0 %	5,0 %
	2020 Etterkalkyle selvkost	2021 Prognose	2022 Budsjett	2023 Økonomiplan	2024 Økonomiplan	2025 Økonomiplan
Vann						
Driftsinntekter	36 310 022	39 200 000	41 870 775	46 192 206	48 635 491	51 209 578
Direkte driftsutgifter	22 842 035	23 357 500	23 941 438	24 539 973	25 153 473	25 782 310
Avskrivningskostnad	9 819 490	10 164 852	10 044 379	9 870 237	9 702 469	9 704 508
Avskrivningskostnad fremtidige investeringer		0	975 144	1 546 294	2 220 794	2 812 094
Kalkulatorisk rente	4 090 987	5 701 169	6 350 918	6 644 259	6 746 747	6 750 183
Kalkulatorisk rente fremtidige investeringer		367 144	1 093 302	1 744 440	2 420 321	3 297 062
Direkte kapitalkostnader	13 910 476	16 233 165	18 463 743	19 805 230	21 090 332	22 563 848
Indirekte kostnader	1 034 064	1 030 000	1 055 750	1 082 144	1 109 197	1 136 927
Driftskostnader	37 786 576	40 620 665	43 460 930	45 427 347	47 353 002	49 483 085
Samlet selvkost (Gebyrgrunnlag)	37 465 536	40 360 665	41 870 775	46 192 206	48 635 491	51 209 578
Resultat	-1 155 514	-1 160 665	-1 330 155	1 024 859	1 542 489	1 986 493
Selvkostgrad (%)	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Selvkostfond 01.01	7 046 339	5 980 739	4 925 382	3 691 083	4 818 508	6 504 654
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-1 155 514	-1 160 665	-1 330 155	1 024 859	1 542 489	1 986 493
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	89 913	105 308	95 857	102 566	143 657	200 194
Selvkostfond 31.12	5 980 739	4 925 382	3 691 083	4 818 508	6 504 654	8 691 341

Tabell 30. Selvkostområde avløp: regnskap 2020 - prognose 2021-2025

Endring av normalgebyr fra i fjor (%)		10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %
	2020 Etterkalkyle selvkost	2021 Prognose	2022 Budsjett	2023 Økonomiplan	2024 Økonomiplan	2025 Økonomiplan
Avløp						
Driftsinntekter	33 553 708	36 600 000	40 796 624	45 002 720	50 301 164	54 710 239
Direkte driftsutgifter	21 489 744	21 950 000	22 498 750	23 061 219	23 637 749	24 228 693
Avskrivningskostnad	9 773 003	10 372 210	10 337 681	10 302 855	10 108 244	10 107 762
Avskrivningskostnad fremtidige investeringer		0	906 731	2 355 331	4 335 831	6 224 531
Kalkulatorisk rente	3 328 073	4 692 879	5 181 875	5 367 640	5 391 338	5 331 234
Kalkulatorisk rente fremtidige investeringer		353 625	1 440 852	3 177 828	5 232 578	6 819 743
Direkte kapitalkostnader	13 101 076	15 418 715	17 867 139	21 203 654	25 067 992	28 483 271
Indirekte kostnader	992 949	1 000 000	1 025 000	1 050 625	1 076 891	1 103 813
Driftskostnader	35 583 769	38 368 715	41 390 889	45 315 498	49 782 632	53 815 777
Samlet selvkost (Gebyrgrunnlag)	35 483 128	38 268 715	40 694 260	44 897 657	50 193 475	54 599 858
Resultat	-2 030 061	-1 768 715	-594 129	-312 779	518 533	894 462
Selvkostgrad (%)	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Selvkostfond 01.01	5 798 597	3 835 027	2 123 850	1 570 824	1 292 558	1 850 973
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-2 030 061	-1 768 715	-594 129	-312 779	518 533	894 462
+/- Kalkulert renteinntekt/rentekostnad selvkostfond	66 492	57 538	41 103	34 512	39 882	61 362
Selvkostfond 31.12	3 835 027	2 123 850	1 570 824	1 292 558	1 850 973	2 806 797

Vedlegg 4.2 Feie- og tilsynsgebyr

Følgende satser for feie- og tilsynsgebyrer vedtas for 2022 (gebyrer for 2021 i parentes):

Feiing

Skorsteiner i helårsboliger inntil 2 etasjer:	524 kr (477 kr)
Skorsteiner i helårsboliger <u>over</u> 2 etasjer (blokkbebyggelse):	782 kr (792 kr)
Skorsteiner i fritidsboliger:	886 kr (1 179 kr)
Skorsteiner i næringsbygg og institusjoner:	2 461 kr (2 711 kr)

Tilsyn med fyringsanlegg

Boenheter i helårsboliger (småhus):	610 kr (614 kr)
Boenheter i helårsboliger (<u>blokkbebyggelse</u>):	373 kr (398 kr)
Fritidsboliger:	844 kr (1 154 kr)
Fyringsanlegg i næringsbygg og institusjoner:	1 940 kr (1 989 kr)

I tillegg kommer mva.

Følgende satser foreslås for oppdrag som faktureres utenom feie- og tilsynsavgiften (serviceoppdrag). Sats for 2021 i parentes:

Serviceoppdrag (timepris):	813 kr (792 kr)
----------------------------	------------------------

I tillegg kommer mva.

Vedlegg 4.3. Gebyrregulativ areal og miljø

Endringer i forskriften fra 2021 til 2022 er markert med rødt. Den prosentvise økningen i gebyrene for 2022 gjelder for de gebyrene som ikke er tatt med i dette vedlegget.

§ 15 Rabatter

B Søknader levert via digitale søknadsløsninger

Hvis du leverer søknaden gjennom en digital søknadsløsning, gir vi 20 prosent rabatt på saksbehandlingsgebyret eller basisgebyret. Dette gjelder ikke byggesøknader etter pbl § 20-3.

KAP. 2 Private planforslag

Gebyrene økes med 25 prosent med avrunding til nærmeste 100 for gebyrer over 1 000 kr.

2.4 Mindre endringer i reguleringsplan, PBL §§ 12-14		2022	2021
2.4.2	Tillegg for plankonstruksjon og produksjon av sosifil og bearbeiding av bestemmelser frem til forslag er klart for utsending på høring, dersom dette ikke er levert ferdig fra søker: Faktureres for medgått tid etter timesats fastsatt i 3.18.c		

KAP. 3 Bygge- og delesaker

Gebyrene økes med 10 prosent med avrunding til nærmeste 100 for gebyrer over 1 000 kr.

Et saksbehandlingsgebyr består av minimum et basisgebyr og eventuelt et arealgebyr for nytt bruksareal (BRA). Eventuelt gebyr for dispensasjoner, unntak osv. kommer i tillegg.

Arealgebyret beregnes med 20 kr per m². Areal beregnes etter NS 3490.

3.1. Bolighus og fritidshus		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
a	Enebolig	18 400	22 400
e	Boligbrakker	31 400	21 300
g	Terrassehus, boligblokk/stort sammenbygd boligbygg med mere enn 4 boenheter	84 500	74 500
h	Studenthjem, studentboliger, bofellesskap	84 500	74 500
j	Fritidshus, seterhus, skogskoie og lignende	16 100	19 100
k	Garasjer, uthus, naust	12 900	14 900
l	Annen boligbygning	17 900	14 900

3.2. Industri og lagerbygning		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
a	Fabrikk- og verkstedbygning	89 500	53 200
b	Produksjonshall	82 700	45 700
c	Bygning for renseanlegg, avfallshåndtering, vannforsyning og lignende	82 500	42 500
d	Kraftstasjon og lignende	87 900	47 900

3.3. Kontor- og forretningsbygg		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
a	Kontorbygg, administrasjonsbygg og lignende	85 800	75 600
b	Kjøpesenter, varehus, butikkbygning og lignende	89 800	79 800

3.4. Samferdsel og kommunikasjon		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
a	Ekspedisjons- og terminalbygninger og lignende	75 900	65 900

3.5. Hotell- og restaurantbygning		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
a	Hotell- og motellbygning	97 300	87 300

3.9. Varige konstruksjoner og anlegg		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
b	Større samferdselsanlegg (bruer, kaianlegg, veinett, rullebane eller lignende)	156 400	106 400

3.20. Forhåndskonferanse		2022	2021
	<i>Basisgebyr</i>		
a	Bolighus inntil fire boenheter, fritidsboliger mv.	2 400	1 600
b	Større boligbygg, næringsbygg mv.	4 000	3 200

KAP. 4 Matrikkelloven

Gebyrene økes med 25 prosent med avrunding til nærmeste 100 for gebyrer over 1000 kr.

4.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn		2022	2021
	Areal fra 0 – 1500 m ²		23 400
	Areal fra 1501 – 2000 m ²	35 500	26 400
	Areal fra 2001 m ² – økning per påbegynt da		1 400
	Punktfeste		19 200
	Tillegg per parsell mer enn én	5500	2 400

4.1.6 Registrering av jordsameie		2022	2021
	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid, med et minimumsgebyr	7 200	4 700

4.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt eller klarlegging av rettigheter		2022	2021
	For inntil 4 punkter	18 400	10 200

KAP. 5 Eierseksjonering/reseksjonering

Gebyrene økes med 25 prosent med avrunding til nærmeste 100 for gebyrer over 1 000 kr.

KAP. 6 Prisliste for andre tjenester

6.5 Miljøfyrtårnsertifisering		2022	2021
	Sertifisering og resertifisering	7 000	6 600

Vedlegg 4.4 Gebyrer for husholdnings- og fritidsrenovasjon og kommunal septiktømming i 2022

Etter konkursen i RenoNorden AS har kostnaden på innhenting av husholdningsavfall økt med ca. 11 mill. kr per år. Gebyret har økt betydelig i 2018 og 2019 på grunn av konkursen, i 2020 og 2021 har det blitt gjennomført kostnadsbesparende tiltak som gjør at husholdningsrenovasjonsgebyret ikke ble økt for disse årene. Gebyret blir økt med 2 prosent i 2022.

Septikgebyr vil ha ingen endring i 2022.

Fritidsrenovasjonsgebyr vil ha ingen endring i 2022.

NB! Alle gebyrer er inklusive mva.

Husholdningsrenovasjon 2022

Renovasjonsgebyr, 140 liter standardvolum: **kr 5 006,- /ab**

Rabatt for 80 liters beholder: 15 %

Tillegg for 190 liters beholder: 30 %

Rabatt for deling av beholder < 1000 liter: 5 %

Rabatt for levering til fellescontainer >2 m³: 10 %

Rabatt for heimekompostering: 20 %

Tillegg for tilbakesetting inntil 20 meter kr 511,- pr.

Tillegg for egen papirdunk uten deling kr 334,- pr.

Fritidsrenovasjon 2022: (fellesdunk/container på samleplass)

Fritidsbolig nr. 1 kr 919,- pr år

Fritidsbolig ut over 1: 50 prosent rabatt på fullt gebyr per ekstra enhet.

Fritidsbolig med egen dunk:

(Gebyr tilsvarende standard husholdningsabonnement) **kr 5 006,- per år.**

PS! Egen dunk forutsetter at fritidsboligen ligger i et område med dunkbasert husholdningsrenovasjon)

Septikgebyrer 2022: (tømming annet hvert år)

Alle boenheter tilknyttet inntil 4 m³ tank: **kr 1 951,-/tøm.**

Septikgebyr, stortanker: **kr 400,-/m³**

Tillegg for traktortømming **kr 2 500,- /tank**

Vedlegg 4.5 Eiendomsskatt 2022

Følgende vedtak er fattet med hjemmel i Eiendomsskattelovens bestemmelser:

1) Eiendomsskatt, Eskl. § 2

- a) Det skal utskrives eiendomsskatt i Rana kommune.

2) Avgrensing av utskrivingen (eiendomsskatteområdet), Eskl. §§ 3 og 4

Eiendomsskatt skal utskrives etter alternativet i Eskl. § 3 f)

- a) På klart avgrensede områder helt eller delvis utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang, jf. Eskl. § 3 b).
- b) På næringsseiendom, kraftverk, kraftnett i hele kommunen, jf. Eskl. § 3 d)
- c) Det utskrives skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk og bruk, jf. annet ledd i overgangsregel til Eskl. §§ 3 og 4.
- d) Det utskrives skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med fire syvendedeler i 2022, jf. første ledd i overgangsregel til Eskl. §§ 3 og 4.

3) Satser og regler for utskrivingen, Eskl. § 10

- a) Den generelle eiendomsskattesatsen settes til 7 promille, jf. Eskl. § 11
- b) Eiendomsskattesatsen for bolig og fritidseiendommer settes til 2 promille jf. Eskl. § 12 a)
- c) Skattegrunnlaget for bolig og fritidseiendommer skal ha et obligatorisk reduksjonsfradrag på 30 prosent dvs. verdien multiplisert med 0,7, jf. Eskl. § 8 A-2 (1).
- d) Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget er 7 promille, jf. første ledd i overgangsregel til Eskl. §§ 3 og 4.
- e) Bunnfradraget fastsettes til 300 000 kr per boenhet på boligeiendommer jf. Eskl. § 11 2. ledd.
Følgende vilkår settes for bunnfradrag:
 - I. Boenheter til bolig på bolig-, nærings-, og landbrukseiendom skal, inneholde kjøkkenløsning, bad og toalett innenfor hoveddel, - være godkjent etter plan og bygningsloven, og - være ført i matrikkelen før bunnfradrag gis.
 - II. Bunnfradrag skal også gis fritidseiendom som ikke har godkjent boenhet, og –andre eiendommer som benyttes til fritidsbolig.
- f) Eiendomsskattene skal betales i tråd med vedtak i K.sak 30/19 med forfall sammen med øvrige kommunale avgifter, jf. Eskl. § 25
- g) Takster vedtas av sakkyndig nemnd med sakkyndig klagenemnd som klageorgan jf. Eskl. § 8 A-3 (4) og Eskl. §§ 19 og 20.

4) Fritak for eiendomsskatt, Eskl. § 5 og § 7**a) Vedtaksmyndighet**

- (1) Eiendomsskattekontoret avgjør om eiendom faller inn under bestemmelsene i Eskl. § 5, eller kommunestyrets generelle eiendomsskattevedtak om fritak etter § 7 jf. Eskl. § 14
- (2) Ved klage avgjør sakkyndig ankenemnd klagen jf. Eskl. § 20.

b) Fritak Esl. § 5 – obligatoriske fritak.

Loven angir her eiendommer som skal ha fritak eier og hva eiendommene benyttes til.

c) Fritak Esl. § 7 – frivillige fritak.

Frivillige unntak etter Esl. § 7 gis så langt dette ikke strider mot lov og forskrift for eiendommer som fyller følgende kriterier:

- (1) Eiendommer eid av fylkeskommunen og som benyttes til skole, helse ol. samfunnsoppgaver.
- (2) Eiendommer som er fredet av riksantikvaren og kommunens kulturminneplan.
- (3) Eiendommer som brukes til barnehage.
- (4) Eiendommer som tilhører frivillige lag/foreninger/organisasjoner med samfunnsnyttig formål der eiendommen brukes i henhold til laget/foreningens/organisasjonens formål.
- (5) Eiendommer som tilhører religiøse organisasjoner og ikke er bolig eller drives i næring. Bolig som eies av organisasjonen og benyttes til bolig for organisasjonens religiøse ledere, skal likevel være unntatt.
- (6) Eiendommer som eies av menighetsrådene eller kirkelig fellesråd og ikke er bolig eller drives i næring. Prestebolig(er) skal likevel være unntatt.
- (7) Eiendommer som er felles private veier, regulerte lekeplasser, grøntarealer og friområder.

5) Valg av takseringsmetode vedtas i løpet av 2022.

6) Gjeldene takster oppjusteres 10 prosent i 2022.

Vedlegg 4.6 Gebyrregulativ lokale retningslinjer for graving 2022

Retningslinjene er vedtatt av kommunestyret og gjelder for alle kommunale veianlegg og annen kommunal grunn som omfattes av disse.

Ordningen med behandlingsgebyr og forringelsesgebyr ved graving i kommunal veg ble innført i 2015. det anbefales at gebyrene økes årlig for å oppnå selvkostdekning.

Hjemmel

Veglovens §32 og § 57 danner hjemmelsgrunnlag for å håndheve retningslinjene ved graving i kommunal veg, Veglovens §32 med dens forarbeider hjemler også adgangen til å kreve gebyr, slik at kommunen ikke påføres unødige kostnader som følge av at det blir etablert ledninger i veg, herunder oppfølging og kontroll.

Forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg (fastsatt av Samferdselsdepartementet 8 oktober 2013, rettet 7.12.2017) utdyper og presiserer Veglovens §32 og §57.

§ 8. Gebyrsatser for gravemeldingstjenesten 2022

§8.1 Generelt

Ved et hvert gravearbeid på veier og områder som eies eller festes av kommunen skal det betales et behandlingsgebyr. Gebyret skal dekke utgifter til saksbehandling, administrasjon, forringelse av veier og kontroll av gravearbeidene. Gebyrenes størrelse vurderes og reguleres årlig.

§8.2. Behandlingsgebyr (Behandlingsgebyr 2021)

Det skal betales et behandlingsgebyr for behandling av søknad om gravetillatelse.

8.2.2 Behandlingsgebyr gravemelding og søknad om tillatelse til graving i kommunal grunn m/u sanitærmelding **6 300 kr (6 000)**

8.2.3 Dobbelt gebyr der graving iverksettes uten søknad 12 600 kr **(12 000)**

8.2.4 Gebyr ved ny behandling, avvik, endring eller utvidelse av gitt tillatelse 1 500 kr **(3 000)**

(Halveres, ikke forsvarbar sats. Gebyr for endring av allerede innvilget søknad)

8.2.5 Godkjenning og oppfølging av arbeidsvarslingsplaner 1 300 kr **(1 150)**

§8.3 Forringelsesgebyr

8.3.2 Gebyr for leie av offentlig trafikkareal til riggplass for containere ol.: Per m² og virkedag 10 kr

8.3.3 Gebyr for riggplass, containere på parkeringsplass Per plass og virkedag: 170 kr **(160)**

Vedlegg 4.7 Gebyrregulativ for leie av offentlig areal til torgplass 2022

Gebyret skal dekke kommunens utgifter med leie, vedlikehold og kontroll.

Gebyrsatsene reguleres årlig.

Pris per dagplass	kr 200,-
Strøm per dagplass	kr 50,-
Sesongplass (15.mai - 1.oktober)	kr 3 000,-
Strøm per sesong (15.mai - 1.oktober)	kr 1 000,-
Helårsplass	kr 5 000,-
Strøm helårsplass	kr 1 500,-

Gebyrregulativ for leie av offentlig areal til uteservering 2022

Gebyret skal dekke kommunens utgifter med leie, vedlikehold og kontroll.

Gebyrsatsene reguleres årlig.

Uten skjenkebevilling

Leie per måned per m ²	kr 150,-
Leie for sesong per m ² (15.mai - 1.oktober)	kr 100,-

Med skjenkebevilling

Leie per måned per m ²	kr 200,-
Leie for sesong per m ² (15 mai - 1 oktober)	kr 150,-

Vedlegg 5. Utgiftsutjevning 2022

A	B	C	D	E	F	G
Utgiftsutjevning	Vekt 2022	Antall Rana	Utgiftsbehovs indeks	+ / - utjevning	Andel utgiftsbehov	Endring fra 2021
		26 161	Lands- gjennomsnitt = 1	(1000 kr)	‰	(1000 kr)
0-1 år	0,0057	456	0,8651	-1 189	4,1895	317
2-5 år	0,1355	1 014	0,9001	-20 927	4,3590	-2 959
6-15 år	0,2632	2 973	0,9592	-16 580	4,6456	-4 302
16-22 år	0,0236	2 152	0,9844	-570	4,7673	-1 539
23-66 år	0,1051	14 764	0,9814	-3 027	4,7527	27
67-79 år	0,0570	3 397	1,1251	11 020	5,4489	2 354
80-89 år	0,0775	1 117	1,2006	24 027	5,8146	91
over 90 år	0,0389	288	1,2643	15 888	6,1230	5 294
Basistillegg	0,0159	1	0,4458	-13 617	2,1591	-520
Sone	0,0100	115 077	1,1237	1 911	5,4420	-251
Nabo	0,0100	46 481	0,9966	-52	4,8266	81
Landbrukskriterium	0,0021	0,0036	0,7531	-801	3,6470	-41
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0070	185	0,7720	-2 467	3,7386	-361
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0082	396	0,4995	-6 342	2,4191	-129
Dødlighet	0,0459	195	0,9949	-359	4,8185	-2 112
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0186	528	0,9824	-505	4,7578	-234
Lavinntekt	0,0117	823	0,5922	-7 374	2,8678	-591
Uføre 18-49 år	0,0063	660	1,1419	1 382	5,5302	61
Opphopningsindeks	0,0093	0	0,4230	-8 293	2,0486	-10
Aleneboende 30 - 66 år	0,0189	2 289	0,9407	-1 731	4,5559	-317
PU over 16 år	0,0491	118	1,2220	16 844	5,9181	2 879
Ikke-gifte 67 år og over	0,0459	2 113	1,1548	10 979	5,5926	1 397
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165	162	0,8618	-3 524	4,1736	861
Innbyggere med høyere utdanning	0,0181	5 723	0,7897	-5 882	3,8245	-244
	1,0000		0,99276	-11 190	4,8079	-250

Andel av befolkningen 4,8430 ‰

Andel utgiftsbehovsindeks 4,8079 ‰

Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov i kr pr innbygger 2022:

Rana 58 645

Landet 59 073

Vedlegg 6. Befolkning og levekårssoner

Befolkning plansoner 2000 – 2020 (skolekretser)

	2000	Andel i % 2000	2016	2017	2018	2019	2020	Andel i % 2020	Endring 2019-2020	Endring 2000-2020	Endring i %
Lyngheim	5 945	23,5 %	6 905	7 052	7 162	7 129	7 105	27,2 %	-24	1 160	19,5 %
Gruben	5 317	21,0 %	5 283	5 357	5 283	5 213	5 198	20,1 %	-15	-119	-2,2 %
Båsmoen	2 800	11,1 %	2 791	2 814	2 782	2 763	2 784	10,6 %	21	-16	-0,6 %
Ytteren	2 568	10,2 %	2 411	2 357	2 389	2 407	2 352	9,1 %	-55	-216	-8,4 %
Selfors	2 204	8,7 %	2 204	2 194	2 187	2 250	2 256	8,3 %	6	52	2,4 %
Hauknes	1 851	7,3 %	2 172	2 161	2 172	2 140	2 143	8,3 %	3	292	15,8 %
Storforshei	1 205	4,8 %	1 151	1 113	1 137	1 115	1 095	4,3 %	-20	-110	-9,1 %
Skonseng	1 143	4,5 %	1 082	1 073	1 096	1 100	1 096	4,2 %	-4	-47	-4,1 %
Utskarpen	927	3,7 %	798	821	818	782	783	3,1 %	1	-144	-15,5 %
Dalsgrenda	819	3,2 %	758	750	748	741	739	2,8 %	-2	-80	-9,8 %
Alteren	499	2,0 %	546	538	541	544	532	2,1 %	-12	33	6,6 %
Sum	25 278	100 %	26 101	26 230	26 315	26 184	26 083	100 %	-101	805	3,18 %

Hovedfunn fra levekårsanalysen

Levekårssone	Demografi	Utdanning	Økonomi	Sysselsetting og Sosiale forhold	Snitt alle
Åga/Hauknes	13,3	22,2	11,5	3,2	10,7
Båsmoen	11,6	23,3	11,8	4,7	11,2
Ytteren	14,2	25,4	11,5	3,9	11,7
Alteren og Steneset	14,5	21,1	11,7	5,4	12,6
Skonseng	13,2	27,5	12,2	5,1	12,6
Gruben Øst	15,1	31,0	10,8	4,0	13,0
Dalsgrenda og Kvernkroken	15,6	32,9	10,5	5,6	14,7
Storforshei	18,5	36,6	11,0	4,8	15,2
Selfors	24,3	28,2	14,5	4,6	15,2
Utskarpen	16,4	33,7	10,9	9,0	16,8
Sentrum Vest	25,4	34,3	16,6	7,9	18,4
Gruben Sentrum	27,2	35,4	18,1	6,4	18,7
Sentrum Sør	28,1	32,3	19,1	8,2	19,2
Mo sentrum	27,6	33,0	23,8	6,9	19,6
Sentrum nord	33,4	35,5	19,2	6,3	20,2

Tabellen viser gjennomsnitt av alle indikatorer på hvert område, som andel av befolkningen i hver levekårssone.

Befolkningsstatistikk 2000 - 2020

	2000	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Folkemengde 31.12	25 278	25 752	25 943	26 078	26 039	26 101	26 230	26 315	26 184	26 083
Fødte	310	281	260	249	232	260	241	210	213	242
Døde	231	262	235	206	216	249	211	233	208	234
Ekstern innflytting	745	817	846	778	795	835	870	792	653	664
Ekstern utflytting	800	737	675	685	850	790	754	742	760	772
0-1 år	645	555	543	516	511	502	496	516	459	428
2-5 år	1 458	1 232	1 207	1 207	1 162	1 091	1 111	1 065	1 047	1 042
6-15 år	3 382	3 148	3 111	3 075	3 070	3 067	3 095	3 088	3 044	2 987
16-22 år	2 015	2 542	2 582	2 556	2 550	2 492	2 442	2 347	2 278	2 196
23-66 år	14 330	14 394	14 498	14 574	14 522	14 616	14 684	14 800	14 787	14 724
67-79 år	2 434	2 594	2 733	2 880	2 960	3 041	3 096	3 160	3 204	3 326
80-89 år	905	1 056	1 034	1 032	1 024	1 048	1 056	1 069	1 097	1 099
90 +	109	231	235	238	240	244	250	270	268	281

Befolkningsprognose 2021-2030

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Folkemengde 31.12	26 191	26 302	26 415	26 578	26 843	27 110	27 429	27 750	28 025	28 200
Fødte	245	247	249	252	256	260	265	271	274	275
Døde	234	235	236	237	239	241	244	246	249	251
Ekstern innflytting	829	830	830	881	985	995	1 055	1 067	1 029	937
Ekstern utflytting	729	730	730	731	735	745	755	767	779	787
0-1 år	464	494	499	505	513	521	530	540	549	554
2-5 år	989	977	976	985	1 030	1 069	1 089	1 109	1 125	1 136
6-15 år	2 989	2 954	2 932	2 908	2 833	2 784	2 788	2 790	2 806	2 832
16-22 år	2 165	2 153	2 151	2 184	2 242	2 274	2 293	2 317	2 312	2 272
23-66 år	14 759	14 792	14 814	14 850	14 987	15 101	15 269	15 405	15 529	15 577
67-79 år	3 412	3 484	3 549	3 571	3 589	3 634	3 638	3 709	3 754	3 837
80-89 år	1 133	1 154	1 202	1 292	1 361	1 424	1 506	1 559	1 617	1 656
90 +	280	293	292	283	289	303	315	322	333	336

Vedlegg 7.1 Eiendomsskatt og skattebelastning (satser 2021)

Sum simulert takst 2021	Sum simulert bunnfradrag 2021	Sum grunnlag 2021	E-skatt bolig 2021	avtaler	boenheter
17 096 582 343	3 183 300 000	8 799 899 600	17 597 120	6 770	10 611

Bunnfradrag	0	50 000	100 000	200 000	300 000	400 000	500 000	600 000	700 000	800 000	900 000	1 000 000
Premille	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)
2,0	23,94	22,87	21,81	19,69	17,57	15,45	13,32	11,20	9,08	6,96	4,84	2,71
Skatt pr boenhet	2256	2156	2056	1856	1656	1456	1256	1056	856	656	456	256
2,5	29,92	28,59	27,27	24,61	21,96	19,31	16,66	14,00	11,35	8,70	6,04	3,39
Skatt pr boenhet	2820	2695	2570	2320	2070	1820	1570	1320	1070	820	570	320
3,0	35,90	34,31	32,72	29,54	26,35	23,17	19,99	16,80	13,62	10,44	7,25	4,07
Skatt pr boenhet	3384	3234	3084	2784	2484	2184	1884	1584	1284	984	684	384
3,5	41,89	40,03	38,17	34,46	30,75	27,03	23,32	19,60	15,89	12,18	8,46	4,75
Skatt pr boenhet	3947	3772	3597	3247	2897	2547	2197	1847	1497	1147	797	447
4,0	47,87	45,75	43,63	39,38	35,14	30,89	26,65	22,40	18,16	13,92	9,67	5,43
Skatt pr boenhet	4511	4311	4111	3711	3311	2911	2511	2111	1711	1311	911	511

Vedlegg 7.2 Eiendomsskatt og skattebelastning med 10 prosent kontorjustering

Sum simulert takst 10%		Sum simulert bunnfradrag 2021	Sum simulert grunnlag 10%	E-skatt bolig 2021	avtaler	boenheter
18 806 240 578		3 183 300 000	9 998 219 561		6 770	10 611

Bunnfradrag	0	50 000	100 000	200 000	300 000	400 000	500 000	600 000	700 000	800 000	900 000	1 000 000
Promille	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)	Skatteprove (million)
2,0	26,33	25,27	24,21	22,08	19,96	17,84	15,72	13,60	11,47	9,35	7,23	5,11
Skatt pr boenhet	2481	2381	2281	2081	1881	1681	1481	1281	1081	881	681	481
2,5	32,91	31,58	30,26	27,61	24,95	22,30	19,65	16,99	14,34	11,69	9,04	6,38
Skatt pr boenhet	3102	2977	2852	2602	2352	2102	1852	1602	1352	1102	852	602
3,0	39,49	37,90	36,31	33,13	29,94	26,76	23,58	20,39	17,21	14,03	10,84	7,66
Skatt pr boenhet	3722	3572	3422	3122	2822	2522	2222	1922	1622	1322	1022	722
3,5	46,08	44,22	42,36	38,65	34,93	31,22	27,51	23,79	20,08	16,36	12,65	8,94
Skatt pr boenhet	4342	4167	3992	3642	3292	2942	2592	2242	1892	1542	1192	842
4,0	52,66	50,54	48,41	44,17	39,92	35,68	31,44	27,19	22,95	18,70	14,46	10,21
Skatt pr boenhet	4963	4763	4563	4163	3763	3363	2963	2563	2163	1763	1363	963

Vedlegg 8 Klimabudsjett

Bakgrunn

Klimabudsjettet

er kommunens styringsdokument for klima- og energiplanlegging. Her finner du en oversikt over klimagassutslippene i kommunen med historikk, framskrivninger, tiltak som er gjennomført og som skal gjennomføres for at kommunen skal nå sine klimamål. Klimabudsjettet fyller kravene i statlige planretningslinjer for klima og energiplanlegging.

Politisk forankring

Kommuneplan 2017-2027 peker ut en tydelig retning mot grønn omstilling. Planstrategi 2020-2023 sier at strategier og tiltak fra Klima- og energiplan 2015-2019 ivaretas i kommuneplan og klimabudsjett.

Vedtak om å utarbeide klimabudsjett kom som verbalforslag under behandling av budsjett og økonomiplan, vedtak av 17.12.2019, sak 131/19.

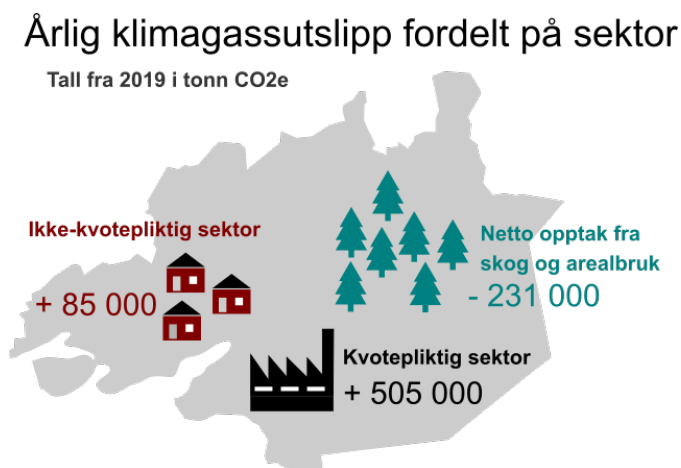
Kommunens klimamål

Rana kommune skal redusere klimagassutslippene med:

- 40 prosent innen 2030
- 90 prosent innen 2050

Sammenlignet med referanseår 2009. Utgangspunktet er Miljødirektoratets statistikk over direkte utslipp av klimagasser innenfor kommunens geografiske område. Klimamålene gjelder for ikke-kvotepliktige utslipp.

Figur 25. Oversikt over utslippstall fra de ulike sektorene i Rana kommune.

Rana kommune er en stor industrikommune der over 80 prosent av utslippene kommer fra kvotepliktig sektor. Det gjøres en rekke tiltak i industrien for å få ned utslippene. Industriens utslipp styres av EUs kvotesystem. Kommunen har dermed begrenset påvirkningskraft. Klimamålene til kommunen baserer seg på utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. Det vil si direkte utslipp fra alle innbyggere, bedrifter og organisasjoner som ikke inngår i EUs kvotesystem. Kommunens mål for 2030 er ambisiøst med tanke på den ventede veksten i Rana. Per 2019 har kommunen kuttet 15

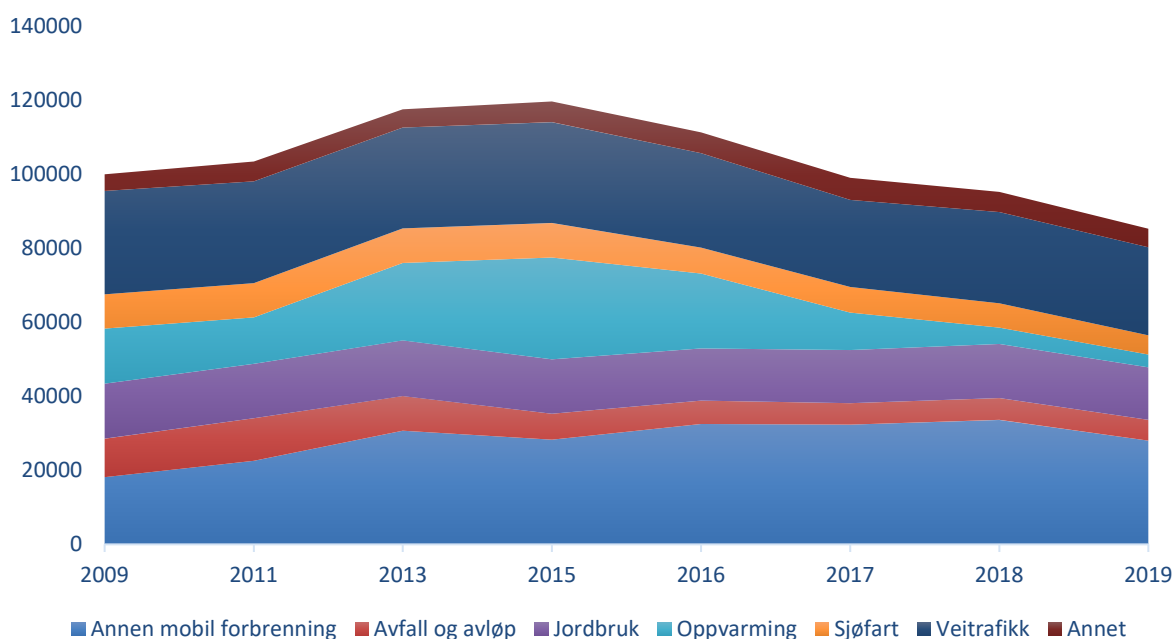
prosent sammenlignet med 2009 og vil måtte kutte ytterligere 25 prosent (av 2009-utslipp) for å nå 2030-målet, samtidig som det skal bygges industri, infrastruktur, boliger og mer. Den tredje utslippssektoren er arealdelen. Altså, hvor mye CO₂e som tas opp, eller slippes ut, som følge av skog, jordbruk og annen arealbruk. Rana kommune er en stor kommune med mye skog, derfor er netto opptak fra areal per år stort.

Historikk

Nedgangen de siste årene kommer hovedsakelig fra utfasing av oljefyring i oppvarming av bygg. Utslipp fra veitrafikk, jordbruk, avfall og avløp holder seg relativt konstant. Utslippene fra «Annen mobil forbrenning» (gravemaskiner, hjullastere, traktorer etc.) er avhengig av anleggsvirksomheten i kommunen år for år.

Ved å se på utviklingen av utslipp og hvilke kilder som er de viktigste, kan kommunen i fremtiden velge ut tiltak som gir best effekt for utslippsreduksjon. Utslippene for 2009 til 2019 vises i figuren under.

Figur 26. Historiske utslipp for ikke-kvotepliktig sektor i Rana med bidraget fra de ulike kildene. Tall i tonn CO₂e. Kilde: Miljødirektoratet.

Gjennomførte klimatiltak

De relevante klimatiltakene er de som kommunen selv gjennomfører. Nasjonale og regionale tiltak kommer i tillegg og vil påvirke framskrivningene for kommunen. Et eksempel på nasjonalt tiltak er forbud mot bruk av fossil olje for oppvarming av bygg. *Klimaplan 2030* (Meld.St.13, Innst. 325 (2020-2021)) er regjeringen Solbergs plan for hvordan de nasjonale målene skal nås, i henhold til klimaavtalen med EU.

Tiltak som omfatter kollektivtransport er et eksempel på regionale tiltak som styres av fylkeskommunene. Nordland fylkeskommune har utarbeidet *Regional plan for klima og miljø*, med tilhørende handlingsdel. Der finnes klimatiltakene på fylkesnivå.

Rana kommune har gjennomført flere klimatiltak de siste årene, blant annet:

- Nullutslipp på anleggsplass ved bygging av nye Gruben og Båsmo skoler.
- Karbonlagring i bygg ved bruk av massivtre.
- Utfasing av fossile kilder i fjernvarme som gjør Mo Fjernvarmeselskap 100 prosent fornybart.
- Utbygging av alle gatelys til LED.
- Etablering av landstrøm ved Rana Industriterminal i 2018.

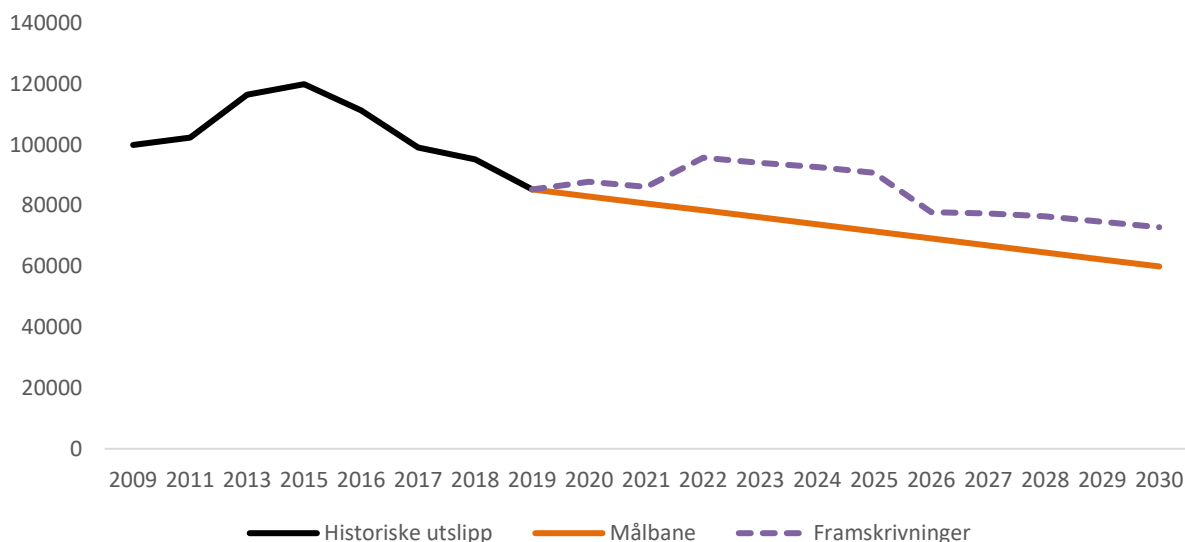
Disse vil ikke inngå i tiltakene for denne planperioden (2022-2025) og blir derfor ikke beskrevet i detalj.

Framskrivninger

Framskrivninger betyr de forventede utslippstallene hvis det kun legges til grunn vedtatte nasjonale og lokale tiltak. Altså, hvordan vil utslippene bli i framtiden om vi ikke gjør noen nye tiltak.

Beregningene baserer seg på en rekke antakelser. Fullstendig oversikt over metoden som er benyttet vil bli tilgjengelig i eget metodenotat. Her presenteres kun resultatet av beregningene.

Figur 27. Framskrivninger av utslipp i Rana kommune for ikke-kvotepliktige utslipp. Tall i tonn CO₂e.

Som figuren over viser, vil utslippene øke i årene fremover som en følge av anleggsaktiviteten på Hauan (2022-2025)¹ og den forventede befolkningsveksten som en følge av etablering av battericelleindustri i kommunen (økning på 5 000 innbyggere fram mot 2028)².

Målbanen er det årlige utslippsnivået kommunen må sikte på for å nå klimamålet i 2030. Den følger en lineær nedgang i utslippene år for år som fører til 40 prosent reduksjon i 2030 sammenlignet med 2009. Kommunen må i årene fremover gjennomføre tiltak som gjør at de årlige utslippene nærmer seg målbanen.

Kommunens andre klimamål om 90 prosent reduksjon innen 2050 er for langt fram i tid til å gjøre framskrivninger på.

¹ Utregninger av Multiconsult for Avinor

² Framskrivning av befolkningsvekst i Rana gjennomført av Menon Economics for Rana kommune

Usikkerhet

Som tidligere nevnt baserer framskrivningene seg på en rekke antakelser, noe som medfører usikkerhet. Det største faktorene er endring i befolkning og anleggsarbeid som følge av bygging av flyplass (og annen industri). For nærmere forklaring av usikkerhet se metodenotat for framskrivninger.

Nye tiltak

Tiltakene i dette dokumentet er de som gjelder for perioden 2022 til 2025, som er neste planperiode. Tiltakene deles inn i kvantifiserbare tiltak – de tiltakene som har en tallfestet klimaeffekt, og ikke-kvantifiserbare tiltak. Etter hvert som nye tiltak vedtas i planperioden, vil oversikten over tiltak bli oppdatert. Avvik eller endringer i gjennomføringen rapporteres i neste års klimabudsjett.

Kostnadene for hvert klimatiltak kan være vanskelige å beregne fordi enkelte tiltak er finansiert innenfor budsjetttrammene mens andre krever tilleggsfinansiering. Noen tiltak har negativ kostnad (inntjening) grunnet spart reise, lavere driftskostnader o.l. Ansvar viser hvilken avdeling som skal rapportere på tiltaket, og indikator sier hva det skal rapporteres på.

Kvantifiserbare tiltak

Tabellen under viser tiltakene det kan beregnes effekt av. Siden kommunens klimamål er rettet mot ikke-kvotepliktige, direkte utslipp vil enkelte tiltak ikke ha effekt på fremtidige utslippsberegninger. Det betyr ikke at de er dårlige tiltak, men de vil ikke føre kommunen nærmere de konkrete klimamålene som er satt.

Tabell 31. Oversikt over kvantifiserbare tiltak.

Forslag til nye tiltak 2022	Kostnad [kNOK]	Effekt [tonn CO ₂ e]				Indikator	Ansvar
		2022	2023	2024	2025		
Energieffektivisering av eksisterende bygg og tekniske installasjoner*	0 ^A	128	128	128	128	kWh	BD
Bruk av solcellepaneler på større bygg*	382	0,8	0,8	0,8	0,8	kWh	P
Tilrettelegge for transport for kommunens ansatte	100	**	**	**	**	km	AM
El-sykler i kommunens tjeneste	120	**	**	**	**	km	AM
Tiltak gjennomført 2021							
Øke andelen el- og hybridbiler i kommunens tjeneste	0 ^B	62	62	62	62	CO ₂ e	HT
Bruk av massivtre i nybygg og restaureringer	0 ^B	***	***	***	***	m ³	P
Utleie av elsykler	250	0,7	0,7	0,7	0,7	km	AM

* = redusert strømforbruk fører til reduksjon i indirekte utslipp. ** = mulig å anslå effekt etter ett års gjennomføring. *** = karbonlagring reduserer ikke direkte utslipp. ^A = investeringskostnaden skal ikke overgå inntjeningen. Altså vil tiltaket i praksis ikke ha kostnad (etter EPC-modellen). ^B = ingen merkostnad. AM: Areal og miljø. Øk: Økonomiavdelingen. P: Prosjektavdelingen. HT: Hjemmebaserte tjenester. BD: Byggedrift

Energieffektivisering av eksisterende bygg og tekniske installasjoner

Potensialet for effektivisering (gjennom EPC-modellen) av kommunal eiendom er ifølge ENOVA³ 7.52 GWh til en verdi av 5,26 millioner kr per år i strømutgifter og 127,8 tonn CO₂ spart per år. Kostnaden for å gjennomføre tiltaket skal ikke overgå inntjeningen og vil dermed ikke medføre merkostnad.

Bruk av solcellepaneler på større bygg

Kost/nytte for installasjon av solcellepaneler på nye Gruben skole⁴ er 382 000 kr for 48 MWh/år og 0,8 tonn CO₂e/år (med utslippsfaktor for norsk strøm). Solcellene tjener seg inn på 17 år. Besparelse av klimagassutslipp fra strømproduksjon regnes som indirekte utslipp og vil derfor ikke hjelpe kommunen med å nå klimamålet, er et eksempel på et godt tiltak for andre bedrifter i Rana.

Tilrettelegge for transport for kommunens ansatte

Garderobemulighet og sykkelparkering er nødvendig for å øke andelen som benytter sykkel til og fra jobb. Viktig tiltak for å sikre større andel pendlere som benytter sykkel. Etablering av sykkel-parkering under tak hos hjemmebaserte tjenester gjør det mer attraktivt å velge sykling til pendling.

El-sykler i kommunens tjeneste

Kommunen kjøper inn fire el-sykler som kan benyttes for kortere tjenestereiser i byen. Vil bli benyttet av kommunens avdelinger Bydrift, Hjemmebaserte tjenester og Areal og miljø. Det vil redusere utslipp fra bruk av personbil. CO₂e spart måles ved å se på antall km syklene er brukt i løpet av ett år.

Øke andelen el- og hybridbiler i kommunens tjeneste

Ny leasingavtale for kommunale biler betyr at det vil være 64 prosent el, 33 prosent hybrid og 2 prosent fossilbiler i Hjemmebaserte tjenesters bilpark. Dette tilsvarer 62 tonn CO₂e årlig, en nedgang på 57 prosent.

Bruk av massivtre i nybygg og restaureringer

Bygg med massivtre har klimaeffekt ved at oppsamlet karbon i trevirke benyttes som bygningsmateriale og unngår dermed nedbrytning eller forbrenning som slipper ut klimagasser. Nye Gruben og Selfors barneskoler har brukt massivtre i byggingen. Karbonlagring ved bruk av trevirke er ikke medregnet i direkte utslipp, og vil dermed ikke ha en direkte innvirkning på kommunens klimamål. Det ble benyttet 1 540 m³ massivtre under byggingen av Gruben skole som tilsvarer 1 058 tonn CO₂e.

Utleie av el-sykler

Rana kommune leier ut el-sykler i samarbeid med BUA Mo i Rana til befolkningen. Leien er gratis og opptil to uker av gangen. Spørreskjema fylles inn ved leie og formålet er å oppfordre til økt bruk av

³ <https://www.enova.no/bedrift/bygg-og-eiendom/tema/epc-modellen-gir-selvfinansierende-oppgradering-av-kommunal-eiendom/>

⁴ Mulighetsstudie Solenergi Gruben skole (COWI, 2019).

aktiv transport. Dermed reduseres bilbruken i kommunen. Effekten for 2021 var 0,7 tonn, men det er knyttet stor usikkerhet til dette tallet.

Ukvantifiserbare tiltak

Tiltakene det ikke er mulig å regne effekten av er listet opp i tabellen under. Disse tiltakene har enten en holdningsendrende, motiverende effekt, eller er mangler det data for å beregne effekten på tiltaket direkte.

Forslag til nye tiltak 2022	Kostnad [kNOK]	Indikator	Ansvar
Etablering av ladestasjoner på kommunale parkeringsplasser	*	Antall ladepunkt	P
Snarveiprojekt	*		AM
Fyrtårnsertifisering av kommunen			AM
Klimahensyn i anskaffelsesprosesser	0	CO2e spart	Øk
REKO-ring og Bondens marked	0		AM
Tiltak gjennomført 2021			
Kommunalt klimafond	1 000		Øk
Økt bruk av nettbaserte møter	0**	Km spart	P
Etablering av 50 nye ladepunkter for kommunal el-bilpark	525***	Antall	HT
Ombruk/resirkulering av bygningsmasse i rivning av kommunale bygg	0	% ombruk	P
Gang- og sykkelvei Brennåsen	28 860		P

Oversikt over ukvantifiserbare tiltak. * = avhengig av prosjekt. ** = Negativ kostnad. *** = 50% finansiert via Klimasats. AM: Areal og miljø. **** = uviss merkostnad for bruk av massivtre. Øk: Økonomiavdelingen. P: Prosjektavdelingen. HT: Hjemmebaserte tjenester.

Etablering av ladestasjoner på kommunale parkeringsplasser

For å bidra til elektrifiseringen av bilparken i Rana skal kommunen sørge for tilstrekkelig lademulighet ved sine parkeringsplasser. Kostnaden for nytt ladepunkt er rundt 10 000 kr. Dersom ny trafo er nødvendig, vil kostnaden være mellom 500 000 og 1 000 000 kr.

Snarveiprojekt

For å øke fremkommeligheten for gang- og syklende og motivere til mer aktiv transport blant innbyggerne skal kommunen oppruste og merke snarveier i sentrum og andre boligområder. På sikt vil snarveiene bidra til et helhetlig nettverk for gående og syklende. Nye skilt hver vei koster 1 000 kr, evt. utbedring av underlag osv. koster fra 30 000 til 200 000 kr.

Miljøfyrtårnsertifisering av kommunen

Rana kommune ønsker å gå inn for å bli miljøfyrtårnsertifisert kommune. Kommunen går dermed foran som et godt eksempel for andre bedrifter i Rana. Sertifiseringen tar ca. 6 måneder og kostnaden er knyttet til konsulentbruk.

Klimahensyn i anskaffelsesprosesser

I utviklingen av tekniske prosjekter skal klimakompetansen styrkes for å sørge for at klimagassutslipp minimeres. Flere kommuner og fylkeskommuner har fått støtte fra miljødirektoratet til å styrke klimakompetansen i anskaffelser⁵. Dette gjelder spesielt for større byggprosjekter der mye materialer og maskiner er involvert. Anskaffelser er en av områdene kommunen har størst mulighet til å påvirke klimagassutslippene.

REKO-ring og Bondens marked

Rana kommune bør legge til rette for REKO-ring, som er et nettverk der lokale bønder og matprodusenter kan selge varer uten mellomlegg. Bondens marked gjør det mulig å synliggjøre og gjøre tilgjengelig lokalprodusert mat til innbyggerne i kommunen. Tiltaket medfører ingen kostnad for kommunen. Effekten er økt bevissthet blant innbyggere for lokale produkter

Kommunalt klimafond

Klimamillionen skal brukes som egenandeler for å kunne søke om midler til store og små klimaprosjekter som skal bidra til å oppfylle klimamålet.

Økt bruk av nettbaserte møter

Prosjektavdelingen benytter nå hovedsakelig nettbaserte møter for å redusere reisevirksomhet. Det innføres retningslinjer hos alle avdelinger om å ta møter digitalt så lenge det er praktisk. Det vil ikke være noen kostnad knyttet til dette tiltaket, kun inntjening som følge av spart reiseutgift.

Etablering av 50 nye ladepunkter for kommunal el-bilpark

Kommunen har fått 525 000 kr til miljødirektoratet for etablering av 50 nye ladepunkter til bruk i ny elbilpark for Hjemmebaserte tjenester. Det dekker 50 prosent av totalkostnaden på 1 050 000 kr.

Ombruk/resirkulering av bygningsmasse i rivning av kommunale bygg

Kravet til ombruk av bygningsmasse er i dag 60 prosent. For rivningen av Båsmo og Gruben skoler var sorteringsgraden på over 90 prosent. Ombruk av bygningsmasse fører til lavere utslipp siden det reduserer mindre produksjon av ny råvare.

⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/klimaarbeid/kutte-utslipp-av-klimagasser/klimasats/2020/klimaradgivning-i-anskaffelser/>

Figur- og tabelloversikt

Figur 1.	Politisk struktur	8
Figur 2.	Administrativ struktur (nivå 1)	8
Figur 3.	Illustrasjon plan- og styringssystemet.....	9
Figur 4.	FNs bærekraftsmål	10
Figur 5.	Levekårssoner Rana.....	13
Figur 6.	Unge uføre i alderen 25-34 år.....	13
Figur 7.	Klimagassutslipp i tonn CO ₂	14
Figur 8.	Økonomisk styring.....	26
Figur 9.	Gjeldsgrad	26
Figur 10.	Utvikling fondsmidler i 2020 kroner	26
Figur 11.	Bærekrafts trappa	28
Figur 12.	Usikre finansinntekter	29
Figur 13.	Styringsrente 2015-2024	48
Figur 14.	Gjeldsgrad	49
Figur 15.	Rente- og avdragsutvikling.....	51
Figur 16.	Utvikling fondsmidler	52
Figur 17.	Utvikling disposisjonsfond.....	52
Figur 18.	Investeringer vann og avløp 2010-2020 eks. mva.	80
Figur 19.	Vann- og avløpsgebyrer 2016-2021	81
Figur 20.	Nettoflytting 2005-2040.....	91
Figur 21.	Befolkningsprognose barn og unge.....	92
Figur 22.	Innbyggere i alderen 90 år og over	93
Figur 23.	Prognose 3 mnd. Nibor 2021-2031.	94
Figur 24.	Gjeldsgrad 2015-2030	95
Figur 25.	Oversikt over utslippstall fra de ulike sektorene.	116
Figur 26.	Historiske utslipp for ikke-kvotepliktig sektor i Rana..	117
Figur 27.	Framskrivninger av utslipp i Rana kommune.....	118

Tabell 1.	Tilskudd 2022.....	15
Tabell 2.	Kommuneplanens handlingsdel	17
Tabell 3.	Utvalgte styringsparametere samfunn.....	19
Tabell 4.	Årsverk per sektor	20
Tabell 5.	Handlingsplan –arbeidsgiverstrategi	22
Tabell 6.	Utvalgte styringsparametere medarb. og org.	22
Tabell 7.	Kommunebarometeret 2019-2021	23
Tabell 8.	Ressursbruk per sektor 2020 *)	24
Tabell 9.	Måloppnåelse	27
Tabell 10.	Utvalgte styringsparametere økonomi.....	27
Tabell 11.	Frie inntekter 2021-2025	31
Tabell 12.	Demografiske rammer	36
Tabell 13.	Bærekraftindikatorer	38
Tabell 14.	Økonomiske drivere 2022-2025	39
Tabell 15.	Økonomisk oversikt drift	40
Tabell 16.	Finansiering av investeringer	42
Tabell 17.	Selvfinans. inv. og inv. finansiert av fond/egenkap...42	
Tabell 18.	Investeringer finansiert av lån	43
Tabell 19.	Fordeling av netto lånegjeld etter formål, akk. tall...50	
Tabell 20.	Endring rammer finans	50
Tabell 21.	Konsesjonskraft	52
Tabell 22.	Endring pensjonsutgifter 2022-2025	53
Tabell 23.	Utvikling driftsrammer	55
Tabell 24.	Endring driftsrammer tjenesteproduksjon.....	55
Tabell 25.	Realendringer budsjett 2022	57
Tabell 26.	Rammereduksjoner 2022-2025	58
Tabell 27.	Befolkningsprognose 2020-2050	92
Tabell 28.	Investeringsnivå 2020 - 2030.....	95
Tabell 29.	Selvkostområde vann: - prognose 2021-2025.....	101
Tabell 30.	Selvkostområde avløp: - prognose 2021-2025.....	101
Tabell 31.	Oversikt over kvantifiserbare tiltak.	119

Hva ser du etter?

→ Nyheter, kunngjøringer og høringer	→ Informasjon om korona
→ Ledige stillinger	→ Skoleruta 2021/2022
→ Moheia bad	→ Har du rett på bostøtte?
→ Kino	→ Influensavaksinen er kommet

Hei! Mitt navn er Kari. [Hva kan jeg hjelpe deg med?](#)

Våre tjenester

Hva kan vi hjelpe deg med? Se alle våre tjenester.

Aktivitetskalender

Hva skjer i Rana kommune? Følg med på alt som skjer.

Flytte til Rana

Alt du trenger å vite hvis du ønsker å flytte til Rana.

Vil du være med å påvirke?

Følg med på hva som skjer i kommunen og lokaldemokratiet. Si din mening om planer, følg med på prosjekter og se politikernes møtekalender.

[Se alt om politikk](#)

- Politisk møteplan og saksdokumenter
- Følg med på våre politiske møter
- Si meningen din/høringer
- Planer, budsjett og reglementer
- Postliste
- Rana i vekst

Kontakt oss

[Kontaktinformasjon](#)

[Nød- og vakttelefoner](#)

[Personvernerklæring](#)

[Meld om feil på nettsiden eller gi oss din tilbakemelding](#)

Følg oss på sosiale medier

